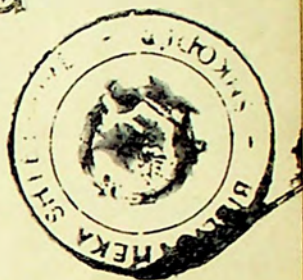


AC —

~~14-B-41~~

Gramatika

Shqyp

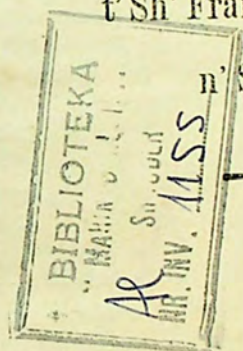


Qi perdorohet

N' Seminarë e n' Mbësotore

t' Sh' Françesk Saverit

n' Shkoder



Shtypshkroja e Zërit të Popullit

N' SHKODER

1909

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R

NENFLETA E GRAMATIKES SHQYP

I.

N' faqe 9 tu numri 4 « *gjashtë zëntore* », këndò shtatë.

II.

N' faqe 17 tu numri 36 « *subjektin, verbin, atributin* »
Hiqe fjalën *atribut*, e këndò gjithkund *predikat* - Ashtu tu
numri 37, këndò *Verbi predikativ*.

Ashtu n' faqe 19 tu numri 41 « *Asht i simplert një
objekt vetun* », këndò: një subjekt vetun.

III.

N' faqe 22 tu numri 48 e 49.

48. « *Substantivi është lindiis mashkullore etr.* » — Si
këtù si poshtë këndò *lindsjet*

49. « *Substantivat janë lindiis etr.* »; këndò:

Janë asnjansë 1. *do substantiva t' thieshtë*, qi shinojn
ndoj gjaa, e cilla, edhë kuur dahet, jet ajò se ajò, e janë
sidomòs *Ujë (ujët), mish (misht), diothë (diathët), voj (vojë),
dyllë (dyllët), mjaltë (mjaltët), kos (kost)*.

T' gjith këta substantiva n' Shkoder më t' shumen per-
dorohen mashkulorë, posë substantivit *mjaltë* qi e perdo-
rojm fëmnuer. Fjalori i Bashkimit e i Kristoforidit e bënë
edhë asnjansë substantivin *baar (baart)*.

2. *Participat* (pergjysmorët) me nderzane *m a un* n' fund,
kuer xëhen si substantiva, b. f.: *T' daam (t' daamit), t' leem
(t' leemit), t' hiim (t' hiimit), t' fyem (t' fyemit), t' shkruem
(t' shkruemit), t' lutun (t' lutunit)*. Participat me t' mëm
tieter, ne u perdoroishin si substantiva, janë gegnisht fëm-
norë pa artikull, b. f.: *Lutë (luta); sjellë (sjella); thanë
(thana)* etr. - Vretos thotë: *T' sjellë*.

3. *Adjektivat t' substantivuem*, qi shinojn gjaa t' pa-
lëndët e nji t' bame, b. f.: *T' madht e Zotit, t' mirtit e Zo-
tit*, etr. Asnjansi s' kaa shumës, por n' kët numër bëhet
fëmnuer, b. f.: *T' shkrueme*.

IV.

N' faqe 23 tu numri 52 « *tai nderrue nderzanen k me qe
q me gj* », — këndò e *g me gj*.

E n' faqe 24 tu numri 54 shikje, se substantivat, *kujtima,
turbullima, gëzima* e këso fejet kanë hije veç n' poezi.

V.

N' faqe 26 «*Syni i paskajuem Dh. shtyllët, V. n'shtyllët*».

V. O. 1. Syni i paskajuem s' kaa rasë dhantore as n' njëis as n'shumsë.

V. O. 2. Rasa vëndtore n' sytë *t' paskajuem* është n'c' do nde-
rule e n' njëis e n' shumsë gjithnji si ëmnoria, praa:
Njëis V. n' shtyllë; shumsë V. n' shtylla. — N'sy
t' skajuem del me t këso doret: V. n' shtyllët (njëis),
V. n' shtyllat (shumsë),, n' List, n' Lisat etr.

V. O. 3. Vëndtoria e *skajume* nuk perdorohet n' Shkoder
por veç n' do vise të Gëgniis e nder Toskë.

VI.

N' faqe 27, tu numri 60.

Pasqyra e substantivit t' nderules s' parë, që del me e
t' shqyptueme.

Njëis

Shumsë

<i>Syni i pask.</i>	<i>Syni i skaj.</i>	<i>Syni i pask.</i>	<i>Syni i skaj.</i>
Ë. Lule	Ë. Lulia	Ë. Lule	Ë. Lulet
L. Luljet	L. Lules	L. Lulesh	L. Lulevet - ve
Dh. s' kaa	Dh. Lules	Dh. s' kaa	Dh. Lulevet - ve
D. Lule	D. Lulen	D. Lule	D. Lulet
V. n'Lule	V. n'Lulet	V. n'Lule	V. n'Lulet

Pasqyra e substantivit, që del me zantore e lojse, mas
t' cilles vjen një nderzane.

Njëis

Syni i paskajuem

Ë. Bader
L. Badret
Dh. s' kaa
D. Bader
V. n'Bader

Syni i skajuem

Ë. Badra
L. Badres o Baders
Dh. Badres o Baders
D. Badren
V. n'Badert

Shumsë

Ë. Badra
L. Badrash
Dh. s' kaa
D. Badra
V. n'Badra

Ë. Badrat
L. Badravet - ve
Dh. Badravet - ve
D. Badrat
V. n'Badrat

BIBLIOTEKA QYBARIK
"MARIN BARLETT"
S H H O D E P

VII.

N' faqe 29 tu numri 65. këndò *Çagjë*, e jo çaxhë.

E n' faqe 31 tu numri 66 N' njëis: *Katundaar*; n'shumsë *Katundarë*. E këso doret substantivāt mashkullorë qi n'ëm-nore t' paskājueme t' njëisit dalin me *aar*:

— Shumsi është *blë*, *mulli*, *kufi*, etr.

Shumsi i substantivit *zda* del edhe *zânet*.

VIII.

N' faqe 32 tu numri 70 mas fjalve «*trathtorë*, *trathtorët*» shtë: *Guur*, *muur*, *biluur*, *guri*, *muri*, *biluri*, e këso doret, pse këtë substantiva zantoren *u* e kan t' giatë. Bashkimi vën *bilori*, pse ëmnoren e paskājueme t' njëisit e bân *biluer*.

N' faqe 33 «*Por krue* etr.» shtë: *prruë* e ndoj tjetër.

IX.

N' faqe 36 tu numri V. «*Syni i shkājuem D. t' Vllaut*», këndò: *t' vllaan*.

E n' faqe 37 tu numri 78

Mbas nderuljet shtojë ket vrëme:

V. O. 1. Substantivi *Kree*, *kreu*, *kreut*, *krent*, *kreen* s'a fjalë e perdorueme, n' shumsë *kreen*, *kreent*, *krena*, *krenat*, do me thanë: *kryeparë*, *paranik*, t' daamit e ndoj shkrimit. T' parët e malit e t' katundit ëmnohen n' shumsë më mirë: *kreen*, se *krena*.

V. O. 2. Me e shinue baktiin e trashë thona: *kreen* - per baktiin e vogel a t' iim thona: *kokrra*, b. f.: Kishte Jobi shtatë mii *kokrra dele*.

V. O. 3. Kuer a fjala per *prone*, thohet: *kryet* e *gjâas*. — N' t' folun per ylbje (rybe): *krye* e *vëndit*.

X.

N' faqe 38 tu numri 79 «*percjellen gjithmonë* etr.» këndò *zakonisht*, pse b. f.: substantivi *imë* gjindet ka'i herë pa perëmen.

XI.

N' faqe 40 tu numri 81 «*shënjoin vëndin kù shiten* etr.» thuei: *shënjoin edhe vëndin etr*.

XII.

N' faqe 42 tu numri 85 «shumsë, Syni i skâjuem: *Prindia*, hiqe at fjalë: *prindia*, e këndo: *prindt*.

XIII.

N' faqe 44 tu numri 89.

ARTIKUJT

- I. ÇKA JANË. — Artikujt janë do fjalë t' vogla, qi u nji-
ten para substantivave, adjektivave, pronomeve.
- II. SI JANË. — Janë lindsijet mashkullore, fëmnore, as-
njânse, me njëis e shumsë porsì substantivi.
- III. KÛ VËHET ARTIKULLI. — Vëhet *gjithmonë e vetun*
para lindtorjet t' skâjueme t' substantivit, i cilli ëm-
nohet *zotnuer*. Substantivi tjetër ç' do raset, me t'ci-
llin artikulli bje n' godi me lindsii, numer e rasë,
ëmnohet i *zotnuem*. Ky i prin artikullit.
- IV. SI BJE N' GODI ARTIKULLI. — Bje n' godi me sub-
stantiv t'zotnuem neper mjet t' veshtrimit qi kaa. Kuur
artikulli âsht i *lidhun*, kaa ket veshtrim: *oj o ajò*
o atà o atò qi kan. — Kuur âsht i *shkëputun* kaa
ket tjetrin: *qi kaa o qi kan*.
- V. KUUR ÂSHT I LIDHUN E KUUR I SHKËPUTUN. —
Âsht i *lidhun* kuur substantivi i zotnuem âsht i *skâ-
juem*; âsht i *shkëputun*, kuer i zotnuemi âsht i *pa-
skâjuem*.
- VI. PSE THOHET I LIDHUN E PSE I SHKËPUTUN. —
Thohet i *lidhun*, pse e lypë domosdò substantivin
t' distuem, t' *skâjuem* e *afer*. — Thohet i *shkëpu-
tun*, pse sadò qi substantivin t' zotnuem e lypë t' *pa-
skâjuem*, nuk e lypë domosdò t' *distuem*, mieft qi
t' nenkuptohet, b. f.: Lisat e malit janë t' Kishës,
kinsë: janë *lisa* t' Kishës; u nisa me bekim t' prindve.
- VII. ARTIKULLI PARA SUBSTANTIVIT ÇDO RASET. —
Vëhet para asnjânsit ardhun prei participit ndo prei
adjektivit; para substantivit fëmnuer ardhun prei a-
djektivit, b. f.: *E drejta*; para emnave ditsh, b. f.:
E Diele etr.; para substantivave i *zoti*, e *zoja*, i
shoqi, e *shoqia*, i *biri*, e *dija*, i *vllat*, e *motra* etr.
qi diftoin *gjini*:

VIII. ARTIKULLI PARA ADJEKTIVIT — Pse pa të fja-
la s' bëhet adjektiv.

IX. ARTIKULLI PARA PRONOMIT — Vëhet para lindo-
rjet t' skajume.

XIV.

N' faqe 49 tu V. O. 1. «Asht e katundit; kush?» Hiqe
at *kush*, e këndò: *çha*.

Mas V. O. 2. shto ket t' treten:

V. O. 3. T' gjith artikujt, qi viin mas ndoj artikullit t'li-
dhun, janë t' shkëputun, b. f.: Luigji e majti urdh-
nimin e babë e t' nanës e t' msuesit.

PASQYRA E ARTIKULLIT T'LIDHUN MASHKULLUER

Njëis

Ê.	Guri	<i>i</i> malit	Lisi	<i>i</i> neltë
L. (i)	Gurit	<i>t'</i> malit	(i) Lisit	<i>t'</i> neltë
Dh.	Gurit	<i>t'</i> malit	Lisit	<i>t'</i> neltë
D.	Gurin	<i>e</i> malit	Lisin	<i>e</i> neltë
V. n'	Guurt	<i>t'</i> malit	n' List	<i>t'</i> neltë

Shumsë

Ê.	Gurt	<i>e</i> malit	Lisat	<i>e</i> neltë
L. (i)	Gurve	<i>t'</i> malit	(i) Lisave	<i>t'</i> neltë
Dh.	Gurve	<i>t'</i> malit	Lisave	<i>t'</i> neltë
D.	Gurt	<i>e</i> malit	Lisat	<i>e</i> neltë
V. n'	Gurt	<i>t'</i> malit	n' Lisat	<i>t'</i> neltë

PASQYRA E ARTIKULLIT T'LIDHUN FËMNUER

Njëis

Ê.	Lulia	<i>e</i> fushës	Lulishta	<i>e</i> bukur
L. (i)	Lules	<i>s'</i> fushës	(i) Lulishtes	<i>s'</i> bukur
Dh.	Lules	<i>s'</i> fushës	Lulishtes	<i>s'</i> bukur
D.	Lulen	<i>e</i> fushës	Lulishten	<i>e</i> bukur
V. n'	Lulet	<i>t'</i> fushës	n' Lulishtët	<i>t'</i> bukur

Shumsë

Ê.	Lulet	<i>e</i> fushës	Lulishtat	<i>e</i> bukura
L. (i)	Luleve	<i>t'</i> fushës	(i) Lulishtave	<i>t'</i> bukura
Dh.	Luleve	<i>t'</i> fushës	Lulishtave	<i>t'</i> bukura
D.	Lulet	<i>e</i> fushës	Lulishtat	<i>e</i> bukura
V. n'	Lulet	<i>t'</i> fushës	n' Lulishtat	<i>t'</i> bukura

PASQYRA E ARTIKULLIT T' LIDHUN ASNJÂNSË

Njëis

Ë.	Ujët	e	kronit	Ujët	e	ftofët
L. (i)	Ujit	t'	kronit	(i) Ujit	t'	ftofët
Dh.	Ujit	t'	kronit	Ujit	t'	ftofët
D.	Ujët	e	kronit	Ujët	e	ftofët
V. n'	Ujët	t'	kronit	n' Ujët	t'	ftofët

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN MASHKULLUER

Njëis

Ë.	Guur	i	malit	Lis	i	neltë
L. n'	Gurit	t'	malit	Lisit	t'	neltë
Dh.	s'	kaa		s'	kaa	
D.	Guur	t'	malit	Lis	t'	neltë
V. n'	Guur	t'	malit	n' Lis	t'	neltë

Shumësë

Ë.	Gur	t'	malit	Lisa	t'	neltë
L.	Gursh	t'	malit	Lisash	t'	neltë
Dh.	s'	kaa		s'	kaa	
D.	Gur	t'	malit	Lisa	t'	neltë
V. n'	Gur	t'	malit	n' Lisa	t'	neltë

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN FËMNUER

Njëis

Ë.	Lule	e	fushës	Lulishtë	e	bukur
L.	Luljet	t'	fushës	Lulishtet	t'	bukur
Dh.	s'	kaa		s'	kaa	
D.	Lule	t'	fushës	Lulishtë	t'	bukur
V. n'	Lule	t'	fushës	n' Lulishtë	t'	bukur

Shumësë

Ë.	Lule	t'	fushës	Lulishta	t'	bukura
L.	Lulesh	t'	fushës	Lulishtash	t'	bukura
Dh.	s'	kaa		s'	kaa	
D.	Lule	t'	fushës	Lulishta	t'	bukura
V. n'	Lule	t'	fushës	n' Lulishta	t'	bukura

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN ASNJÂNSË

Njëis

Ë.	Ujë t' kronit	Ujë t' ftofët
L.	Ujit t' kronit	Ujit t' ftofët
Dh.	s' ka	s' ka
D.	Ujë t' kronit	Ujë t' ftofët
V.	n' Ujë t' kronit	n' Ujë t' ftofët

XV.

N' faqe 51 tu numri 97 mas fjalve «*ç'faret është e qysh' është*», shtë këto fjalë: — V. O. 1. N' Shkoder perëmnat adjektivuëm *ky, njëky, aj, njëaj* jesin mashkullorë para substantivit asnjânsë, b. f.: *Ky t' shkuem, njëi t' ecun.*

V. O. 2. Ashtë vëç adiektivin *atributiv* e ngotaron Shkodra me asnjânsin, predikativin e bân mashkulluer, b.f.: «*T' prëmit e përvjët është i mirë*».

V. O. 3. Bogdani n' faqe 9 (si edhe njeti) thotë: «*Një-hëta është t' leemit e amshueshem t' Birit etr.*» — E Kristoforidi: «*Ushqimi i atii (i Sh' Njonit) ishte kacaleca e mialtë t' eger*» — E Vretua n' Mirvetii faqe 19. «*T' ngrâ-nunit bëhet me një farë udhet, qi mund t' pelqehet a t' mer-zitet, e thohet t' sjellë t' mirë a t' keq*» — Neper male t' Gegve thohet: «*Këta ujë është t' shëndoshtë*», etr.

— Para numrit 99 vëdoje numrin 100. «*Adjektivat, qi marojn me nderzâne etr.*»

— Tu numri 103 «*i lig, t' lig, këndo: t' ligj.*»

XVI.

N' faqe 52 tu numri 105 I. mas fjalve «*Por n' shumë mundet m' u nderulë edhe substantivi etr.*» shtë këto tjera: Nonsë Kristoforidi, Harallambi e do tjerë emojnë ket rregull, asgjâ mangut nuk do perdorue n' prozë, por lenia poeziis.

XVII.

N' faqe 58 tu numri 115 «*njënet*», këndo: *njënes.*

XVIII.

N' faqe 59 tu numri 120 «*i pësëtë, i gjashtë*», këndo: *i pështë, i gjashtë.*

XIX.

N' faqe 64 «*Vehtja III. mashkullore Njëis, D. at, atë, a-tëne, te, e*», shtë edhe a -- E n' faqe 65 «*Shumë Dh. a-*

tyne, atynve (vet), u, shtë edhe (*ju*) nder kllapa.

E n' faqe 66 "Shumsë Dh. *na, ju, u u* mas s' mrames *u, vën* nder kllapa (*ju*).

XX.

N' faqe 67 "*Ja Jau,*".

Sberthimin e kee më kollai tui vûu oroe, se *a* është rasë dishmore e perëmnit *t'* tretës vëhtje.

XXI.

N' faqe 87 tu numri 140 "4) fëmnuer t'tana — at, Lë-ne jashtë njat — at.

XXII.

N' faqe 87 tu numri 140. "5) Fjala *gjith*, e cilla n' rasë ëmnore njëise s' merr kurr artikull, —

V. O. Sakt artikullin *i* ndo e s' e do kurrsesi, por ndihet e gjindet me artikull *t* b.f.: T'gjith populli shkoj n' kishë.

XXIII.

N' faqe 100 tu numri 157 "Mëndyra mylltore kaa trii vëhtje e dy numra, — këndò dy kohë.

XXIV.

N' faqe 123 tu numri 163 "*t' shkripshe, t' shkilshe*, këndò: *t' shkrepshë, t' shkelshe*.

XXV.

N' faqe 125 tu numri 165 "*Me dekë e pakt. a dishe*, , këndò *a disshë*.

XXVI.

N' faqe 130 tu numri 165 "*Me plazë vën* nder kllapa (me pëlsitë).

XXVII.

N' faqe 135 tu numri 165 "*Me shterrë (per. ujna)*, ,

Njëis Dift. qet. vëhtia III shtret

Ngiëtkal. " " kaa shterrë

Lergkal. " " shterri

XXVIII.

N' faqe 155 tu numri 180 "5) *Pre. atjehit* etr., janë mëndyrë paraftillkore o adverbjale.

N' faqe 156 "2) *Tesh, tesh saa*, etr. qi perderohen ndoj herë me substantiva, janë mëndyrë paraftillkore. Ashtë edhe do fjalë tjera, qi i vume n paal t'propozicjoneve, xëniëdhë per paraftillqe, b.f.: *mrenda, sypri, perpara, mrapa, hundra*.

DYY FIALË PARA

Mbas Gramatikes t'P. Jungut, t'Folmarmes t'Bashkimit e t'Shkroitores t'S. H. Frasherit e qitme ket t'onen. Fialëskdjët e shkolles gadi t'tana i perdorueme latinisht, tui këne se me ket giuhë losin neper lulishtë t'letratytres e t'dituniis. Se s'd pa gjymtime asht e ditun, e prandei ardht' i bardhë kush me vrëme t'veta t'dalin me na nîmue t'a permirsoim m'nji dorë tieter, e cilla na mban uzdaja, se s'kaa per t'vanue.

ANTON M. XANONI S. J.

Diten e Sh' Françesk Saverit

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

Abeçeja e ree vûemun me t' vietren



ç = c		bië fjala	A m'a çove librin?
q = c		" "	Pse lehi qëni?
dh = z		" "	Na ket dhuntii!
ë = e	pacëne	" "	Kena kenë
g = gh		" "	Mos gaboni.
gj = g		" "	A t' hangri gjarpni?
ll = l		" "	Sillniu prei mejet.
mb = mm		" "	Eni mbas mejet.
nd = nn		" "	Sakramëndot sa janë?
nj = gn		" "	U njall s' dekunit.
sh = so		" "	Mos shko mâ andei.
th = zz		" "	Mirë jee tui thanë.
y = r		" "	A t' dhem kryet!
x = z		" "	Duhet me xanë mâ teper
xh = g		" "	Turku falet n' xhamii.
z = e		" "	Me zëmer t' mirë.
zh = ec		" "	Sdeshniato zhele t' shikreta
c = z		" "	I cilli, e cilla



BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R

NJOFTIME PARAPRAKE

Fial' e Germa.

1. **Gramatika** — *Gramatika Shqyp* mbëson me fol' e me shkruar mir' e drejt giuhen Shqyp.

2. **Fialët** — Per me fol' e me shkruar perdoroim *fialët*: fialët qi shqyptohen, janë ndertue me *kumbime*: fialët qi shkruhen, janë ndertue me *germa*.

3. **Abeceja** — *Abeceja* është t' pershlimit e t'tana germave t' ndoi giuhës. Germat e mdhaja quhen t' *mdhaiza*, germat e vogla quhen t' *imta*.

4. **Germa** — Giuha e jonë kaa tridhet' e gjasht germa gjasht zantore e njizet e ndandë nderzane.

Zantoret janë: A a, E e, Ë ë, I i, O o, U u, Y y.

Nderzânet janë: B b, C c, Ç ç, D d, Dh dh, F f, G g, Gj gj, H h, J j, K k, L l, Ll ll, M m, N n, Nj nj, P p, Q q, R r, Rr rr, S s, Sh sh, T t, Th th, V v, X x, Xh xh, Z z, Zh zh.

T' PVETME.

1. Çka mbëson Gramatika Shqyp?
2. Çka perdoroim per me fol' e me shkruar?
3. Çka është Abeceja?
4. Saa germa kaa giuha e jonë?

Kumbimi i Zantoreve.

5. **Kumbimi** — Gjith e çilla zantore e kaa kumbimin e vet; nderzânet s' e kan, e prandei per m'u shqyptue do

t' i pshteten ndoi zantores.

6. Kumbimi i Zantoreve — Zantoret e kan kumbimin t' mëndyrësh: t'*shkurtë*, t'*pergjyst* e t'*giatë*; b.f.: per t'*shkurtin*, *asht*, *ec*, *i*, *lus*, *kusht*, *mbys*; per t'*pergjystin*, *ashtë*, *ecë*, *ikë*, *lopë*, *shkurtë*, *mbytë*; per t'*giatin*, *aar*, *qee*, *liir*, *oor*, *guur*.

7. Kumbimi i Nderhündët — Kumbimi i zantoreve mundet me kën' edhe i *nderhündët*, e atbot' u vëhet per sipri theksë hundëta (▲) b.f.: *asht*, *vënd*, *hin*, *h*, (un), me *länë*, *vënë*, *hündë*, *zää*, *flëei*, *hii*, *häu*, *syf* — Zantoria *ö* s'a kurr e nderhündët.

8. Per çka ee-ja e pazâne — Ee-ja (ë) e pazâne, q' vëhet mbas një nderzânës, bân me diit s' kumbimi i zantores q' nderzânia e kaa länë mrapa, asht i pergjystë, b.f.: *dialë*; kiò *ë* me dy pika sipri t' kallzon, se zantoria *a*, q' nderzânia l e kaa länë mrapa, zgjatet një fice. Prandei kumbimi i pergjystë shihet gjith herë me ket *ë* t' pikue me, q' vëhet n' mbasrim t' fialës, para o mbas nderzânës, sikuer: *pyllës*, *kopshtë* etr.

9. Ee-ja e pazâne perdorohet edhe bukur mirë me e zblue rrâojen e saa fialve, si me thanë: me këndue; ktu ee-ja e pikue me t' kallxon, se fiala me këndue asht kah rrânja bashkë me latinishten: cantare. Ashtu thuei per saa tiera.

10. Kû do shkruë — Per me xaan vënd *vee* kû asht nevo-ja, na duket mirë me e caktue ee-n e pazâne n' kto rasa:

a). N' t' tanë substantivat e adiektivat e fialë tiera një a dy a tri rrokiet me kumbim t' pergjystë, b.f.: *dardhë*, *kul'osë*, *ligjeratë*, *i bardhë*, *sëmerbardhë*, *vonë* etr.

V.O. Por mundet shpesh herë t' shkruë ee-ja e ngultë n' rasë lindtore e dhantore t' shkruë me njëse t' fëmnorve, b.f.: *kishes*, *shkolles* etr. sidomos kuer kqyret me i dhanë fialës një kumbim maa t' baut tui e shlyptue leet ee-n e pazâne.

b). Nder zânime njirrokse e kumbim pergjysta t' verbave b.f.: *me ecë*, *ti ecë*, *ai ecë*, *ai thotë* etr.

V.O. Kuer zântoria e t' pares vehtie getashe diftore t' ndoi verbit është e giate, xëne t'gia t'edhé pasosen e tii, b.f.: une *dii*, une *xâa*, une *daai*, me *diit*, me *xâan*, me *daa* etr.

c). Nder t' tan' atë forme t'rraïta, qi motit do t'keen pasë ndoi zântore b.f.: *shëndosh* (latinisht: *sanus*), *mëndyrë* (italisht: *maniera*), *kështie*ll (latinisht: *castellum*) etr.

V. O. Substantivat e Adiektivat me kumbim t'pergjystë n' ëmnore e dishmore t' paskājueme t' shumsit, ee-n e pazane n' ëmnore e dishmore t' skājueme t' tijen e vëndoin para nderzânes t, b.f.: *punët*, e jo *puntë*; *fisnikët*, e jo, *fisniktë*; *flokët*, e jo *floktë*.

11 Ee-ja e pazane mundet m' u lënë jashtë;

a). Prei verbave dyzântore, qi mbaroin me *m o me n* b.f.: *shkoim*, *hallxoin* etr. pse dyzântoria zgïatet vetë.

b). Prei fialve, kù s'kan kumbim t'pergjystë, b.f.: *sulen*, *lules*, *zëmer* etr.

c). Prei atyne fialve me kumbim t'pergjystë, qi i prîin ndoi tietres, mbi t' cillen bië theksa kumbuese, preise kah shqyptohen dalin t'shkurta, b.f.: *erdhne pësdhet e shtat vetë* etr.

12. **Pasoset me ue e me ye** — T' tana pasoset qi mbaroin me *ue* e me *ye* shkruhen me *e* t'ngulët, e jo me ë t'pikume. Ee-ja e ngulët do mbaitë nder perkthime e zânime t' verbit, kù hiin zântoria *u o y* b.f.: *shkruein*, *shkrues*, *fyein*, *fyes*, *ëfyemit* etr. — Substantivat: *Diell*, *Qiell*, etr. munden m'u shkruet me *e* t'ngulët, o n'dag edhé me *dy ii*.

13. **Zântoret t' dyzueme** — Zântoret e giate, t' nderhündëta o jo, shkruhen me zântore t'dyzueme, sikuer; *aar*, *zâa*, *eer*, *rëe*, *hiir*, *hii*, *oor*, *uar*, *häu*, *duyll*, *syj*.

14 **Zântoret ae oe** — Zântoret *ae* n'hitun kso doret shqyptohen n' Shkoder si një *ee* e foot e e çilët e me t'zgjatun, b.f.: *ngae-ngee*; *hae*, *-hee*; *rae*, *-ree*. — Neper malcina shqyptohen çiltas e daamas bf. *nga-e*, *ha-e*, *ra-e*. Æshtë

oe, vëç se shqyptimi *ee* i ardhën prej *oe* del fort i mbyllët e kështu shqyptohet n'Shkoder e neper rrethe. -- Neper malcina e qesin daamas b.f.: *vo-e*, *oro-e*.

T'PVETME.

5. T' cillat nder kto germa e kan kumbimin e vet?
- 6-7. Si e kan kumbimin zantoret?
- 8-9. Çka bën me diit ee-ja pazane?
- 10-11. Kû do shkruet e kû do lënë jasht' ee-ja e pazane?
12. Si shkruhen pasoset me *ue* e me *ye*?
V. O. Substantivat e adiektivat kû e kan ee-n e pazanen' shumsë?
13. Si shkruhen zantoret e giata?
14. Si shqyptohen dyzantoret *ae*, *oe*?

Nderzânet e Shqyptimi i tyne.

15. **Nderzânet** — Nderzânet dahën n'buztore, qellzore, dhambtore, gryktore, giuhtore, fishkllore.

Janë buztorë: b, p, f, m, v.

„ qellzore: ç, gj, q, j, nj, xw.

„ dhambtore: c, d, t, dh, th, n, nd, s, z, x.

„ gryktore: g, k, h, ng.

„ giuhtore l, ll, r, rr.

„ fishkllore sh, zh.

16. **T' dyzueme** — Githa e jonë nuk lypë nderzâ e t' dyzueme; e atë dy lypë e dy na i shqyptuim si me kënë një nderzâncë vetun, por e foort. E prashitë kuer tui shkruet jena xaan ngusht n'skai e na duhet me e kputë shalen, nuk i daaim kurr dy nderzânet binjoke, por me to

e xâam flalen n' krye t' rreshtit, b.f.: *rra-llain*.

17. Nderxânia j shkruhet n' fillim t' flalës e n'miedis t'dyzantoreve, b.f.: *Jëta, ju jeni, dijeja, dashtunija* etr.

18. **Nderzânet mb, nd, ng.** — Nderzânet *mb* njitun bashkë shqyptohen n'Shkoder e neper rrethe si *nji m* e foort, b.f.: *mmahet, kummimi* etr. Neper malcina t'Gegniis e n' Tosknii shqyptohen t'dyjat nderzâne me tinghell t'vet, b.f.: *m-bahet, kum-bimi*. Âshtu nderzânet *nd* n'Shkoder e neper rrethe shqyptohen n'giasë t'dyy *enne-ve* b.f.: *Perennija, nneera* etr. por ket kumbim do t'a ndlish me veshë; neper do malcina t'Gegniis e n' Tosknii shqyptohen t'dyjat me tingell t'vet bf. *Peren-dija, n-dëera* etr. Nderzânet *ng* n'Shkoder e neper rrethe kan *nji* kumbim gryktuer t'posaçem, qî vec veshi t'a thotë; Malcort e Gegniis e Toskët thoon: *Trângull, n-gatrim* e kso doret.

V.O. Zantoria qî i priin nderzaneve *nd* âsht gjithmoon e nderhündët nder Gegë, b.f.: *shënd, i randë, gazmënd* etr.

T' PVETME

15. Si dahan nderzânet ?

16. A lypë gjitha e jonë nderzâne t'dyzueme; e si shqyptohen nderzânet *ll, rr, tt* ?

17. Ku do shkruet zantoria *j* ?

18. Si shqyptohen nderzânet *mb, nd, ng* ?

Rrokia e Simplert e e Bashkanjtitun.

Dyrrokset e Trirrokset.

19. **Rroke** — Rrokia âsht se e cilla copë nder t' cillat mundet m'u daa fiala natyrisht.

20. **Si ndertohen** — Rrokia ndertohet me germa, qî shqyptohen s' bashkut m' *nji* t' qitun zânit, m' *nji* ças.

21. **E Simplert** — Rrokia e simplert është ajo, që a baa me një zantore t'vetme a me një zantore e me një nderzane b.f.: *a-na-ve*.

22 **E Bashkanjitur** — Rrokia e bashkanjitur është ajo që kapë më se një nderzane, b.f.: *tra-pi, stro-full* etr.

V. O. Nderzânet *mb, nd dh, ll, rr, zh, xh, th, sh, nji, gj* njehen n'shqyptim si një nderzane e vetme, e prandej xëhet si rroke e simplert fiala që kaa ndonjë aso nderzânesh, si me thanë: *she-ga, shoku* etr.

23. **Dyzantore** — Dyzantore quhet rrokia, që kaa dy zantore, b.f.: *prei, lulzin*, etr.

24. Fiala mundet me këne me një a me shumë rroke; fiala me një rroke emnohet *njirrokse*; b.f.: *sot, hov, shkon*; me dy rroke emnohet *shumrrokse*; e kjo e mramia mundet me këne dyrrok-e, b.f.: *drita, fusha*; trirrokse b.f.: *lulishta, k pshtari*; katerrokse, b.f.: *katundari, mrekullina* etr.

25. **Si thehen fialët** — Fialët n' skai t' rreshtit t' shkrimit thehen me rroke, b.f. *heq-baasi, t'ndo-llunat* etr.

T' PVETME.

19. Çka është rrokia ?
20. Me çka ndertohet rrokia ?
- 21-22. Çka është rrokia e simplert e e bashkanjitur?
23. Çka janë dyzantoret ?
24. Me sa rroke mundet me këne fiala ?
25. Si thehen fialët n' skai t' rreshtit ?

Theksë Kumbuese e e Shkrueme.

26. **Theksa Kumbuese** — Theksa kumbuese është pushimi i zanit mbi ndoi rroke tui shqyp.

tue ndoi fialë, sikuer: *drëndishte*, *njiktâ*. Zântoria, kër bië theksa, quhet *kumbuese*; tierat, *pakumbuese*.

27 Fial' e kputme — I thoon fial' e *kputme* asai, qi theksen e kaa mbi zântoren, me t'cillen mbarôn b.f.: *edhë, vanë*.

I thoon e *plante* asai, qi theksen e kaa mbi para t'mramen rroke, sikuer: *lûle*, *herkóni*.

I thoon *rrshitse* kuer i bië theksa mbi t'paren t'paramramen rroke, b.f.: *t'ndólluna*, *tallázeve*.

28. Theksa e *shkrue-ne* ást shênji me t'cillin, tui shkrue diktohet theksa kumbuese e disaa fialve, sikuer: *njitâ*, *njitû* etr. e i thoon *thehsë rándie* (')

29. Kiò theks' e vûmun mbi zântore t'ndoi rrokes, bân qi fiala t'shqyptohet fort e shkurtë e mos t'merret nji fialë per nji tieter, sikuer: *njitâ*, *njita*; *njitû*, *njitu*; *qitâ*, *qita* etr.

T' PVETME.

26. Çka ást theksa kumbuese?

27. Kuei i thoon fial' e *kputme*, e *plântë*, *rrshites*?

28-29 Çka ást theksa e shkrue-me; e çka bân?

Fialë t'Bashkanjituna, t'Kputuna e t'Shkurtueme.

30. Fial' e bashkanjitun — Fial' e *bashkanjitun* ást ajò, qi á ndertue me dy substantiva, a me nji substantiv e me nji adiektiv, a me nji adverb e me nji adiektiv, josë me ndoi preposicion (parpriime) e me verb, a n'c' do mëndyrë tieter, b.f.: *kryekungull*, *zemerfórt*, *mirbâas*, me *ne-perkamë*, etr.

31. Fial' e kputun — I thoon fial' e *kputun* asai, pre t'cilles hiqet nderzânia kâ illon ndo kû mbaron, b.f.: *me' i herë*, n'vënd me thâne *me nji herë*; *kush á*, n'vënd me thâne: *kush ást*. Kputet ka' i herë nderzânia me i dhanë *salës maa hije* e shpeitir.

V.O. Fiala e kputun *a* s' do t'vëhet kurr perpara ndoi fialës qi tillon me *a*, prândeî nuk do thanë: ai *a* ajun, por ai *është* ajun.

32. Disaa herë mundet m' u ndrrue nderzânia e pararmrapme e një fialës tui vûu n'vënd t' sai nderzanen *j* o zântoren *i*, sikuer me thanë: *tajet* per *lagjet*, e *pleit* per *pleqt* etr.

Josë lêhet nderzânia kryekput, e zgïatet zântoria qi gjindet perpara asai b.f.: *gjëthmoon* per gjith motin, *zân* per zânin etr.

33. **T'shkurtueme** thohen atò fialë, qi shkruhen me t' paren o me t' parat germa pa tieter, sikuer: *etr.* per *e tiera*, b.f.: per bië fiala.

T' PVETME

30 Çka është fiala e *bashkanjitun* ?

31 Cilles fial' i thoon e *kputun* ?

Çka vën oroe per fialen: *a* ?

32 Si munden m' u ndrrue nderzânët ?

33 Cillat fialë thohen t' *shkurtueme* ?

Hijeza

34. *Hijeza* është një shëi ('), qi u vëhet nderzâneve *ç*, *m*, *n*, *nd*, *t*, n' kambë t' ndoi rrokes e t' ndoi zântores, b.f.: *ç' kuer* n'vënd me thanë: *çysh* kuer; *ç' është* eka është; *n'm'ardhshin* ne me ardhshin; *nd' një* hâc një; *t' apin* te apin.

Germa s — V. O. 1. Germa *s* do me thanë: *jo*; e s'kaa zântore n' vedi e i pshtetat fialës qi i vien mrapa, e prash-tu nuk shifet arsyeja pse me ja njëte hijezen; do shkruet praa *s kam* e *jo*: s'kam. Por zakoni e kaa qitë punen ndryshei.

Hijezen kû me e vûu e kû me e hlekë — V. O. 2
Hijezen duhet me e shkruar edhe n'kambë *t'es-s* pazâne, kuer mbas sojet ndiekë ndoi zântore, bf.: *Kish' e bukur, dial' i urtë*. Por s' vëhet kurr mbas emnave fëmnorë, qi n' ras' emnore t' paskajueme dalin me e t' ngulët, prandei do shkruar: *sule e ree, lule e kândshme*, e jo: *sul' e ree, lul' e kândshme*.— Æshtë edhe nuk vëhet hijeza, kuer mbas ndoi *ee-s* pazâne vien ndoi shêi piksijet, si me thanë: *Ai i kaa punët n' dorë, at jo*.

T' PVETME

35. Çka është *Hijez*?

Çka thue mbi germen s?

Kuer do shkruar e kuer do lënë jashtë hijeza?

Propozicioni

(PARAVUME)

36 **Propozicioni** — *Propozicioni* është një gjikim dftue me fjalë, bf.: *Lili është i bardhë*.

Piesët e tija Propozicioni kaa tri pies'o elementa: *subiektin, verbin e atributin* (sëndi, ftillku, perdhana).

Subiekti është pjesa, qi kallxon nierin a sëndin per t'cillin jena tui folë, e nijfet tui pvetë: *Per kë? Per çka solet? Kush d qi...? Ç'farë sëndit është qi...*

Atributi është pjesa, qi kallxon çka thohet per *subiektin*, e nijfet tui pvetë: *Ça thohet per...? Si...?*

Verbi është fjala, qi bashkon atributin me *subiektin*.

Kshtë n' *propozicion*: *Lili është i bardhë*; *Lili* është *subiekti*, *i bardhë* është *atributi*, është *verbi*.

37, **Verbi atributiv** — Verbi atributiv gadi gjith herë janë ndrye m'nji fjalë t' vetme, e kështu kena *verbin atributiv*. bf.: *Timëndon*; A shkruen e vien si me thanë: *Ti jee*

BIBLIOTEKA
"MA" N. 111
SHKRUEN
NR. INV. 1155

BIBLIOTEKA SHKUTETIT
SHKRUEN
NR. INV. 6171

38 Perkryesat — *Perkryesat* janë fjalët qi viin me e kufinue mǎ mirë *subiektin, verbin o atributin* me t'cilltë janë perciellë e e mushin veshtrimin e propozicionit.

Bf.: *Diali i urtë kaa me kën' i dashtun gjithmoon prei t'tanve; fiala i urtë është perkryesa e subjektit; gjithmoon a perkryesa e verbit; prei t' tanve perkryesa e atributit.*

Komplementi i drejtë direkt e indirekt.

39. E ndreit e lakone — Perkryesa e verbit atributiv asht e ndreit e lakone.

Asht e ndreit a objekt, kuer i pergjegjë t'pvetmes: *Kë o Cha!* e bǎme mbas verbit *predikativ*.

Bf.: *Krija breen drūnin; drūnin asht perkryesa e ndreit e verbit breen.*

Asht lakone, kuer i pergjegjë t'pvetmeve: *Kuei? T'cillit sënd? I kuei? I ç' farë sëndit? Me kë? Me çka? Prei kuei? Si? Kū? Kuer? Pse o Per çka?*

Bf.: *Gjāja shitet (kū?) n'pazaar; n' pazaar asht perkryesa lakone e verbit shitet.*

— Perkryesa quhet *thirrtoe*, kuer me tē i ndiellim tierët me ja vūu veshin fialës s' onë:

Bf.: *Mos i pritoni kndimit, o dielm; o dielm asht perkryesë thirrtoe.*

Perkryese thirrtoe — V.O. Perkryeses thirrtoe i prlin fiala *morë* jose grimça o, or e kio mundet m' u folë a edhe m' u lǎne jashtë, e at herë asht e nenkuptueme, bf.: *Eja, morë grëeth, e bǎnu bletë; bini, dielmōa, se Zoti po na ep t' mbaren; or mik, bǎn si po t' than.*

40. Ndertimi i ndreit e anasiellt — Propozicioni mundet me kenë me ndertim t' ndreit ndo me ndertim anasiellt.

Asht me ndertim t' ndreit, kuer pik s' parit vëhet subjekti, mandei verbi e n'fund atributi, t'perciellun prei perkryesave qi u lypen; bf. *Kercylli i drandofilles asht i thepisun me ferra.*

Asht me ndertim anasiellt, kuer, per me i dhanë foorc e hije diffimit, piesët e tija s' e mbain rëndin e nder-

timit t'ndreit, bf.: *E motëme është kalaja e Shkoders.*

41. Propozicioni kater nduersh — Propozicioni mundet me kë'n' i simplert, i bashkanjitun, i pshtiillt, i coopt.

Ësht i simplert ai propozicion q' kaa një obiekt vetun, e një atribut vetun, bf.: *Skanderbegu është Shqyphtarë.*

Ësht i bashkanjitun, kuer kaa maa se një subiekt o maa se një atribut, bf.: *Gegët e Toskët janë vllazen; Shqypnjia kaa fush' e male.*

Ësht i pshtiillt, kuer kaa ndonjë perkryese, bf.: *Uji i detit është i njelmët.*

Ësht i coopt, kuer i është lanë jashtë ndoi element (piesë), i cilli merret vesh gjthnji, bf.: *T'jeesh i dreit; T' lumtë zëmerbutit.*

42. Vargu e Ligjerata — *Vargu* është një t' pershlim propozicioneesh, q' diftoin një veshtrim t' plotët. Prei bashkimit t' vargieve del *Ligjerata*.

Sberthimi — V. O. *Sberthim logjik* i propozicionit do me thanë: me daa *subiektin, verbin, atributin e perkryesat*, ne i pasët.— *Sberthim vargut* do me thanë: me e daa numerin e cilltin e propozicioneve t' tija.

Pasqyra e Sberthimit Logjik

1. Zoti është i dreit

Ësht propozicion me ndertim t' ndreit, pse n' krye t'tii rri *subiekti*, q' është *Zoti*; mandei vjen nënbi: është ne e mram *atributi*: i dreit.

Ësht edhe propozicion i simplert, pse kaa një subiekt t' vetun e një atribut t' vetun.

2. E këndshme është era e drandofilles.

Ësht propozicion me ndertim *anasthiillt*, pse piesët e tija s' e mbain rëndin e ndertimit t' ndreit — *E këndshme* është atribut, është verb, *era* subiekt, *drandofilles* perkryesë lakone e subiektit, pse i pergjegjë t' pvetmes; *E kuci?*

Ky propozicion është edhe i *pshtiillt*, pse kaa njat perkryese: *e drandofilles*.

3. *Bletat permledhin mialtin n' zgjoi.*

Bletat janë subiekti per t' cillin folet — *Permledhin* është verb atributiv, d. m. th. verb e atribut, pse vien gjithnji, si me thanë: *permledhca* — *Mialtin* është perkryes' e ndreit, pse i pergjegjë t'pvetmes: *Çka?* — *N'zgjoi* është perkryes lakone, pse i pergjegjë t'pvetmes: *Ku?* —

Ky propozicion është i *ndreit* edhe i *pshtiillt*. — Per çka? ... T' dyjat perkryesa: *mialtin e n'zgjoi* i perkasin verbit atributiv: *permledhin*.

T' PVETME

36. Çka është *Propozicioni*? E sa pjesë kaa?
37. A janë gjithmoon daa verbi e atributi?
38. Çka janë *Perkryesat*?
39. Si mund t'jeet perkryesa e verbit atributiv?
- Kuer perkryesa quhet *thirrtoe*?
40. Si mundet me këne propozicioni per kah ndertimi?
41. Cilli propozicion thohet i simplert, cilli i bashkajniton, cilli i pshtiillt? Cilli propozicion është i coopt?
42. Çka është *Vargu*?

Shënjet e Pikave

43. **Piksija.**—Nieri kuer flet pushen ku maa pak, ku maa shum, e kto pushime i kallxoim n' shkrim me shenje piksijet.

— *Shënjet* maa t' parat e piksis janë:

Ndala	.	Presa
Dy pikat	:	Pikpvetie
Pikpresa	;	Pikçuditie

— *Presa* shënjon pushimin e një kohes e i nepet zënit si një t' ulun t' vierrët; *pikpresa*, pushimin e dy kohëve; *dy pikat*, e tri kohëve; *ndala*, o kater kohëve, e me ket shëni zani ulet kreit.

— *Ndala* vëhet *n'fund* t'propozicionit, kuer ky *A* vetun, e *n'fund* t'vargut e t'ligjërates e ç' do shkrimit. Piesët e përgjashme t'ndoi propozicionit, e tiera propozicione t'shkurta dhen me *presë*. Mbas një t'pvetmes vëhet *pik-pvetia*; mbas një t'thrritmes do shkruet *pikçuditia*. *Pik-presa* viin me i daa piesët e një vargut që janë fort lerg; dy *pikat* dain piesët e vargut që janë një fice maa lerg, e viin edhe me kallxue nomotisnat (citazioni). — E para fjal' e ligjërates, është edhe fjalë e paar që vien mbas ndalet, shkruhet me gërmë *fillstare t'mdhaize*. — *Thirrtria* 'ndryhet ndermjet t' dy *presave*, n' kioft se s' i kaa prii o s' i vien mrapa ndoi shëi tieter.

T' PVETME

43. Cillat janë shënjet m'a t' parat e *piksiis*?

— Ç' farë pushimit difton *presa*? — ... *pikpresa*? — ... dy *pikat*? — *ndala*? — Kuer perdorohen kto shënje n' ligjeratë?

Piesët e Gramatikes n' Ligjeratë.

44. N' *Ligjeratë* perdoroim ndand fara fjalësh: pëes *ndrroisa* e kater *sndrroisa*.

Fjalët *ndrroisa* janë: *substantivi* (ëmni), *artikulli* (neni), *adiektivi* (pershtueshmi), *pronomi* (përëmni) e *verbi* (ftillku).

Fjalët *sndrroisa* janë: *propozicioni* (paraprlise), *adverbi* (parftillku), *koniunkcioni* (lidhtria) e *interiekcioni* (nepersia)

E PVETME

44 — Saa fara fjalësh perdoroim na?

KAPTINA E I.

Permbii Substantivin

45. Substantivi është fjalë që shpreh një *t' kënnun*, si me thanë një *vehtie*, një *frymuer* a një gjë *t' landët* a *t' palandët*, sikur: *Nieri, dele, guur, burrrë*.

Substantivi mundet me kenë *i përvetshëm, komun, përmledhës*.

46. Është *i përvetshëm* kuer shpreh një *t' kënnun t' posaçëm* e *t' daamun* prej ç' do *t' kënnut* tjetër një ortet me të o një gjaset, b.f.: *Skanderbegu* leu *n' Kruu* e diq *n' Llesh*.

Është *komun* kuer shpreh ç' do *t' kënnun* një ortet o një gjaset, b.f.: *Mica* e ndryeme *bahet drangue*.

Është *përmledhës* kuer përshih shumë vet' e bën një grumbull me ta, b.f.: *Popull, ushtri*.

47 V. O. Substantivi i përvetshëm shkruhet gjithë herë me gërmë filltare *t'* madhe.

Lindiit e Substantivit

48 Substantivi është lindiis *mashkullorë* a *fëmnorë* a *asnjanse*.

Është lindiis *mashkullorë*, n' shpreh burrë a frymuer mashkull, b.f.: *Kopshtaar, gjel, drangue, mish*.

Është lindiis *fëmnorë*, n' shpreh grua o frymuer fëmnor, b.f.: *Kopshtare, pulë, drangueshë, ulkojë*.

49 Substantivat janë lindiis *asnjanse*, e I. Kuer shpreh një gjë që s' dahet, si: *Ujë (ujët), mish (mishtë), diathë (diathët), voi (voitë), dyllë (dyllët)*.

V.O. Substantivat, që përmenden, mund t' kthehen edhe *mashkullorë, uje, mish, diathe, voi, dyllë*.

E II. Kuer viin prej t' pasosëve, b.f.: *T' shkruemit, t' gra-*

nunit, t' vroitunit.

E III. Kuer vlin prei adiektivave e shënjoin nji punë t'palandët a nji t'bame, bf.: *T'mirët(mirësija), t'liktë(likësija).*

50 Substantivi, qi shënjon nji gjaa t'landët, është mashkulluer, n'kioft se merr zantoren i ndo u n'ras'ëmnore t'skajueme t'njëisit bf.: *Guri, bregu, çilci, burgu.* N'marrët zantoren a n'rasë qi thame, është fëmnuer, b.f.: *Luleja, shpija.* Per ket arsye janë femnorë edhe substantivat, qi shënjoin nji gjaa t'palandët, bf.: *Dijeja, urtija.*

V.O. Shum herë zantoria a, qi merr ëmni n'ras'ëmnore t'skajueme t'njëisit, nuk a shëi, se ëmni është femnuer, e atbotë do shikiue domethania e tii, bf.: *Baba, Kumara, Ndreka, Leka, etr.*

T'PVËTME

45 Çka është substantivi?

46 Çilli substantiv është i përvetëm?... komun?... përmledhës?...

47 Si do shkruet substantivi i përvetëm?

48 Q'farë lindsijet është substantivi?

49 Çilltë substantiva janë asnjansa?

50 Q'farë lindsijet janë substantivat, qi shënjoin gjaa t'landët e t'palandët?

Numrat e Substantivit

51 Mbas numrit substantivat dahan me dy: njëisi, qi rrfen nji gjaa t'vetme, sikuer: *Dialë, zamaq;* edhe shumsi qi rrfen maa teper, sikuer: *dielt, zamaq.*

Shumsi i Substantivit

52 Shumsi mashkulluer maa t'shumen e herës bëhet tui i njitun nji substantiv n'ras'ëmnore t'paskajueme zantoren a ja e ja i, ja fialzën na, jasë tui ndrrue nderzanen k me q e q me gj. Sikuer: *Lisa, male, hyi, oriznë, miq, lugj.*

Por ket permbaitë nuk e marrin mrapa njadisaa substantiva, sikuer: *nierz, desh, dielm, thaas* etr.

53 Shumsi *fëmnuer* bëhet më t' shumen e herës tui i njitun zëntoren a ja e ja na sikuer: *shpija, vërgje, dhuntina*.

V.O. Shum substantiva qi n' numert *njëis* janë mashkullorë, n' shumës bëhen *fëmnorë*, kah marrin zëntoren e, sikuer *gjaje, berre, male*.

54 Kso doret, perpoos saa tierve sikuer: *gaz gaze, truell trolle, zaall zalle* etr. ndoshta janë:

e I. T'tanë substantivat mashkullorë *njirrokiet*, qi n' njëis dalin me *im*, bf.: *Gzim gzime, laim laime, shkrim shkrime*.

Ata qi kan *mëda se një rroke* munden n' shumës me dal' edhe me *a*, bf.: *Kuitim, kuitime t'nelta, kuitima t'neltë, turbullim, turbullime t'foorta, turbullima t'foort* etr.

e II. T'tanë substantivat, qi n' njëis dalin me *nd*, bf.: *Vënd vënde, gazmënd gazmënde, kuvënd kuvënde* etr.

V. O. Xaja e giuhs e një fialuer si duhet t'a kallxon shumsin e substantivave ma mirë se ç'do rregull tieter.

Sberthimi i Substantivit

55 Sberthimi i substantivit bëhet tui thanë *faren, lindsin e numrin* e tui, bf.: Mark, katuncë, gjeth, ushtrii, ujë,

Mark...	substantiv	pervetëm,	mashkulluer,	njëis;
Katuncë	"	komun,	fëmnuer,	" ;
Gjeth	"	"	mashkuller,	shumsë;
Ushtrii	"	permledhs,	fëmnuer,	njëis;
Ujë	"	komun,	asnjansë,	njëis.

T' P V E T M E

51. Si dahan substantivat mbas numrit ?

52. Si bëhet shumsi mashkulluer e fëmnuer?

53. Si e ndërroin shum substantiva lindsiin n' numer t' shum-

sit ?

54. A kaa ndoi permbaitë per ket t'shndrruëm lindsijet ?

55. Si bëhet sberthimi i substantivit ?

Ras' e Nderule ,

56. Pëse janë mëndyrët, me t'cillat diftohet shqyp veshtrimi i substantivit, e u pergjegjin t'pvetmeve: *Kush, i kuei, kuei, kë, kû* e me gjuhë shkollet ëmnohen: *Rasa*, d. m. th. si i ndollë substantivit m'u gjetë n'ligjeratë. Se e cilla rasë kaa ëmnin e vet.

Rasa: <i>Kush</i> quhet:	<i>Emnore</i>
„ <i>i kuei</i>	: <i>lindtore</i>
„ <i>kuei</i>	: <i>dhantore</i>
„ <i>kë</i>	: <i>dishmore</i>
„ <i>kû</i>	: <i>vëndtore</i>

E lëme jashtë thirrtores e hiektoren, pse e para s' a tieter por ëmnore, t' cilles i prlin ka'i herë falza o; e dyta është lindtore e lypun prej prepozicionit (parafalsit) prej.

57. Nderule d. m. th. t'zdrypunit e substantivit me rënd neper rasa. Substantivi tui u nderulun merr dy forma a syy; njënit i thoon i *paskājuem*, tietrit i *skājuem*, bñ.: *shtyllë* është ëmnore e dishmore e paskājueme, *shtylla* ëmnore e skājueme, *shtyllet* lindtore e dhantore e paskājueme, *shtylles* lindtore e dhantore e skājueme etr.

58. Nderulet jan trii, se e cilla me dy syy, syni i substantivit t'paskājuem e syni i substantivit t'skājuem.

Nderulia e I.

Njëis

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Shtyllë	Shtylla
L. Shtyllet	Shtyllës
Dh. „	Shtyllës
D. Shtyllë	Shtyllen
V. N' Shtyllët	N' Shtyllët

Shumsë

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Shtylla	Shtyllat
L. Shtyllash	Shtyllavet-ve
Dh. „	„
D. Shtylla	Shtyllat
V. N' Shtyllat	N' Shtyllat

Kso doret nderuli substantivat qi ndiekin

Arrë	Kovë	Grizhel	Lkuur
Baltë	Dallëndyshë	Grykë	Micë
Bishë	Drrasë	Kllukë	Mollë
Qafë	Flakë	Koos	Mullagë
Qellzanë	Govadë	Kullë	Patë
Shegë	Shtambë	Pulë	Unazë
Shtis	Shtiz	Tjë	Ushqizë
Sbpatë	Sietull	Tershanë	Valë
Voësë	Thikë	Ndimë	Zojë et.

59 Vrëmia e I. Substantivat, qi dalin me dy zantore ii, e ndrroin t' dyten i e e bain nderzane j n' emnore t' shkajue-me e n' lindtore e dhantore t' paskajume t' njëisit, nder rasa tiera nderzania kthehet prep zantore i.

Ashtu ehlë nder t' tana rasa t' shumsit e dyta zantore i sillet j, kuer nderulia bahet rregullorisht, per ndryshei mbahen t' dyjat zantoret ii n' tanat rasa bf.:

Njëis

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Dhuntii	Dhuntija
L. Dhuntijet	Dhuntiis
Dh. " "	" "
D. Dhuntii	Dhuntiin
V. N' Dhuntiit	N' Dhuntiit

Shumsë

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Dhuntija o Dhuntii	Dhuntijat e Dhuntiit
L. Dhuntijash o Dhuntiish	Dhuntijavet, ve o Dhuntii vet
Dh. " "	" " "
D. Dhuntija o Dhuntii	Dhuntijat o Dhuntiit
V. N' Dhuntiit	Dhuntijat o Dhuntiit

Kso doret nderulen substantivat:

Marrii	Burii	Mushknii	Shpii
Mrekullii	Avullii	Zii	Urtii
Palavii	Shknadii	Zotnii	Vii
Shoqnii	Dhunii	Dhii	Qershii

Kator substantivat e shtylles s'paar, është edhe substantivi *dhuntii* e ndoi tieter, munden n'vënd t'nderzanes *j* me marrë n' shumsë nderzanes *n*, bf.: Ndollii, ija, edhe: Ndollinë, ndollina.

60 Vrëmia e II.—Do Substantivat perdoruem paskajtas kan emnoren e dishmoren e shumet n' nji si emnoren e njëisit, bf.: Arë Buzë Fletë Gojë Jeet Landë
Ashkë Qerdhe Ityrë Kshatë Lngatë Lopë
Bee Darkë Gendere Hanë Kohë Lugë
Binjoke Drandofille Gershane Hündë Krande Lule
Bulë Dugajë Giuhë Javë Kumbonë Lugje

Dhmadh Pëmo Perqë Pushkë Rrugë Shqëmo
Sule Tregtii

Bashkë me kta substantiva shkoin edhe atë që n' ëm-
nore t' njësit dalin me nderzane s, bf.: Piesë, njinesë, vull-
ndesë, martesë, fejesë, ndiesë etr.

61. Vrëmia e III. — Do substantiva t' ksai nderule e
ndrroin rrënjën n' shumës, bf.:

Deer	n'shumsë	Dyyr	Mënde	n'shumsë	Mëet
Dorë	"	Duur	Lindt.	"	Mëc
Grue	"	Graa	Vaizë	"	Varza
Natë	"	Net			

62. Vrëmia e IV. — Do substantiva kuer skajohen zaka-
nisht e lënë jashtë zantoren e rrokës t' fundit, bf:

Bader Badra
Egjer Egjra (s' ka shumës);
Grozhel Grozhla (" ")
Klôgen Klogna (" ")
Kumull Kumlla

63. Vrëmia e V. — Do substantiva turqisht shumsin e
kan me *llar*, bf.:

Hogjë	shumsë	hogjallarë
Pashë	"	pashallarë

64 Vrëmia e VI. — Substantivi *lot* kuer skajohet, nder-
zanen t e siell' e e bân d e ja shton zantoren i, prandë kee
me thanë *lodia*: n' shumës merr prap t e thohet *lot, lot-
vet-ve* etr.

— Mundet m' u than' edhe' *loti*, por at herë shkon mbas
nderules s' dytë. Ashtu et bân *edia*, etr.

65 Vrëmia e VII. — Rendom t' tanë substantivat e ksai
nderule, që n' ëmnore t' paskajume t' njësit dalin me e, kuer
skajohen e lshoin zantoren e, e marrin rrokën ja bf.: *çerdhe
cerdhia, lule lulia, sqele sqelia, sule sulia* etr.

N' poezii munden me e mbait zantoren e, e atbotë zan-
toria i, që i vien mrapa, sillet e bahet j, bf.: *cerdheja, lule-
ja* etr. Substantivi *dije* skajohet *dieja*. Ashtu substantivat
që dalin me dy *aa*, kuer skajohen e lshoin t' dyten a e

marrin rroken ja bl. *kalaa kaloja, rigjaa rigjaja.*

Substantivat, qi dalin me nderzane ç e *xh*, kuer skajohen marrin vetun zantoren a, bl.: *Kimçë kimça, çaxhë çaxha.*

T' PVETME

- 56 Saa mëndyrësh mundet me kenë veshtrimi i substantivit, e kuei i pergjegjin e si quhen?
- 56 Si ëmnohen rasat?
- 57 Çka asht nderulia?
- 58 Saa forma merr substantivi tui zdrypë neper rasa, e t' cillat janë?
- 59 Saa nderule kena shqyp?
- 60 M' a thuei nderulen e paar.
- 61 Çka m' thue per substantiva me dy ii e per t' perderuemt paskajtas?
62. M' i thuei do substantiva, qi ndrroinë rrânjën.
- 63 M' i skajô substantivat *bader, egjer, grozhel, klloggjen, kumull.*
64. Çka m' thue per substantivin *lot?*
65. Si skajohen substantivat qi dalin me e, me dy aa me ç e *xh*?

Nderulia e II

Forma e I

Njëis

Syni i pashajuz n

E. Pullaz

L. Pullazit

Dh.

D. Pullaz

V. n' Pullazt

Synt e skajnem

Pullazi

Pullazit

Pullazin

n' Pullazt

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARRIN BARLETI"

Shumsë

<i>Syni i paskâjuem</i>	<i>Syni i shkâjuem</i>
E. Pullaze	Pullazet
L. Pullazesh	Pullazevet-ve
Dh. „	„ „
D. Pullaze	Pullazet
V. n' Pullazet	n' Pullazet

Kso doret nderulen: Bylmet, Soft, Qefë, Ylber etr. me t'tanë substantivat qi dalin me *im* e me *ënd* si *kuitim*, *gasmënd*.

Ashtu edhe shum substantiva t'ardhun prei latinishtes b.f.: Devocion, Kongregacion, Proçesion, Propozicion, Funkcion, Vertyt e kso fejet.

Forma e II.

Njeis

<i>Syni i paskâjuem</i>	<i>Syni i shkâjuem</i>
E. Lis	E. Lisi
L. Lisit	L. Lisit
Dh. „	Dh. „
D. Lis	D. Lisin
V. N'List	V. N'List

Shumsë

<i>Syni i paskâjuem</i>	<i>Syni i shkâjuem</i>
E. Lisa	E. Lisat
L. Lisash	L. Lisavet-vet
Dh. „	Dh. „ „
D. Lisa	D. Lisat
V. N'Lisat	V. N'Lisat

BIBLIOTHEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

Kso doret nderulen:

Çarçaf	Hekur	Levriiz
Çile	Iel (t' theim)	Sdrukth
Diill	Jergan	Tel
Xham	Korriiz	Trap

66. Vrëmia e I. — Do Substantiva kuer perdorohen paskaitas kan ëmnoren e shumsit nji nji si ëmnoren e njëisit, b.f.:

Katundarë	Samarë
Shkroitarë	Filtarë

67. Vrëmia e II. — Do Substantiva t'ksai nderule, kuer skajohen e tresin zantoren e t'mrames rrokë b.f.: *Gjarpen gjarpni, breshen breshni, drapen drapni*, (shumsë drapna-at) *baker* (rrëm) *bakri*.

68. Vrëmia e III. — Substantivat, qi ëmnoren e e paskajueme t'njëisit-e mbaroin me zantore t'nderhundët, e skajoin ëmnoren e njëisit tui marrë nderzänen n para t'mrames zantore; e n'shumsë e kan t'mëemit me i. Qe njadisaa:

Njëis	Shumsë
Blii, blini	Blii, bliit
Giðu, giðni	Giði, giðit
Luâa, luâni	Luâi, luâit
Mullâa, mullâni	Mullâi, mullâit
Mulli, mullini	Mulli, mullit
Purri, purrini	Purri, purrit
Turti, turini	Turti, turrit
Ulli, ullini	Ulli, ullit

Por do substantiva, qi n'njëis e marrin mrapa ket rregull, n'shumsë i jashtohen, b.f.:

Njëis	Shumsë
Drâu, drâni	Drâu, Druut
Zâa, zâni	Zâa e zâna, zâat e zânat

V.O. Substantivi *drûu*, kuer asht njëis, shkon maa fort mbas nderules s' paar, e prandei thohet maa mirë *drûja*; n' shumsë jet gjithmoon *drûu*, *drûut*.

69. Vreëmia e IV. -- Do Substantiva t'ksai nderule, qi shkoin mbas formes s'dytë, n' shumsë marrin nderzänen n, sikuer:

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Baall, balli	Ballna, bailnat
Drithë, drithi	Drithna, drithnat
Korp, korpi	Korpna, korpnat
	(thoon edhé korpa korpat)
Mill, milli	Millna, millnat
Mish, mishi	Mishna mishnat

70. Vreëmia e V — Substantivat, qi n' njëis dalin me *uer*, kuer shkajohen zantoren *u* e kthein o e n' shums'e kan t'mëemit me *orë*, b.f.:

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Faituer, faitori	Faitorë, faitorët
Gjaksuer, gjaksori	Gjaksorë, gjaksorët
Krahnuer, krahnori	Krahnorë, krahnorët
Malcuer, malcori	Malcorë, malcorët
Mkatnuer, mkatnori	Mkatnorë, mkatnorët
Shpuer, shpori	Shporë, shporët
Trathtuer, trathtori	Trathtorë, trathtorët

71 Vreëmia e VI.—Substantivat, qi n' njëis dalin me *ue*, kuer shkajohen dalin me *oni*, e n' shumsë me *oi*, sikuer:

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Drangue, drangoni	Drangoi, drangoit
Ftue, ftoni	Ftoi, ftoit
Gjakue, gjakoni	Gjakoi, gjakoit
	(edhé: Gjakona, gjakonat)
Langue, langoni	Langoi, langoit
Lkue, lkoni	Lkoi, lkoi
Limue, limoni	Limoi, limoit

Patkue,	patkoni	Patkoj,	patkoit
Zgjue,	zgjoni	Zgjoi,	zgjoit
Vargue,	vargoni	Vargoi,	vargoit
Thue,	thoni	Thoi,	thoit

Per: *krue*, *kroni* n'shumsë del *kroje*.

V. O. Do Substantiva turqisht e kan shumsin *llarr* h.f.:

<i>Njëis</i>		<i>Shumsë</i>	
At,	ati	Atllaar,	atllaart
Zabit,	zabiti	Zabitllaar,	zabitllaart

72. Vrëmia e VII. — Nuk janë pak substantivat, qi n'shumsë dalin jashta rregullet, sikuer:

<i>Njëis</i>		<i>Shumsë</i>	
Asht,	ashti	Eshtna,	eshtnat
Çakall,	çakalli	Çakai,	çakait
Çoban,	çobani	Çobai,	çobait
Dash,	dashi	Desh,	desht
Dialë,	diali	Dielm,	dielt
Diallë,	dialli	Diemen	diemnit
Dhanderr,	dhandrri	Dhandrra,	edhë: Dhanduurr
Ënjell,	ënjëlli	Ënjë,	ënjët
Frat,	frati	Freten,	fretnit
Xhelat,	<i>xhelati</i> (gjakbëas)	Xhelet,	<i>xhelatat</i>
Gjarpen,	gjarpni	Gjarpi,	gjarpt
Gjylpnyer	(edhë: Gjylpnerë)	gjylpnyri,	Gjylpnerë
		gjylpnerët	
Hyllë,	hylli	Hyi,	hyit
Idhull,	idhulli	Idhoi,	idhuit
Kaal,	kali	Kual,	kuait
Kercyell,	kercylli	Kercsi,	kercseit
Kulac,	kulaci	Kulëc,	kuleçët
Kunat,	kunati	Kuneten,	kunetnit
Mzat,	mzati	Mzet,	edhë
			mzetën, mzetnit
Nye,	nyni (edhë neni)	Neje,	nejët
Prift,	prifti	Priften,	priftnit

Profetë,	profeti	Profeten, profetnit
Rrgjuell	rrgjulli	Rrgjoi rrgjoit
Shatë,	shati	Sheten, shetnit
Shuull,	shulli	Shoje, shojet
Shtrat,	shtrati	Shtreten, shtretnit
Surrat,	surrati	Surreten, surretnit
Vullaa,	vullani	Vullai, vullait

V.O. Substantivat *qiri* e *nieri* n' ëmnore t'njëisit jesin si janë pa u shndrrue me *syy* t' paskajuem e t' skajuem.

Nder do male thoon: *qiri*, *qiri*; e n'Toskui: *nieri*, *nieri*.

T' PVETME

M'a thuei nderulen e dytë.

66. Si e kan ëmnoren e shumsit do substantiva kuer perdorohen paskaitas?

67. M'a thuei ndoi substantiv, i cilli kuer skajohet, e tretë zantoren e t' mrames rrokë.

68. Si skajohet ëmnoria e njëisit nder substantivat, qi imbaroin me zantore t' nderhundët; e si e kan t' mëemit n' shumsë? — A kaa ndoi substantiv, qi i jashtohet ksai vëmet?

69. Si e kan ëmnoren e shumsit substantivat: *Baall* *Drithë*, *Korp*, *Miill*....

70-71 Ç' rregull kee per substantiva, qi n' njëis dalin me *uer*, e per ata qi dalin me *ue*? — Si e kaa ëmnoren e shumsit substantivi: *Krue*?

72 Si dalin n' ëmnore t' shumsit substantivat: *Asht*, *Çakall*, *Çoban*...? — Çka thue per substantivat: *Qiri* e *Nieri*?

Nderulia e III

Njësis

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Binjok	E. Binjoku
L. Binjokut	L. Binjokut
Dh. „	Dh. „
D. Binjok	D. Binjokun
V. N' Binjokët	V. N' Binjokët

Shumsë

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Binjokë	E. Binjokët
L. Binjoksh	L. Binjokvet - ve
Dh. „	Dh. „ „
D. Binjokë	D. Binjokët
V. N' Binjokë	V. N' Binjokët

73. — Vrëmia e I. — T' tanë substantivat, që dalin me *k* e *g* e shkoin mbas nderules s' tretë, n' ëmnore e disimore t' paskajue me t' njësisit shqyptohen shkurt.

74. — Vrëmia e II. — Disa substantiva t' ksai nderule, kuer hlin n' numer t' shumsit, marrin veç një ë pazane mbas nderzanes *k*, e nderulen si shumsi: *Binjokë*.

Kso doret janë:

Njësis

Shumsë

Flok,	floku	Flokë,	flokët
Kapak,	kapaku	Kapakë,	kapakët
Kerçik,	kerçiku	Kerçikë,	kerçikët
Levrek,	levrekû	Levrekë,	levrekët etr.

Do Substantiva tierë t' ksai nderule e bân shumsin veç tui e shndrrue nderzanes *k* me *q* o *g* me *gj*, e *ee-n* e pazane me e t' ngjët, e nderulen si shumsi: *Kuitime*.

Njësis

Shumsë

Çark,	çarku	Çarçe,	çarqet
-------	-------	--------	--------

Furrik,	furriku	Furriqe,	furriqet
Gjak,	gjaku	Gjaqe,	gjaqet
Lmashk,	lmashku	Lmashqe,	lmashqet
Lug,	lugu	Lugje,	lugjet

Por jan' edhe do substantiva t' kësaj nderule, qi shum-sin munden me e pas n' t' dyjat mëndyrë, qi thame, b.f.: *Bairakë bairaqe, Çubukë çubuqe, etr. Ma e shuma janë fjalë turqishte.*

75. — Vreënia e III. I kena edhe do substantiva, qi n' shumsë dalin me *a*, b.f.:

<i>Njëis</i>		<i>Shumsë</i>	
Çekerk,	çekerku	Çekerka	çekerkat
Deng,	dengu	Denga,	dengat
Petk,	petku	Petka,	petkat

76. — Vreënia e IV. E kanë shumsin pa rregull kta substantiva:

<i>Njëis</i>		<i>Shumsë</i>	
Brisk,	brisku	Brishq,	brishqit
Fik,	fiku	Fiq,	fiqt
Kaa,	kau	Qee,	qeet
Plak,	plaku	Pleq,	pleqt
Peshk,	peshku	Peshq,	peshqit
Shkiaa,	shkiaa	Shkije,	shkieet
Turk,	turku	Turq,	turqit
Uik,	uiku	Uiq,	uiqt
Vllaa,	vllau	Vllazen,	vllaznit

V. O. Substantivi *vllaa* nderulet edhe kso dorët, kuer a njëis:

<i>Syni i paskajuem</i>		<i>Syni i shajuem</i>	
E. Vllaa		E. Vllai	o Vllau
L. T' Vllaat		L. T' Vllaat	" T' Vllaat
Dh. "		Dh. "	" "
D. Vllaa		D. T' Vllaat	
V. N' vllaat		V. N' t' vllaat	

Shumë

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Vllazen	E. Vllaznit
L. Vllaznish	L. Vllaznecet-ve
Dh. " "	Dh. " "
D. Vllazen	D. Vllaznit
V. N' Vllazen	V. N' Vllaznit

77. — Vërënia e V. Rendom t' tanë substantivat, që n'njësis e kanë t'mëmit turqisht me *Ulek o Ulyqe*, shumsin e kanë me *Uleqe o me Ulyqe*, b.f.: *Maskarallek Maskaralleqe*, n'do vënde t'Gëgniis thohet më mirë: *Mashkarri (mashkarino) dyzlllyk dyzlllyqe*.

V. O. — Substantivi *Beg, begu* shumsin e ka: *begleer begleert*.

78. — Vërënia e VI. — Substantivi *krye* është krejt jashtë rregullit. Nderulet kso doret:

Njësis

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Krye	E. Kryet
L. Krejet	L. Krees
Dh. S' kaa	Dh. " "
D. Krye	D. Kryet
V. N'Kryet	V. N'Kryet

Shumë

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i shkajuem</i>
E. Krena, Kreen	E. Krenat, Kreent
L. Krenash, Kreenash	L. Krenavet-ve, Krenvet-ve
Dh. S' kaa	Dh. " " " "
D. Krena, Kreen	D. Krenat, Kreent
V. N'Krenat N'Kreent	V. N'Krenat, N'Kreent

79. — Vremia VII. — Substantivat "Aat e Amë", kuer perdorohen me shënjue *prînden* perciellen gjithmoon me pronome *i ëmi o e ëmia, i jyti o e jotia* etr., e nderulen kso doret:

Aati

Ë.	Ëm' aat	yt aat	i aati
L.	I t'ëm'et	i t'yt'et	i t'et
Dh.	T'ëm'et	t'yt et	t'ot
D.	T'ëm' aat	t' taat	t'taan
V.	N' t' em aat	n' t' taat	n' t' taan

V.O. — Substantivi "Aat", pa pronom përdorohet për t'follur ponijet, si me thanë: *Aati i Fes, Aati i Shpirtit, Aat Rregulltarë*, e n'njësis merr mrapa nderulen e dytë. N'shumsë nderulet kso doret:

<i>Syni i paskajuem</i>	<i>Syni i skajuem</i>
Ë. Aten	Ë. Atnit
L. Atuish	L. Atnevet - ve
Dh. s'përdorohet	Dh. " "
D. Aten	D. Atnit
V. N'Aten	V. N' Atnit

Ama

Ë.	Ëm' Âmë	jot' amë	e ama
L.	S'ëm'amë	s'at'amë	s'amës
Dh.	"	"	"
D.	T'ëm' amë	t'amë	t'amen
V.	N' t'ëm' amë	N' s'at' amë	N' t' amet

T' PYETME

M'a thuei nderulen e tretë

73. Si shqyptohen, substantivat që dalin me *h e g*?
- 74-75. M' i thuei ndryshimet e shumsit, që kanë Substantivat e kësaj nderule.
76. Si e kanë shumsin substantivat — *Brish, Fik, Kaa, Plak* etr. — M'a nderul substantivin: *Vllaa*
77. Si e kanë shumsin substantivat, që dalin me *llek*

e me *Ulyk* — M'a nderul substantivin: *Beg*

78. Nderule substantivin: *krye*

79. Çka m' thue per substantivat: — *Aat e Amë, e*
m'i nderul.

Substantivi i Lindsiiis Asnjanse

80. — *Asnjansë* i thoon atii substantivit i cilli,
per poos çka thame n'faqe 22[!] tu numri 40, kaa ëmnoren
me dishmoren nji nji. — Asnjansi nderulet kuer asht
njëis e i paskajuem; kuer nuk skajohet, nuk nderulet;
n'shumsë nderulet rregullorisht, sikuer Substantivi: *Lisa*

T' Dhjmtunit

Njëis

Syni i paskajuem

Ë. T' Dhimtun
L. T' Dhimtunit
Dh. s'perdorohet
D' T' Dhimtun
V. N' t'Dhimitun

Syni i skajuem

Nder t'tana rasat:

T' Dhimtunit

Kso doret nderulen:

T' Buut,	unit	T' Granun, unit
T' Qeshun,	unit	T' Mathun unit
T' Dliirt,	irtit	T' Pervut, it
T' Ardhun,	unit	T' Menduem, it
T' Kënun,	unit	T' Shkuem, it etr.

Do Vroitime

81. Janë saa e saa substantiva, qi n'shumë doon nderzanea n, sikuer:

<i>Njëis</i>	<i>Shumë</i>
Baar, i	Barna edhe Bare
Eer, a	Erna
Deet, i	Detna
Diathë, i	Diathna
Dhee dheu	Dheña
Elb, i	Elbna
Faqell, i	Faqellna edhe Faqella
Krypë, a	Krypna
Lamë, a	Lamna edhe Lamë
Miill, i	Miillna
Mret, i	Mretna edhe Mreten
Oriz, i	Orizna
Pamuk, u	Pamukna
Shetii, ija	Shetina edhe Shetii
Shii, shiu	Shiina
Shpiirt, i	Shpiirtna
Ujë, uji	Uina
Vathë, a	Vathna edhe vathë

Substantivat: *Barna, Krypna, Orizna* etr. shënjoi vëndin ku shiten kto gjëa.

82. II. Do Substantiva munden n' u nderulë mbas t'pares a t'dytes nderule e kshtu me ndrrje edhe lindiin bf: *vieta e ree, vieti i ri; hiha diegcë hiha diegcë; qiella. e nellë; qielli i nellë* etr.

Krygja

V.O. *Krygjë, Krygja* do me thanë: *përrim, travajë, e Krygjen e Krishtit.* — *Kryq, kryqi* do me thanë: *Krishti n'kryq.*

83. III Do substantiva kan rec njëisin, sikuer:

Hallk, hallku	Zheg, zhegu
Vrug, vrugu	Vojim vojimi

Substantivat permbledhës distoin orten e nierzve t'ndoi kambet e perdorohen n' numer t'njësisit, sikuer:

Kunetija, orta e kunetve	Nipnija orta e nipave
Dielmnija, " " dielmve	Nusija " " nuseve
Vobqarija " " vobqarve	Trimnija " " trimave
Gjinija " " nijgjakasve	Vieherrija " " viehrrave
Granija " " grave	Vogjlja " " popullit
	t'poshter
Katundija o	Thieshtrija " " thieshtrove
Katundarija " " katundarve	
Malcija o	
Malcorija " " malcorve	

84. IV. E do kan veç shumsin, bf. :

Trâu, traut

Een, eent (njëisi: Aan, a pak fort perdorohet)

Branavekë, branavekët.

85. V. Substantivi " Gjind ", kuer skájohet bân "gji-ndia", e nderulet kso doret:

Njëis

Vetun me sy t' skájuem

Ê. Gjindia

L. Gjindes

Dh. "

D. Gjinden

Shumsë

Syni i paskájuem

Ê. Gjind

L. Gjindsh

Dh. s'kaa

D. Gjind

Syni i skájuem

Ê. Gjindia

L. Gjindvet-ve

Dh. " "

D. Gjindia

Substantivi «Prind», aderulet kao dorot:

Njëis

<i>Syni i paskâjuem</i>	<i>Syni i shkâjuem</i>
Ë. Prind	Ë. Prindia
L. Prindlet	L. Prindës
Dh. s'kaa	Dh. Prindës
D. Prind	D. Prindea

Shumës

<i>Syni i paskâjuem</i>	<i>Syni i shkâjuem</i>
Ë. Prind	Ë. Prindia
L. Prindsh	L. Prindvet - vo
Dh. s'kaa	Dh. „ „
D. Prind	D. Prindia

Substantivi shoq o shok

86. Substantivi *Shoq*, kuer i vëhet perpara sântoria *i*, b.f.: «*I shoqi*», do me thanë: *trim i martuem, burrë*, sikuer «*Shoqie*» me zântore *e* perpara do me thanë: *grue e martueme, nuse*, o edhe vetun *grue*.

V.O.1. - Zântoret *i o e* vëhen veç kuer substantivat «*Shoq e Shoqie*» janë t' shkâjuem; e prâstâ nuk thohet: «*I shoq o e shoqie*» por «*I shoqi o e shoqia*». Kta dy substantiva kuer diftoin Kunoren Shëite, s' kan shumë, e atbotë duhet me thanë: «*T' martuemt o Burrat e Grant*».

V.O.2. - Substantivat *Shoq o Shoqia* pa *i e Shoqia* pa *e* perpara doon me than atë, qî ka shogun me neo *e t'a*, fermia t'onë, b.f.: *shoku i shkolles, shoqia e shkolles, d shoqi i em, d shoqia e keq* etr.

Substantivi «Zot»,

87 — Ky substantiv kuer do me than' atë, qî kaa n'derë gjaa, b.f.: *I xoti i shpiis, i dugdjës, i livadhit, o atë, qî*

mundet me ja dal' e mos me ja dalë adoi punës, fiala vlen:
jam i zoti me qitë pushkë, s'jam i zoti me këndue,
nderulet gjithmoe me grimcat i, e, t kso doret:

Njëis

Ë	I. Zoti	E Zoja
L.	T' Zot	T' Zojës
Dh.		
D.	T' Zoon	T' Zojen

Shumës

Ë.	T' Zott	T' Zoja - at
L.	T' Zotvet - ve	T' Zojavet - ve
Dh.		
D.	T' Zott	T' Zoja - at

Kuer ky substantiv do me thanë *Perendiin* a *Hyjin*,
atbot e dyon grimcen i, e thohet: *Zot, Zoti*, e nderulet sikuer
substantivi *Lis* pa rasë vëndtore.

Zotyn do me thanë, *Zoti* i ynë: e nderulet kso doret
pa shumë.

Njëis

Ë.	Zotyn
L.	Tenzot
Dh.	"
D.	Tenzoon

Rasa Vëndtore

88 — Rasa vëndtore s' a tieter vec shumoria e paskë-
jueme e substantivit me nderzane t' n' fund t' fialës, per tre-
gim: "Krishti ndëiti mbi pust", (Kristofor.) — Krishti
ndëi tu pusi — "I kishte vuem n' zëmërt", (Kristofor.) —
I kishte vau n' zëmërt. — Por n' Shkoder e nder katunde
t' saja nuk shkruhet nderzana t' pse nuk shqyptohet fare.

T' PVETME

80. — Cillit substantiv i thona asnjansë! — Nderule substan-
tivin "T' Dhimtun",.

81. — Si e kan shumsin substantivat: *Baar, eer, deet....* —
 Çka shênjoin substantivat: *Barna, Krypna, Orizna?*
82. — Çka m' thue per substantivat: *Vietë, hitha, qiella* —
 Çka do me thanë *Kryggjë e Kryq?*
83. — M' kallxò ndoi substantiv, qi kaa veç njëisin —
 Çka diftoin substantivat permledhës, e n' ç' numer per-
 dorohen ?
84. — M' kallxò ndoi substantiv pa njëis.
85. — M' i nderul substantivat *Gjind, Prind.*
- 86.-87. Çka m' thue per substantivat: *Skoq, Zot,*
Zotyn, — M' i nderul substantivat: *Zot e Zotyn.*
88. — Çka m' thue per rasen *Vëndtore.*

Kaptina e II.

Permbii Artikullin

(Neni)

89. — Artikuit janë do fjalë t' vogla, qi u njiten para substantivave, adiektivave edhe pronomëve per me i lidhun a per me i skájue.

Nuk u thona artikui atyne *fjalzave*, qi njiten n' fund t' substantivave, t' adiektivave e t' pronomëve, se ato m'a s' janë fjalë n' vedi. MA fort munden m' u ëmnue *Krrutzi-me* substantivit, adiektivit e t' pronomit. (shikid *shkroitorren e giúhes shqyp prei S. H. P. "Nyjet," e Cammarda Grammatologia comparata*).

90. — Artikuit janë lindsijet mashkullore, fëmnore, asnjanse; kan njëis e shumës e nderule si substantivi. Jan: t'lidhun, kuer perdorohen bashkë me një fjalë perpara tynë; janë t'shkputun kuer s' kan tieter fjalë perpara.

Nderulia e Artikullit Maskkulluer

Njëis

Artikulli i lidhun Artikulli i shkputun

Ê.	të	i
L.	të	të
Dh.	të	të
D.	e	të
V.	të	të

Shumsë

Ê.	e	i
L.	të	të
Dh.	të	të
D.	e	të
V.	të	të

Nderulia e Artikullit Fëmnuer

Njëis

Artikulli i lidhun Artikulli i shkputun

Ê.	e	Nji nji si i lidhuni per-
L.	të a së	poos t' dishmores, qi del
Dh.	të a së	me të
D.	e	
V.	të	

Shumsë

Ê.	e	të
L.	të	të a së
Dh.	të	të a së
D.	e	të
V.	të	të

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETTI"
SHKODER

Nderulia e Artikullit Asnjansë

Njëis

Artikulli i lidhun		Artikulli i shkputun
Ë.	•	të
L.	të	të
Dh.	të	të
D.	•	të
V.	të	të

Asnjansat n'shumsë, janë lindsils mashkullore a' Toskati, fëmnore n'Gegni b.f.:

T' Shkruemit, shumsë T' Shkruemet
T' Dhimtunit, • T' Dhimtunat

■ kshat thohet: T' Shrumet e bukura, t' Dhimtunat e foorta.

V. O. Per shpeitim t' shkrimit, kuer jena me artikui, e laam jasht' ce-n e pazane e vëim hijezen.

Zbatime

Artikulli Mashkulluer i lidhun

Njëis

Ë:	Guri	i	malit	mal	i	neltë
L.	Gurit	t'	malit	malit	t'	neltë
Dh.	Gurit	t'	malit	malit	t'	neltë
D.	Gurin	e	malit	malin	e	neltë
V.	n'Gurt	t'	malit	n' malit	t'	neltë

Shumsë

Ë.	Gurt	e	malit	malet	e	nelta
L.	Gurvet-ve	t'	malit	malevet-ve	t'	nelta
Dh.	Gurvet-ve	t'	malit	malevet-ve	t'	nelta
D.	Gurt	e	malit	malet	e	nelta
V	n'Gurt	t'	malit	n'malet	t'	nelta

Artikuli Mashkulluer i shkputun

Njëis

Ê.	i	malit	i	neltë
L.	ë	malit	ë	neltit
Dh.	ë	malit	ë	neltit
D.	ë	malit	ë	neltit
V.	ë	malit	ë	neltit

Shumsë

Ê.	ë	malit	ë	neltit
L.	ë	malit	ë	neltit
Dh.	ë	malit	ë	neltit
D.	ë	malit	ë	neltit
V.	ë	malit	ë	neltit

Artikulli Fëmnuer i lidhun

Njëis

Ê.	Balta	e	rrugës	rruga	e	gjāan
L.	Baltes	ë	rrugës	rrugës	ë	gjāan
Dh.	Baltes	ë	rrugës	rrugës	ë	gjāan
D.	Baltes	e	rrugës	rrugen	e	gjāan
V.	n' Baltet	ë	rrugës	n' rrugët	ë	gjāan

Shumsë

Ê.	Dhent	e	bariut	dhent	e	bardha
L.	Dhenvet-ve	ë	bariut	dhenvet-ve	ë	bardha
Dh.	Dhenvet-ve	ë	bariut	dhenvet-ve	ë	bardha
D.	Dhent	e	bariut	dhent	e	bardha
V.	n'Dhent	ë	bariut	n'dhent	ë	bardha

Artikulli Fëmnuer i shkputun

Njëis

Ê.	e	rrugës	e	gjāna
L.	ë	rrugës	ë	gjāans
Dh.	ë	rrugës	ë	gjāans
D.	ë	rrugës	e	gjanen
V.	ë	rrugës	ë	gjanët

Shumës

Ë.	t' bariut	t' bardhat
L.	t' bariut	t' bardhavet-ve
Dh.	t' bariut	t' bardhavet-ve
D.	t' bariut	t' bardhat
V.	t' bariut	t' bardhat

V.O. Duket, se n' Shkoder perdorohet më fort artikulli *të* se *së* para substantivit, e prandej vume "baltes *t' rrugës* , — Kundruell, para adiektivit xëhet n' gojë si njëni si tietri e ndoshta më shpesh artikulli *së* b.f.: rrugës *s'* gjëan.

Artikulli Asnjans' i lidhun

Njëis

Ë.	Ujët	e kronit	ujët	e ftoftë
L.	Ujit	t' kronit	ujit	t' ftoftë
Dh.	Ujit	t' kronit	ujit	t' ftoftë
D.	Ujët	e kronit	ujët	e ftoftë
V.	n'Ujët	t' kronit	n' ujët	t' ftoftë

Artikulli Asnjans i shkputun

Njëis

Ë	t' kronit	t' ftoftit
L.	t' kronit	t' ftoftit
Dh.	t' kronit	t' ftoftit
D.	t' kronit	t' ftoftit
V.	t' kronit	t' ftoftit

91. — Vërnia e I. — Artikulli i lidhun lypë gjithëmoon qi substantivi, qi i vien para, t'jeet i shkputun, pse kuer asht i paskajuem artikulli perdorohet i shkputun, b.f.: diallin e rii, nji dialë t' rii.

92. — Vërnia e II. — Pëlhantore e vëdhantore disaa nuk duen t'shkruhet artikulli, e shkruen *dialit rii*, *dialit plakut*, *lules*, *bukur*; por gjithë e jonë nuk e do kshtë; lypë artikullin e prandej: *dialit t' rii*, *dialit t' plakut*, *lules s' bukur*.

por giuha e jonë nuk e do kshtë; lypë artikullin e prandeir:
diulit e rii, dialit e plikut, lulës s'bukur.

93. Vërëmia e III. — Artikulli asnjansë nuk dahet kurr
prei substantivit verbal, pse ky pa të s'bahet dot substan-
tiv, b.f.: *e'voitun, e'ardhun, e'mirë* etr.

Sberthimi i Artikullit

Ësht e katundit — Me lisa e malit —

T' permëndunit e mikut — Prei luleve e kuqe.

E katundit — E artikull fëmnuer i shkputun, njëis,
ëmnore

T' malit — T' artikull mashkulluer i shkputun (Vrë-
mia e I), shumsë, dishmore.

T' permëndunit — T' artikull asnjansë i padaam (Vrë-
mia e III).

E mikut — E artikull asnjansë i lidhun, njëis, ëmnore.

T' kuqe — T' artikull fëmnuer i lidhun, shumsë, lind-
tore.

V.O 1. Lindsija, numeri e rasa e artikullit janë
pshtetë substantivit, qi i vien para i diftuem a i nenkup-
tuem, b.f.: Ësht e katundit; kush? b.f.: *Fusha*; por sub-
stantivi *Fushë* është fëmnuer, njëis, ras' ëmnore; pra edhe
artikulli e është fëmnuer, njëis, ras' ëmnore — Ësht i ka-
tundit; kush? b.f.: *Kroni*; por substantivi *Krue* është mash-
kulluer, njëis, ras' ëmnore; pra edhe artikulli i është mash-
kulluer, njëis, ras' ëmnore.

V.O. 2. — T' kuqe është lindtore e lypun prei pre-
pozicionit *prei*, qi don ket rasë — Është e malit është
ras' dishmore e paskajueme, pse dishmore e paskajueme është
substantivi *lisa* i lypun prei prepozicionit *me*.

T' PVETME

89. Çka jan' artikuit? -- Si ëmnohen ma mirë *falsat* q
njiten n' fund t' substantivavet!
90. Artikuit a kan lindsii, numer e nderule? — Kuer thohen
t' lidhun e kuer *t' shkputun*.
M' a thuei nderulen e artikullit mashkulluer, fëmnuer
asnjansë si t' lidhan, si t' shkputun.
Asnjansat a e kan shumsin!
Si i shkrneim artikuit?
91. Çka lyp artikulli i lidhun?
92. A do shkrue artikulli n' lindtore e dhantore?
93. A mund t'dahet artikulli asnjansë prei do fialve?
94. M' a sberthë artikullin i "asht i katundit", etr.
— Kuei a pshtetë lindsija e artikullit?

KAPTINA E III

Permbi Adiektivin

(PERSHTUESHMI, ma mirë: MIËMNI)

ADIEKTIVI

Caku i I

95. — *Adiektiv* thohet një fialë që driton çfarë (e'fa.
ret është) e qyshien (qysh' është) e një substantivit; kuer
thona: *diali i urtë, shpiti e madhe, burri i fort, shkoll' e
nëllë, fialët i urtë, e madhe, i fort e nëllë* jan' adie-
ktiva.

96. — Adiektivat kan *ndësi, numer e rasa*. Dabën
m' dy palë: *me artikull e pa artikull*. T' paart jan' atë që
perdorohen t' njitun me artikull, si: *i mirë, e ligë, i' s'fostë*.
T' dytët jan' atë që perdorohen pa artikull, si: *puntuer,
dhelupnak, kombëtaar*.

Lindsija

97. — Adiektivat janë lindsis mashkullore, fëmnore o asnjëse, si t'jett substantivi, per t' cillin na bân me diit q' faret asht e qysh' asht.

98. — Lindsija asnjëse nuk ndrron prei mashkullores veç me artikull, n' kioftë se e kaa; lindsija fëmnore dahet prei mashkullores jo veç me artikull, por mâ fort edhe me t' mëemit qi merr.

99. — Adiektivat, qi mbaroin me e pazâne, ndryshoin n' njëis kah lindsija fëmnore e mashkullore vetun prei artikullit, sikuer: i mirë, e mirë; i neltë, e neltë, i bardhë, e bardhë. — Por kaa edhë asish qi shkoin me ket permbaitë, nonsë s' dalin me e pazâne, b.f.: i vogel, e vogel; i leet, e leet, i bukur, e bukur; i simplert, e simplert.

100. — Adiektivat, qi mbaroin me nderzâne, kuer janë fëmnorë marrin n'fund zantoren e, sikuer: i frigshem, e frigshme; i diishem, e diishme; dijetaar dijetare; puntuer, puntore. Por janë edhë do adiektiva, t'cillve u bâhet lindsija fëmnore jashta ktyne dy permbaitave, b.f.: i zii, e zezë; i rii e ree; i lig e ligë; i vobek e vobekë.

N u m r i

101. — Adiektivat, qi mbaroin me e pazâne e kan shumsin si njëisin, b.f.: i mirë, e mirë; i hollë, e hollë; i rëndë, e rëndë, etr. Por shumsi fëmnuer u del me a b.f.: i mira e mira; i holla, e holla etr.

102. — Adiektivat fëmnorë, qi dalin me e t'ngulët n' njëis, dalin kso doret edhë n' shumsi, b.f.: e kuqe, e kuqe; e mtime, e mtime; e rrëishme, e rrëishme etr.

103. — Adiektivat, qi n' njëis e kan fundin me nderzane, shumsin e kan shum mëndyrësh nâshtë si substantivat, e marrin mrapa rrugen e tyne, b.f.: i kuq, e kuq; i lig, e lig; i frigueshem, e frigueshem; asnik, asnikë etr.

104. — Jan' edhë saa adiektiva, qi e kan shumsin t'parregullt, si: i zii, e zezë; i keq e keq; i madh e madh etr. e n' lindsii fëmnore: e zezë, e këqija, e mdhaja o e mdhaa

V.O. S'janë pak ata, qi shkruajn: *i madh, t' matht* n' lindsii mashkullorë e asnjansë, e *e madhe* n' lindsii femnore.

R a s a

105. — Adiektivat nderulen mbas mëndyret, me t'ci-llen i njiten substantivit, e mund t' i njiten dy mëndyrësh.

I. Kuer adiektivi asht para e substantivi mrapa, at- botë'nderulet vetun adiektivi. Por t' shumës mundet m' u nderul' edhe substantivi n' rasë lindtore e dhanore, per pasqyrë:

Nderulia e Adiektivit para substantivit mashkulluer

Njëis

Ë. I miri shpiirt
L. T' mirit shpiirt
Dh. T' mirit shpiirt
D. T' mirin shpiirt
V. n' T' mirët shpiirt

Shumës

Ë. T' mirët shpiirtna
L. T' mirvet shpiirtna o shpiirtnavet
Dh. T' mirvet shpiirtna o shpiirtnavet
D. T' mirët shpiirtna
V. n' T' mirët shpiirtna

Nderulia e Adiektivit para substantivit femnuer

Njëis

Ë. E mira ditë
L. T' mires ditë
Dh. T' mires ditë
D. T' miren ditë
V. n' T' mirët ditë

Shumës

Ë. T' mirat ditt
L. T' miravet ditt o dittvet
Dh. T' miravet ditt o dittvet
D. T' mirat ditt
V. n' T' mirat ditt

Nderulia e adiektivit para substantivit asnjansë

Njëis

- Ë. T' mirët ujë
- L. T' mirit ujë
- Dh. T' mirit ujë
- D. T' mirët ujë
- V. n'T' mirët ujë

H. Kuer adiektivi asht mrapa e substantivi para, atbotë nderulet vetun substantivi. Por n' shumë mundet m'u nderulë edhe adiektivi n' rasë lindtore e dhanore, per pasqyrë:

Nderulia e substantivit mashkulluer para adiektivit

Njëis

- Ë. Nieri i mirë
- L. Nierit t' mirë
- Dh. Nierit t' mirë
- D. Nieri t'mirë, nierin e mirë
- V. n'Nierit t' mirë

Shumë

- Ë. Nierz t'mirë nierzt e mirë
- L. Njerzvet t'mirë a t' mirë
- Dh. Nierzvet t'mirë a t' mirë
- D. Njerz t'mirë e nierzt e mirë
- V. n'Nierzt t'mirë

V.O N' pasqyrët qi prume e n'ket qi ndickë, formet e para kallxoin lindtoren e dishmören e pasqojneme t' substantivit.

Nderulia e substantivit fëmijës para adiektivit

Njëis

- Ë. Shpi e mirë, shpija e mirë
- L. Shpiis t' mirë
- Dh. Shpiis t' mirë
- D. Shpi t' mirë, shpiin e mirë
- V. n'Shpiit t' mirë

Shumsë

Ë. Shpii t' mira, shpijat e mira
 L. Shpiivet t' mira, o t' mirave
 Dh. Shpiivet t' mira, o t' miravet
 D. Shpii t' mira, shpijat e mira
 V. n'Shpijat t' mira

Nderulia e substantivit asnjansë para adiektivit

Njëis

Ë. Ujët e mirë
 L. Ujit t' mirë
 Dh. Ujit t' mirë
 D. Ujët e mirë
 V. n'Ujët t' mirë

106. — Adiektivat rreshtue këtu poshtë nderulen si adiektivi i mirë.

I vocerr	I gerbulët	I buut
I verdhë	I verbhtë	I ndyet
I foort	I mierë	I shkuurt
I stoost	I idhtë	I gjaat
I xeet	I vieter	I shdervielltë
I tharbtë	I rreptë	I fryet
I gjaall	I njomë	I regjun
I rëndë	I urtë	

107. — Adiektivi i parregullt i zii e zezë nderulet kështu:

Mashkullori

Njëis

Shumsë

Ë. Liber i zii, libri i zii Ë. Libra t' zez, librat e zez
 L. Librit t'zii L. Librave t'zez
 Dh. Librit t'zii Dh. Librave t'zez
 D. Liber t'zii, librinezii D. Libra t' zez, librat e zez
 V. n'Libert t'zii V. n'Librat t'zez.

Fëmnnori

Njëis

Ë. Fial' e	zezë, fiala e zezë
L. Fiales t'	zezë
Dh. Fiales t'	zezë
D. Fial' t'	zezë, fialen e zezë
V. n'Fialët t'	zezë

Shumës

Ë. Fialë t'	zeza, fialët e zeza
L. Fialve t'	zeza
Dh. Fialve t'	zeza
D. Fialë t'	zeza, fialët e zeza
V. n'Fialët t'	zeza.

V.O. Me ket mëndyrë nderulet adiektivi: *fatzii, fillzii, rrezikzii, syzii, shpirtzii*. Por kuer perdorohet si substantiv nderulet kso doret:

Mashkullori

Njëis

Shumës

Ë. Fatzii, fatziu	Ë. Fatzez, fatzezt
L. Fatziut	L. Fatzezvet-ve
Dh. Fatziut	Dh. Fatzezvet-ve
D. Fatzii, fatziin	D. Fatzez, fatzezt

Fëmnnori

Nderulet pors i substantiv: *shtyllë*

108. — Adiektivi i parregullt: *I math, e madhe* nderulet kso doret:

Mashkullori

Njëis

Ë. Trim i	math, trimi i math
L. Trimit t'	math
Dh. .	.
D. Trim t'	math, trimin e math
V. n'Trimt t'	math

Shumsë

Ë.	Trima	t' mdhai,	trimat	e mdhai
L.	Trimash	t' mdhai,	trimavet-ve t'	mdhai
Dh.	——		trimavët-ve t'	mdhai
D.	<i>si ëmnoria</i>			
V. n'	Trimat	t' mdhai		

Fëmnori

Njëis

Ë.	Grue	e madhe,	grueja	e madhe
L.	Grujet	t' madhe,	grues	s' madhe
Dh.	——		grues	s' madhe
D.	Grue	t' madhe,	gruen	e madhe
V. n'	Gruet	t' madhe		

Shumsë

Ë.	Graa	t' mdhaa,	o t' mdhaja
	Graat	e mdhaa,	o t' mdhaja
L.	Graash	t' mdhaa,	o t' mdhaja
	Grave	t' mdhaa,	o t' mdhaja
Dh.	Grave	t' mdhaa,	o t' mdhaja
D.	<i>si ëmnoria</i>		
V. n'	Graat	t' mdhaja	

SI BÂHEN ADIEKTIVAT

Caku i II.

109. — Pak adiektiva janë fjalë n' vetë, si: *i diathtë* *i errmaktë*, *i huci*: t' shumat bâhen prej fjalëve tiera:

1) Prej adverbët mëndyrëditues tui marr' artikullin n' kryet edhe një e pazane n' fund n' atë që kanë kumbimin e shkurtë, b.f.: *nelt*, *i neltë*; *shpeit*, *i shpeitë*; *shtrëit*, *i shtrëitë*; e n' atë që kanë kumbimin e përgjyestë o edhe t' gjatë tui marrë veç artikullin si t' përjet, b.f.: *mirë*, *i mirë*, *urtë*, *i urtë*; *leet*, *i leet*; *liur*, *i liur*.

2) Prej adverbët kohë e vëndditues tui marr' artikullia n' kryet edhe fundien shem, m, b.f.: *tani*, *i tanishëm* *qetdash*, *i qetashëm* (edhë: *qetashe*); *neser*, *i neserëm*; *htu*;

i *ktúshe*; *dié*, i *dieshëm*; *sot*, i *soçem*.

V.O. Zbunimi i kaa shndrrue nderzanet *t e sh e i kaa* siellë ç, prandei i *soçem*, sikuer n' substantiv *viets'h*, *vieç*. — Thohet edhe: *i sotm e sotme*.

3) — Prei substantivit tui marr' artikullin n' kryet edhe fundien me *t a të a shem*, b.f.: *aar*, i *aart*; *lesh*, i *leshtë*, *turp*, i *turpshem*.

4) — Prei participit t'verbave tui marrë n' krye artikullin, b.f.: *i mbyllët e mbyllët*, *i dashtun e dashtun*, *i shkruem e shkrueme*, *i kulluet e kulluet*, etr.

110. — T' mëemit e adiektivit me *ii* nuk á shqyp, si me thanë: *mavii* (i kalltert), *kymetlii* (i çmueshem) *qeslii* (syggjigjil) etr. e prandei s' duhet me e perdorue fare. Per kundra, do adiektiva qi dalin me *al*, tui kenë per t'deshtun t' shkences do t'perdorohen pa dyshim, b.f.: *moral*, *teologal*, *verbal*, *venial*, *konstitucional* — T'mëemit me *isht*, qi kaa nisë me dalë tesh vonë n' disaa adiektiva, nuk ást per t'u shaa, b.f. *shkollë letrarishte*; *fial' e styr' engjullishte*; *dhuntii shpirtnishte*, etr.

ADIEKTIVA T' BASHKANJITUN

Caku i III.

111. — Adiektivat t' bashkanjitun janë baa prei nji substantivit e prei nji adiektivit a prei dy substantivash. Kta s'marrin kurr artikull. Lindsija fëmnorë e atyne, qi copen e dyt' e kan adiektiv, u báhet tui e siellë fëmnuer adiektivin b.f.: *syzii*, *syzeze*; *jetmath*, *jetmatha*, *dordhansë*, *dordhanse*. Lindsija fëmnore e atyne, qi janë prei dy substantivash, báhet si me kën' adiektiv copa e dytë b.f.: *zëmerguur*, *zëmergure*; *hündetash*, *hündetashe*

ADIEKTIVA NUMERTORË

Caku i IV.

112. Adiektiva numertorë janë fialë qi kallxoin numerin e sêndeve. Dahan kta me dy: *t' simplert e rêndtorë*.

113. T' simplert janë fjalë qi kallxoin vetem numerin e substantivit; kta janë: *nji, dy, tre*, (fëm. *trii*), *kater, pëes, gjashtë, shtatë, tetë, ndandë, dhetë, njimbdhetë, dymbdhetë, trembdhetë, katermbdhetë, pësmbdhetë etr. njizet, njizet e një, njizet e dy, tridhetë, tridhet e një etr. katerdhetë (dyzet), pësdhetë, gjashtdhetë, shtatdhetë, tetdhetë, ndanddhetë, njiqind, dyqind, treqind etr. një milûû, dy milûû etr.*

114. Adiektivat numertorë t'simplert perdorohen t'skajuem e t'paskajuem.

115. T' paskajuemt janë si thame syfri, edhë kuer perdorohen bashkë me substantivin i vëhen perpara ktii e nuk ndërulen, nderulet vetun substantivi, b.f.: *nji trim, një trim; dy burra, dy burrave etr.* Kuer perdorohen vetun ndërulen kso doret:

	Mashk.	Fëmn.		Mashk.	Fëmn.
Ë.	Një	Një	Dy	Tre	Tri
L.	Njënit	Njënet	Dyve	Treve	Trive
Dh.	Njënit	Njënet	Dyve	Treve	Trive
D.	Një	Një	Dy	Tre	Tri
V.	Një	Një	Dy	Tre	Tri

Ë.	Kater	Pëes
L.	Katerve	Pësve
Dh.	Katerve	Pësve
D.	Kater	Pëes
V.	Kater	Pëes

etr. etr.

116. — T' skajuemt marrin n'kryet artikullin, perpoos fiales *një*, e ndërulen n'ket mëndyrë

Mashkulluer

Ë.	Njëni	t' dy	t' tre
L.	Njënit	t' dyve	t' treve
Dh.	Njënit	t' dyve	t' treve
D.	Njënin	t' dy	t' tre
V.	Njënit	t' dy	t' tre etr.

Fëmnuer

Ê. Njëna	t' dyja	t' tria
L. Njënes	t' dyjave	t' triave
Dh. Njënes	t' dyjave	t' triave
D. Njënen	t' dyja	t' tria
V. Njënet	t' dyja	t' tria

117. — Vremia e I. Kso doret nderulen kuer janë vetun; por kuer perdorohen me substantiv, atbotë nderulet vetun fiala *nji* e substantivi qi i vien pas (mrapa) mbetë i panderulun, si: *njëni nieri, njënit nieri, njënin nieri; njëna grue, njënes grue, njënen grue*. T' tierët jesin t'panderulun e nderulet vetem substantivi qi u vien pas, si: *t'dy nierzt; t'dy nierzvet; t' kater graot, t' kater grave*.

118. — Vremia e II. — Ârtikulli, qi vëhet n'kta adiektiva, asht shumsë e duket si i panderulun, por n'rasë lindtore e dhantore mundet fëmnori m' u siell' edhe së b.f.: *s'dyjave, s' pësave*.

119. — Vremia e III. — Vetun fiala *nji* perdorohet me substantiv njëis, adiektivat tierë perdorohen gjithnji me substantiva shumsë, edhe si shumsë nderulen, si pame sy-pri.

120. — Rëndtorët bâhen prei t' simplertve tui marrë fundien me të edhe artikuit, e perdorohen si adiektivat. Mashkullorët nderulen mbas nderules s'dytë, fëmnorët mbas s'pares. Kuer numeri i simplert del me eë pazane, kio germë mund t'hiqet perpara fundies të. Numeri *nji* rëndorin e kaa i parë. Adiektivat e numerit rëndtuer janë:

Mashkullorë: *I parë, i dytë, i tretë, i katert, i pësëtë a i pëstë, i gjashtë a i gjashtë, i shtatëtë a i shtatëtë, i tetëtë a i tetëtë, i ndandtë a i ndandtë, i dhetëtë a i dhetëtë, i njëmbëdhjetë a i njëmbëdhjetë, i njëqind e njëzettë etr.*

Fëmnorë: *E parë, e dytë, e tretë, e katert, e pëstë, e gjashtë etr.*

T' PVETME

- 95-96 Çka thohet adiektiv e çka m' thue per të ?
- 97-98 Ç' farë lindsijet jan' adiektivat ? — Si ndrron asnjansa prej mashkullores ?
- 99-100 Çka m' thue per adiektiva, qi mbaroin me ë pazâne e me nderzâne ?
- 101-102 Si e kan shumsin adiektivat me ë pazâne ? — Si adiektivat femnorë me ë t' ngulët n' njëis ? —
- 103-104 Çka m' thue per adiektiva, qi n' njëis e kan fundin me nderzâne ? — A kaa adiektiva me shumë t' parregullt ?
- 105-106. Si nderulen adiektivat ? — Çka m' thue per adiektivin para substantivit e m' a nderul. Si nderulet adiektivi qi kaa substantivin mrapa ? — M' a nderul substantivin *shpirt* me adiektivin i *foort* per mrapa.
107. Si nderulet: *liber i zii, fiala e zezë* ?
108. M' nderul: *trim i math, grue e madhe* ?
109. Si bëhet e shuma e adiektivave ?
110. A thue A shqyp t'mëemit e adiektivit me *ii* ?
111. Si janë baa adiektivat t' bashkanjitun ? — A marrin artikull ? — Si bëhet lindsija femnore e atyne, qi copen e dyt' e kan adiektiv ?
- 112-113-114. Çka jan' e si dahan adiektivat numertorë ? Çka kallxoin adiektivat t' simplert, e si perdorohen ?
- 115-116. Si perdorohen t' paskajuem e t' skajuem ?
117. Si nderulen kuer janë vetun, e si me substantiv ?
- 118-119-120. Çka m' thue per artikull, qi vëhet n' kta adiektiva ? — e per fialen n' me substantiv ? — Si bëhen adiektivat rendtorë ? — Si nderulen mashkullorët e femnorët — Si e kaa rendtorin numer i *nji* ?

SKALËT E ADIEKTIVIT

Caku i V.

121. — *Shkall'* adiektivit u thona mëndyrve tieter e

tieter, me t' cillat distohen nduret e sêndeve, b.f.:

Nder t' tanë t' diishmit njehet per mâ i diishem njai,
qi është mâ i pervûit.

122 — Shkallët e adiektivit janë trii: shkalla *pohenike*, *krahanike*, *sypernike*.

Shkalla *pohenike* diston vetëm ndurin e ndoi sëndit b.f.: *Fatlum kush di me shkrue sênde t'dënja per t' u këndue.*

Shkalla *krahanike* diston ndurin vûu ballë per ballë me ndoi tieter, b.f.: *Mâ fatlum kush di me bâa sênde t'denja per t' u këndue.*

Shkalla *sypernike* diston ndurin n'maje t'shkallës, b.f. *Fatlum tejët kush di me shkrue e me bâa sênde t'dënja per t' u këndue.*

Ndertimi i shkallës krahanike

123. — Shkalla krahanike mundet me kënë *njikambet*, *teprijet*, *gjymtimit*.

— Æsht *nji kambet*, kuer t' dy caqet e perkrahiës janë si njëni tietri; e ndertohet tui vûu para adiektivit pohe-
nik fialzat *aq* — *saa*, b.f.: *Aq fatlum është diali, saa është i urtë.*

— Æsht *teprijet*, kuer nder dy caqe qi rriq per ballë, njëni është mâ nelt se tietri; e ndertohet tui vûu para adiektivit pohe-
nik adverbîn *mâa* b.f.: *Mâ e kandshe do t'jeet ndeera se gjâja.*

— Æsht *gjymtymit*, kuer njëni i t' dy caqeve t' per-
krahiës rri mâ poshtë se tietri; e ndertohet tui vûu para adiektivit pohe-
nik fialzat *ma pak*, b.f.: *Mâ pak i diishem jam un se ti.* — Por zakonisht e kâm jashtë fialzen *pak*, e n' kambë t' sai perdoroim adiektivin mohenik tui ja vûu perpara Adverbîn *mâa* b.f.: *Un jam mâ i padiishem se ti.*

Ndertimi i shkallës sypernike

124. — Shkalla sypernike mundet me ken' e shkputun a e lidhun.

— Æsht e shkputun, kuer difton permajesimin e ndurit pa e lidhë me ndoi subiekt tieter; e ndertohet me fialza: *Tejët, sa s' kaa, sa s' kee, e s' kee, kreit, gjithseit, gjithseit per te plot, fort, b.f.: Dashamirt me dyj fage janë fialambel tejët, sa s' kaa, e s' kee, etr.*

V.O. Edhë adverb i kuer nëdytet kaa fuqii sypernike b.f.: *Ky nieri a njitë me dije nelt e nelt; Ai ka raa posht' e poshtë. Æshtë edhe grimca per e vume para ndoi adiektivit kaa fuqii sypernike, b.f.: I perndritshmi e i Pernderueshmi Zotnii.*

— Æsht e lidhun, kuer e difton ndurin n' skape t' neltiis o t' posutniis; e ndertohet si shkalla krahanike teprijet b.f.: *Mã i viefshmi nder metala është hekuri—Nder t' tana psimet mã i ngutshmi është idhnimi — Mã i mrami i shkollës nder shokë është njai qi ka fietë t' tanë vietën.*

Sberthimi i Adiektivit

125. Sberthimi i adiektivit bëhet tui thanë faren, lindiin e numerin e tii, b.f.:

Dielm t' vogjel janë njitë n' shkollë t' parë:

Dielm — Substantiv komun: mashkulluer; shumës; ras'ëmno-re e synit t' paskajuem; subjekt i verbit janë.

T' vogjel. — Adiektiv me artikul; difton qyshien e subiektivit; mashkulluer, shumës; ras'ëmno-re e synit t' paskajuem; lidhet me substantivin *dielm* kah lindsija e numeri.

Janë — Verb, qi bashkon atributin *njitë* me subiektivin *dielm*.

Njitë — Mëndyr' e paskajume e verbit *me*

njitë; atribut qi kallxon çka thohet per subiektin *dielm*.

N'shkolë — *N'*asht prepozicion — *Shkollë* asht substantiv komun; fëmnuer; njëis; ras' ëmnore e synit t' paskajuem e lypun prei prepozicionit *n'*; perkryesë lakone, pse i pergjegjë t' pvetmes: *Kù*.

T' paar — Adiektiv rëndtuer; fëmnuer; njëis; ras' ëmnore e synit t' paskajuem; lidhet me substantivin *shkollë*.

V.O. Pasqyren e sberthimit t' shkallës t' adiektivit mundet me e dhanë mbësosi vetë

T' PVETME

121 — 122. Kuei i thona *shkall' adiektivit* e sa janë kto shkallë? — Çka difton shkalla *pohenike*, *krahanike*, *sypernike*?

123. Si mundet me këne shkalla *krahanike*? — Kuer asht *njikambet*, kuer *teprijet* e kuer *gjymtimit*?

124. Si mundet me këne shkalla *sypernike*? — Kuer asht e *shkputun* e kuer e *lidhun*?

KAPTINA E IV

Permbi Pronomin

(*Perëmnit*)

126. *Perëmnit* asht fiale qi difton *vehtie*, frymuer a *sënd* pa ja than' ëmnin; e prandej quhet pronom a *perëmen*, pse jet n' vënd t' tii, b. f.: I urt'asht njai dialë, qi

ndigion.

127. *Përemni* dahet n' gjashtë farë; *vehtietuer*, gjatregois, distois, përmëndës, pëetës, daamës.

128. *Perëmnat vehtietorë* distoin vehtiet qi duken n' hisedë; e janë: *vehties s' p'rar*, n' distoishin vehtien qi flet; *vehties s' dytë*, n' distoishin vehtien t' cilles i flitet; *vehties s' tretë*, n' distoishin vehtien per t' cillen flitet.

129. *Përemnat vehtietorë* kan njëis e shums' e nderule.

Nderulia e perëmnave vehtietorë.

Vehtia e I

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Ë. Un, uno, ù	Ë. Na
L. mejet	L. nesh
Dh. mue, më	Dh. neve, na, nee
D. mue, më	D. na, neo
h prej mejet	h prej nesh

Vehtia e II

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Ë. Ti	Ë. Ju
L. tëjet	L. juve, jush
Dh. tyy, të	Dh. juve, ju u
D. tyy, të	D. ju, u
h prej tëjet	h prej jush

Vehtia e III

Mashkullorë

Njëis

Ë. Ai, një	
L. Atii, njatii, tii	asi, si
Dh. Atii, njatii, i	
D. at, atë, atëne, të, e	

Shumsë

Ê. Atá, njatá,
L. Atyne, atynve (vet), asish, sish
Dh. Atyne, atynve (vet), u
D. atá, njatá, i

Fémnore

Njëis

Ê. Ajó
L. Asai, sajë, asó, sojet
Dh. Asai, sajë,
D. Ató, té, e

Shumsë

Ê. Ató, njató
L. Atynvet (ve), atyne, njatynvet (ve), asosh, sosh
Dh. Atynvet (ve), atyne, njatynvet (ve), u
D. Ató, tó, i

V. O. 1 Dhanoren e t' pares vehtie më e t' dytes vehtie të e shkruem me hijez m', t' ;nder kang'e poezina shumë herë shkruhet e shqyptohet me e t' ngulët.

V. O. 2. Toskët thoon mua, atyre, tyre.

130. *Vrëmia e I* — Formet e shkurtueme, qí kaa dhanoria e dishmoria, d. m. th.: më, të, i, e, u, i, na perdo-rohen me verba, b. f.: ai m' tha; ai e foli; i kallxoi; e nisi; u bani; i ngrehi; na lshoi. — Kto forme po e portrtim ktu veçan t' dahan mirë.

Njëis

Vehtia e I

Vehtia e II

Vehtia e III

Dh. më
Dish. më

të
të

i
e

Shumsë

Dh. na	ju, u	u
Dish. na	ju, u	i

V.O. — Ktei shifet, se ndoshta disaa thoon shtrëmnisht: “*Ju* falem me shndet *atyne*”, tui kënë se do thanë: “*U* falem me shndet *atyne* — Mundet m’ u thanë edhe: “*U* falem me shndet *juve*”, pse forma e shkurtueme *u* është edhe e t’ dytes vehtie.

131. *Vrëmia e II.* — Shum herë dhantoria perdorohet me dishmoren, atbotë dishmoria e t’ tretes vehtie perzihet më fort me dhantoren:

Më e - má, n’ a	na e	—
të e - tá, t’ a	u e, ju e - uá, jáu o iáu	
i e - ja o ia	u e - uá, jáu o iáu	
më i - m’ i	na i	—
të i - t’ i	u i, ju i - uá, jáu o iáu	
i i - ja o ia	u i - uá, jáu o iáu	

V.O. 1. Gegët shkruen *ju* n’ fillim t’ fjalës e n’ mies t’ dyy zantoreve (shikió n’ faqe 13. n. 17), sikuer: *Ja* tha, *thuja* — e *ia* kuer á n’ fund ndermjet t’ nji nderzanes e t’ nji zantores b.f.: *Bania* — Ashtu edhe per perëmnin *jau o iau*.

2. Formet e shkurtueme i shkruen me hijez: *m’ a* t’ a, *m’ i*, *t’ i*, mbas rregullet, qi hijeza perdorohet edhe n’ kambë t’ ee-s pazane (shikió n’ faqe 17).

Sberthimi i perëmnit vehtietuer

132. 1. “*Ai m’ a* levdoi shkujimin,”

Ai. — Pronom vehtietuer i s’ tretes vehtie; ma.

shkulluer; njëis; émnore; subiekti i verbit *levdoi*.

M' a

Ësht si me thanë: *mue e levdoi*. *Më* është form' e shkurtueme e dhantores t' perëmnit t' dytes vehtie; *e* është form' e shkurtueme e dishmores t'tretes vehtie; e kto dy forme perzihen e del: *m' a*

Levdot

Verb atributiv

Shkrimin

Substantiv komun; mashkulluer; njëis; rasë dishmore; perkryes' e ndreit a objekt i verbit *levdoi*.

2,

* *Ja bani fialen; e bani fialen; jau bani fialen; ju bani fialen; u bāni fialen; t' a bani fialen; bania fialen; baniau fialen.*

Ja

Ësht si me than': *atii e bani fialen*. — *I* është form' e shkurtueme e dhantores t' perëmnit mashkulluer t' tretes vehtie; *e* form' e shkurtueme e dishmores t' perëmnit femnuer t' tretes vehtie: *i* edhe e perzihen bashk' e del *ja*.

E —

Form' e shkurtueme t' pronomit femnuer t' vehties s' tretë; njëis; rasë dishmore.

Jau —

Ësht si me than: *qene e bani fialen*. — *U* është form' e shkurtueme e dhantores t' perëmnit mashkulluer t' tretes vehtie; *e* është form' e shkurtueme t' perëmnit femnuer t' tretes vehtie; njëis, rasë dishmore: *u* edhe e perzihen e del *jau* o *uā*.

Mundet edhe n'u thanë: *juve e bani fialen*. — Atbot' *u* është form' e shkurtueme

• dhantores t' perëmnit t' vehties s' dytë;
shumsë, josë është: *ju*, edhe kiò form' e
shkurtueme e perëmnit t' vehties s' dytë.
T' jeet *u* a t' jeet *ju*, kuer njëua o tie-
tra perzihet me *e* del *jau* o *ua*.
T' shkuemit e bisedës t' bân me diit a i
folet vehties t' dytë a vehties t' tretë.

Ju — Form' e shkurtueme t' perëmnit t' vehties
s' dytë; dhantore; shumsë.

U — Form' e shkurtueme, qi mundet me kën'
e t' dytës o t' tretës vehtie, dhantore;
shumsë.

Td — Është si me thanë: *tyy* e bani fialen — *Të*
është form' e shkurtueme: dhantore; veh-
ties s' dytë; njëis — *E* e thame syfri —
Të perzii me *e* ban *td*

Bania — Është si me thanë: *banie* fialen atii — *I*
është form' e shkurtueme; dhantore; njëis;
vehties s' tretë — *E* e thame syfri — *I*
edhë *e* perzii bashkë bain *ja* n' fillin t'
fialës, *ia* kuer janë mrënda fiale, sikuer
ktâ.

Baniau E thame syfri.

T' PVETME

126. Çka është Perëmnit?
127. M' sa farë dahet Perëmnit?
128. Pse u thoon *vehtietore*? — Çka difton perëmnit
i vehties s' paar, i s' dytes, i s' tretës?
129. Nderulma perëmnin e vehties s' paar... e vehties
s' dytë... e vehties s' tretë.
130. Çka m' thue per forme t' shkurtueme t' dhantores
e t' dishmores?

- Si e kaa dhantoren e dishmoren t' shkurtueme
vehtia e paar, vehtia e dytë, vehtia e tretë?
Çka m' thue per formë, t' shkurtueme ja e u?
131. Çka m' thue per t' perziimit t dhantores me di-
shmoren? — Si shkruhen?

Perëmnna gjätregois

133. *Perëmnna gjätregois* jan' atá qi diftoin e kuit
Asht nji gjáa. Kan tri vehtie, si edhé njëisin e shumsin i
kan ka dy; me njënin tregohet se i zoti áshë nji e gjája a
nji a má shum se nji, me tietrin se t' zott janë má se nji
e gjája a nji a má teper; kshtú gjinden edhé n' vehtie
t' tretë. — Nderulën e perdorohen t'paskájuem e t'skájuem.
Kuer janë t'paskájuem xëhen si adiektiva; kuer janë t' ská-
juem xëhen si ëmna o substantiva.

T' Paskájuem

VEHTIA E I.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjájet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê. (i) ém	(e) éme	t' ém
L. t' ém	s' éme	t' ém
Dh. t' ém	s' éme	t' ém
D. t' ém	t' éme	t' ém

Shumsë prei gjájet

<i>Mashkulluer</i>	<i>Fëmnuer</i>
Ê. e mii, t' mii	e mia, t' mia
L. t' mii	t' mia
Dh. t' mii	t' mia
D. e mii, t' mii	e mia, t' mia

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prej gjäjet

	<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê.	(i) ynë, (i) onë	(e) jonë	t' onë
L.	t' onë	s' onë	t' onë
Dh.	t' onë	s' onë	t' onë
D.	t' onë	t' onë	t' onë

Shumsë prej gjäjet

	<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>
Ê.	t' onë	t' ona
L.	t' onë	t' ona
Dh.	t' onë	t' ona
D.	t' onë	t' ona

V.O Per zbunim thohet shpesh: i jynë, i jonë.

VEHTIA E II.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njëis prej gjäjet

	<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê.	(i) yt (i jyt)	(e) jote, e yte	t' yt
L.	t' yt	s' at, s' ate	t' yt
Dh.	t' yt	s' at, s' ate	t' yt
D.	t' and	t' ande	t' yt

Shumsë prej gjäjet

	<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>
Ê.	e tuu, t' tuui	e tua, t' tua, t' tuja
L.	t' tuu, t' tuui	t' tua, t' tuja
Dh.	t' tuu, t' tuui	t' tua, t' tuja
D.	e tuu, t' tuui	e tua, t' tuja

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prej gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ë. i juei	e juei	t' uei
L. t' uei	s' uei	t' uei
Dh. t' uei	s' uei	t' uei
D. t' uei	t' uei	t' uei

Shumsë prej gjäjet

Mashkulluer e fëmnuer n' t' tanë rasat kan: t' uei

VEHTIA E III.

NJEIS PREI T' ZOTSH MASHKULL

Njëis prej gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ë. i tii, i vet, i	e tii, e vet e	e (t) tii
L. t' tii, t' vet, të	s' tii, s' vet, sè	t' tii
Dh. t' tii, t' vet, të	s' tii, s' vet, sè	t' tii
D. e tii, e vet, të	e tii, e vet, të	e tii

Shumsë prej gjäjet

Mashk. e Fëmn.

Ë. e tii, t' tii, të
L. t' tii, t' vet, të
Dh. t' tii, t' vet, të
D. e tii, t' vet, të

NJEIS PREI T' ZOTSH FEMEN

Njëis prei gjäjet

<i>Mashk</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê. i sajë, i	e sajë, e	e (t') sajë
L. t' sajë, të	s' sajë, së	t' sajë
Dh. t' sajë, të	s' sajë, së	t' sajë
D. e sajë, të	e sajë, të	e (t') sajë

Shnmsë prei gjäjet

Mashk. e Fëmn.

Ê. e (t') sajë, të
L. t' sajë, të
Dh. t' sajë, të
D. e (t') sajë, të

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê. i tyne, i	e tyne, e	e (t') tyne
L. t' tyne (ve), të	s' tyne (ve), së	t' tyne (ve)
Dh. t' tyne (ve), të	s' tyne (ve), së	t' tyne (ve)
D. e tyne, të	e tyne, të	t' tyne

Shumsë prei gjäjet

Mashk. e Fëmn.

Ê. e (t') tyne, të
L. t' tyne (ve), të
Dh. t' tyne (ve), të
D. e (t') tyne, të

134. *Vrëmia e I* — Perëmnat gjätregois vëhen mbas ëmnit t' gjåas, b.f.: *shoku ëm, puna e jote, diemt e tii*. Por n' ëmna qi diftoin fës, b.f.: *em aat, yt vllaa, jot' amë* zakonisht n' numert t' njëisit vëhen para, e nderulen kso doret:

VEHTIA E I.

Njëis mashk.

Njëis fëmn.

Ë. ëm biir
L. t' ëm biir
Dh. t' ëm biir
D. t' ëm biir

ëme bijë
s' ëme bijë
s' ëme bijë
t' ëme bijë

VEHTIA E II.

Njëis mashk.

Njëis fëmn.

Ë. yt vllaa
L. t' yt vllaa
Dh. t' yt vllaa
D. t' and vllaa

jote moter
s' ate moter
s' ate moter
t' ande moter

V.O. Fort më shpesh thona: *e motra jote, motres s'a.*
te etr.

VEHTIA E II.

Njëis mashk.

Njëis fëmn.

Ë. i nipi
L. t' nipit
Dh. t' nipit
D. t' nipin

e mbesa
s' mbeses
s' mbeses
t' mbesen

135. V. O. N' numert t' shumcit ëmnat e fisit i vëim gjithmoon para perëmnit gjätregois, perpoos me këne qi per-dorohet gjüha poetike, atbot' a leja me dal' urtisht jashta

t' felunit populluer — N' shumsë nderulen kso doret:

VEHTIA E I.

<i>Shumsë mashk.</i>		<i>Shumsë fëm.</i>	
Ê.	t' bi.t a mii	t' bijat	e mia
L.	t' biivet (ve) t' mii	t' bijavet (ve) t' mia	
Dh.	t' biivet (ve) t' mii	t' bijavet (ve) t' mia	
D.	t' blit e mii	t' bijat	e mia

VEHTIA E II.

<i>Shumsë mashk.</i>		<i>Shumsë fëm.</i>	
Ê.	vllaznit t' tuu	t' bijat	t' tua
L.	vllaznevet (ve) t' tuu	t' bijavet (ve) t' tua	
Dh.	" " "	" "	" "
D.	vllaznit t' tuu	t' bijat	t' tua

136. V. O. Perëmni *t' tuu*, *t' tua* është njëis prej *t'* zotsh, e do me thanë qi i flitet *njënit*, i cilli kaa shumë vllazen o shumë *t' bija*; po me këne se u flitet *disaave*, qi kan vllazen o *t' bija*, at herë perdorohet perëmni *shumsë pre it' zotsh*, e ky nderulet kso doret:

<i>Shumsë mashk.</i>		<i>Shumsë fëm.</i>	
Ê.	vllaznit e juei	t' bijat	e jueja
L.	vllaznevet (ve) t' uei	t' bijavet (ve) t' ueja	
Dh.	" " "	" "	" "
D.	vllaznit e juei	t' bijat	e jueja

VEHTIA E III.

<i>Shumsë mashk.</i>		<i>Shumsë fëm.</i>	
Ê.	t' nipat	t' mbesat	
L.	t' nipavet-ve	s' mbesavet-ve	
Dh.	" "	" "	
D.	t' nipat	t' mbesat	

137. V. O. Kuer thohet i nipi, e mbesa, fialzat i e-
dhë e nuk jan' artikui por perëmnua, e doon me thanë: ni-
pi i tui o i vet o i s'jê, mbesa e tui o e vet o e s'jê.

T^r SKAJUEM

VEHTIA E I.

NJEIS PREI T^r ZOTSH

Njëis prei gjdjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê. i ëmi	e ëmia	t' ëmtë
L. t' ëmit	s' ëmes	t' ëmit
Dh. t' ëmit	s' ëmes	t' ëmit
D. t' ëmin	t' ëmen	t' ëmtë

Shumsë prei gjdjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>
Ê. t' miit	t' mijat
L. t' miivet-ve, t' miish	t' mijavet-ve, s' mijash
Dh. t' miivet-ve	t' mijat-ve
D. t' miit	t' mijat

SHUMSË PREI T^r ZOTSH

Njëis prei gjdjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ê. i yni, i joni	e joda	t' anët
L. t' onit	s' ones	t' onit
Dh. t' onit	s' ones	t' onit
D. t' onin	t' onen	t' anët

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

Shumsë prei gjäjet

Mashk.

Fëmn.

Ê. t' onët	t' onat
L. t' onvet, ve, t' onësh	t' onavet, ve, s' onash
Dh. t' oneve ve,	t, onavet, ve
D. t' onët	t' onat

VEHTIA E II.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjäjet

Mashk.

Fëmn.

Asnj.

Ê. i yti	e yte, e jotia	t' tatë
L. t' ytit, t' andit s' ates		t' andit
Dh. t' ytit, t' andit s' ates		t' andit
D. t' ändin	t' änden	t' atë

Shumsë pre i gjäjet

Mashkulluer.

Ê. t' tuut,	t' tuuit
L. t' tuuvet-ve, t' tuuivet-ve, t' tuush	
Dh. " "	" "
D. t' tuut,	t' tuuit

Fëmnuer.

Ê. t' tuat,	t' tujat
L. t' tuavet-ve, t' tujavet-ve, s' tuash	
Dh. " "	" "
D. t' tuat	t' tujat

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prej gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ë. i juei	e jueja	t' ueit
L. t' ueit,	s' ujes,	t' uejit
Dh. t' ueit	s' ujes	t' uejit
D. t' uein	t' ujën	t' ueit

Shumsë prej gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>
Ë. t' ueit	t' uejat
L. t' uivët, ve, t' ueish	t' ujavët-ve, s' ujash
Dh. " " — —	" " — —
D. t' ueit	t' ujat

VEHTIA E III.

NJËIS PREI T' ZOTSH MASHKULL

Njëis prej gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>	<i>Asnj.</i>
Ë. i tiit	e tija	t' tiit
L. t' tiit	s' tiis	t' tiit
Dh. t' tiit	s' tiis	t' tiit
D. t' tiin	t' tijen	t' tiit

Shumsë prej gjäjet

<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn.</i>
Ë. t' tiit	t' tijat
L. t' tiivët-ve, t' tiish	t' tijavët-ve, s' tijash
Dh. t' tiivët-ve	t' tijavët-ve
D. t' tiit	t' tijat

BIBLIOTHEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETTI"
S H K O D E R

NJEIS PREI T' ZOTSH FEMEN

Njëis prei gjäjet

Mahhk.	Fëmn.	Asnj.
Ê. i sajë	e sajë,	t' sajët,
L. t' sajit	t' sajës, s' sajësh	t' sait, t' saish
Dh. t' sajit	t' sajës	t' sait
D. t' sajin	t' sajen	t' sajët

Shumsë prei gjäjet

Mashk.	Fëmn.
Ê. t' sajët	t' sajat
L. t' saivët-ve. t' sajësh	t' sajavët-ve, s' sajash
Dh. " "	" "
D. t' sajët	t' sajat

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjäjet

Mashk.	Fëmn.	Asnj.
Ê. i tyni	e tyne	t' tynët
L. t' tynët-e	s' tynes	t' tynit
Dh. t' tynët-e	s' tynes	t' tynit
D. t' tynen	t' tynen	t' tynët

Shumsë prei gjäjet

Mashk. e Fëmn.

Ê. t' tynët
L. t' tynët-ve
Dh. " "
D. t' tynët

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

Sberthimi i Perëmnave Gjätregois

1. *M' a shkeli kopshtin *ëm* vllaa, *yt*, vllaa, *i* vllai,

Em — Perëmen gjätregois i vehties s' paar; difton *nji t'* zot e *nji* gjaa, prandei thohet *njëis prei t' zotsh e njëis prei gjäjet; i zoti* jam vetë, *gjāja* vllau. Perëmnit a vau para, pse substantivi a ëmni *vllaa* rrëfen *fis*.

Yt — Perëmen gjätregois i vehties s' dytë; difton *nji t'* zot e *nji* gjaa; *i zoti* jee ti *gjaa* është vllau.

I — Perëmen gjätregois i vehties s' tretë; difton *nji t'* zot e *nji* gjaa; *i zoti* mundet me *kenë* mashkulluer a fëmnuer; a mashkulluer n' kioft *i tii*, fëmnuer n' kioft *i sajë*.

2. *Prei *t' tuush* e pata ndeeren, prei *t' ueish* fialen.

T' tuush — Perëmen i vehties s' dytë; njëis prei *t' zotsh* e shumës prei *gjäjet*.

T' ueish — Perëmen i vehties s' dytë; shumës prei *t' zotsh* e prei *gjäjet*.

T' PVETME

133. Çka janë Perëmnat gjätregois?

Sa vehtie kanë? — Si e kanë njëisin e shumsin?
E çka tregohet me njëin e me tietrin? —

M'a nderul perëmuin e vehties s' paar, njëis prei *t' zotsh* e njëis prei *gjäjet*... shumsin prei

gjåjet.... shumsin prei t' zotsh e njëis prei
gjåjet.... shumsin prei gjåjet --

M'a nderul perëmnin *t'paskåjuem e vehties s' dytë*,
njëis prei t' zotsh e njëis prei gjåjet... shum-
sin prei gjåjet... shumsin prei t' zotsh e njëis
prei gjåjet... shumsin prei gjåjet —

M'a nderul perëmnin *e vehties s' tretë*, njëis prei
t'zotsh mashkull e njëis prei gjåjet... shum-
sin prei gjåjet.... njëisin prei t' zotsh fëmen
e njëis prei gjåjet.... shumsin prei gjåjet...
shumsin prei t' zotsh e njëis prei gjåjet...
shumsin prei gjåjet —

134. Kù vëhen perëmnat gjåtregeois? — Nderulma pe-
rëmnin *e vehties s' paar: ém biir, éme bijë*.

Nderulma perëmnin *e vehties s' dytë: yt vllaa, jote
moter* —

M'a nderul perëmnin *e vehties s' tretë: i nipi, e mbesa*.

M'a nderul *t'skåjuem* perëmnin *e vehties s' paar*,
njëis prei t' zotsh e njëis prei gjåjet.... shumsin prei gjå-
jet.... shumsin prei t' zotsh e njëis prei gjåjet... shumsin
prei gjåjet —

M'a nderul perëmnin *e vehties s' dytë* njëis prei t' zotsh
e njëis prei gjåjet .. shumsin prei gjåjet.... shumsin prei
t' zotsh e njëis prei gjåjet.... shumsin prei gjåjet —

M'a nderul perëmnin *e vehties s' tretë* njëis prei t' zotsh
mashkull e njëis prei gjåjet... shumsin prei gjåjet.... njëi-
sin prei t' zotsh fëmen e njëis prei gjåjet.... shumsin prei
gjåjet.... shumsin prei t' zotsh e njëis prei gjåjet... shum-
sin prei gjåjet.

Perëmnat diftois

135 Perëmnat diftois thohen atà qì diftoin një nieri a një
gjåa t' afer a t' lerg. Kta janë dy, njëni difton s' afermit,
tietri s' lergut; se i cilli kaa lindsii, numër e nderule.

Per afer

Njëis

Mashk.

Fëm. n.

Asnj.

Ê. ky	kjó	ka
L. ktii, ksi,	ksajë, ksó	ktii, ksi
Dh. ktii	ksajë	ktii
D. ktë, ket, ktëno	ktë, ket, ktëno	ka

Shumë

Mashk.

Ê. ka
L. ktyne, ktynvet-ve, ksi, ksish
Dh. ktyne, ktynvet-ve, ksi, —
D. ka

Fëm. n.

Ê. kto
L. ktyne, ktynvet-ve, ksó, ksosh
Dh. ktyne, ktynvet-ve, ksó —
D. kto

Per s' lergut

Njëis

Mashk.

Fëm. n.

Asnj.

Ê. ai, najai	ajó	ata
L. atii, njatii, si	asajë, sajë, asó, sojet	atii
Dh. atii, njatii, i	asajë, sajë	atii
D. at, atë, atëno, të, e	at, atë, të, e	ata

Shumë

Mashk.

Ê. atá, njatá
L. atynvet-ve, atyne, njatynvet, asish, sish
Dh. " " " " u — — —
D. atá, njatá, ta, i

Fëmn.

Ë. ató, njató

L. atynvet-ve, atyne, njatynvet, asosh, sosh

Dh. " " " " u — — —

D. ató, njató, tó, i

136. V.O. Perëmní diftois kuer perdorohet vetun, xën vënd ëmnit o substantivít; kuer perdorohet perpara nji substantivít, xën vënd adiektivít.

Perëmná permëndës

137. Perëmná permëndës jan' atá qí perdorohen n' vënd t'ndoi ëmnit t'xánun n'gojë má sypri; ktá janë dy:

1) Perëmní qí, i cilli jét si áshít, edhé perdorohet kshtá n' gjith lindsii, numer e rasë, si: *ai qí, ajò qí, atá qí, ju qí, atii qí, ktyne qí* etr.

2) Fiala *cilli* qí perdorohet me artikui edhé nderulet n' gjith lindsii, numer e rasë si adiektivat e plotët qí mbaroin me *ë*, si: *t' cilli, t' cillit, t' cillen; e cilla, s' cilles, t' cillen; t' cillët, t' cillvet; t' cillat, t' cillavet* etr.

3) Perëmnat pveties *kush, çë, se, saa* kuer s'tregoin veh-tie, xëhen permëndës. (Per kta po flasim n'perëmná pvetës)

Perëmná pvetës

138. Perëmná pvetës jan' atá me t' cillët pvetet nji nieri a nji gjáa, a qysh'e sa áshít nji gjáa. Kta janë:

1) Perëmní *kush*, me t' cillin pvetet nieri. Áshít lindsii mashkullore, fëmnore edhé asnjansë, e s' kaa shumës. Nderulet n' ket mëndyrë:

Ë. *kush*

L. (i, e) *kuit, kuei*

Dh. *kui, kuei*

D. *kë*

2) Perëmnî çë a ç', me t' cillin pvetet gjája a edhé nieri. Nuk nderulet e perdorohet si ást n'gjith lindsii, numer e rasë, si: ç' nieri, ç' nierit, ç' punë, ç' punësh, ç' ujë — Perpiqet edhé me fialzen *ka*, e del: *çka*, o edhé shndrohet e bëhet *sh* e njitet me *ka* e del: *shka*.

3) Perëmnî *sé* perdorohet me prepozicion o parprlise *per*, b.f.: *per sé* (psé, persé) e bane ket punë? — Jet si ást, e s' kaa as lindsii as numer e s' perdorohet kurr me substantiv.

Ást perëmen *permëndës*, kuer vien mbas prepozicionit *me*, b.f.: s' kam *me sé* t' a bái ket sënd. Fialzat *me sé* shum herë njiten bashkë bukurisht e del substantivi: *meseje meseja*, qi do me thanë: *miet, mëndyrë*, b.f.: *më kenë meseja* i qitet punës, s'keo *me sé* o *meseje* e do me ngrehë shpii.

Ást *koniunkcion* o lidhtore, kuer vien mbas prepozicionit: *prei* b.f.: *preisé* dole n' kopshtë, mbassi dole etr.

4) Perëmnî *cilli*, me kë pvetet nder dy a shum niers a gjaa. Ky kaa gjith lindsii, numrat e rasat edhé nderulet si adiektivat, por pa artikui: *cilli, cillit, cillen; cilla, cilles; cillët, cillat, cillvet, cillave*.

5) Perëmnî *saa*, me t' cillin pvetet numri a shumica e nierzve a e gjave. Xëhet si shumë e nderulet n't dy lindsii: *saa, (i) save, save, saa, saa, saash*, b.f.: *saa libra kee? saa lule?* — Kndei vien substantivi: *sash*.

Peremna daamës

139. Perëmnâ daamës jan' atâ q' dajn gjaaan tui tregue qysh' ást e saa ást. Kta dahn me dy: atâ qi tregoin *saa*, edhé atâ qi tregoin *qyshë*.

Atâ qi tregoin *qyshë* janë

1) Fiala *tillë*, e cilla perdorohet me artikui edhé nderulet neper t' gjith lindsii, numrat e rasat, e paskajume e e skajume si adiektivat: *i tillë, t' tillit; e tillë, s' tilles;*

t' tillë, t' tillve; t' tilla, t' tillave; i tilli, t' tillit; e tilla, s' tilles; t' tillët, t' tillvet etr.

Ky perëmen merr edhë një *a* n' krye me distue s' lergut, a një *kë* me distue afer: *i atillë, i atilli, t' atillit; e atillë, e atilla, s' atilles; t' atillë, t' atillët, t' atillvet; t' atilla, t' atillat, t' atillavet etr. i këtillë, i këtillit, t' këtillit; e këtillë, e këtilla, s' këtilles; t' këtillë, t' këtillët etr.*

V. O. Ket perëmen: *i tillë, e tilla s' e* njofin Gegët: mirë është me e qitë n' dritë. Veshtrimin e ka kso doret; nuk m' pelqehen *t' tilla* punë (punë kso mëndyret); *t' atillen* shpii e ka diegë qeverija (njat shpii *atië lerg*); i këndshem është *i këtilli* patalok (*ky* patalok *kso* traitet e afer).

2) Perëmnat *kush* e *cilli* t'perpiekun me *si* e *di* n' krye: *sikush, sicilli* (seicilli) *dikush, dicilli* — a me *do* n' fund: *kushdò, cillidò* — a me *si* n' krye e *do* n' fund: *sikushdò, sicillidò*. Kta nderulen si edhë perëmnat *kush* e *cilli*, *kushdò, kuitdò* (kneidò), *kèdò, cillitdò cilladò, cillesdò*.

3) Perëmni *kush* i piekun me fialët *kurr, gjith: kurr-kush, kurrkuit, kurrkë; gjithkush, gjithkuit, gjithkë*.

4) Perëmni *çë* i piekun me fialen *do: çdo a ç'do*. Nuk nderulet.

5) Perëmni *tieter, i cilli* nderulet kshtu:

Njëis i paskajuem		
Mashk.	Femn.	Asnj.
Ë. tieter	tieter	tieter
I. "	"	"
Dh. "	"	"
D. "	"	"

Shumsë i pashajuem

Mashk. e Fëmn.

Ë.	tierë	tiera
L.	tierë, tiersh	tiera, tierash
Dh.	" —	" —
D.	tierë	tiera

Njëis i shajuem

Mashk.

Fëmn.

Ë.	tietri	tietra
L.	tietrit	tietres, tieters
Dh.	tietrit	tietres, tieters
D.	tietrin	tietren

Shumsë i shajuem

Mashk.

Fëmn.

Ë.	tierët	tierat
L.	tiervet-ve,	tieravet-ve
Dh.	" "	" "
D.	tierët	tierat

V.O. 1. Toskët thoon: *jater, t'jater, t'jeter* — Kndei vien, qi disaa kan fillue edhe gegnisht me shkruer: *t'jeter, t'jetëra, o jater, t'jatri*.

V.O. 2. Ëmnorja e perëmnit *nji* perdorohet shum herë bashke me perëmnin *tietër* me shalzen në perpara, b.f.: *si njëni tietri, si njëna tietra, e do me thanë: një një, një-kambet*.

7) Perëmni *vetë*, i cilli perdorohet i pa nderulun, si: *ai vetë, ky vetë, une vetë, ata vetë, kte vetë, na vetë, ju vetë; shkuene vetë, edhe vetë*.

Shum herë perdorohet njitë me perëmnin perpaltuer *vedi*, i cilli njësin e shumsin e kaa njinji; s' kaa ras' ëm-norë; nderulet kshitu:

Njëis e shumës

L. vedit, vetvedit, vedi

Dh. " " " vetvehites

D. vedin, vetvedin, vetvehiten

I thoon *perpaltuer*, pse *perpaltohet* o *perkthehet* n'se-
tcillen t' trii vehtieve, b.f.: *un* levdoi *vedin*, *ti* levdon *ve-*
din, *ai* levdon *vedin*, ashtu thuei edhe *per* *vehite*, *vetë*.

Perëmnii *vetë* njetet shumë her' edhe me rasat e fialës
vehite, perpoos t' ëmnore.

V.O. Frei fialës *vetvehite* kaa dalë: *vetvehitarë vetveh-*
tare, *vetvehitarizmi* e shënjon atë q' s' keqyrë tieter por
t' miren e *vetvedit*.

8) Fialët *gjda*, *gjdsend*, *gjdhafshë* t' pa nderulta.

T' PVETME

135. Cillët perëmnii thohen *diftois*, e çka m' thue per
ta? — M' a nderul perëmnin, q' difton per
s'afermit.... e per s'lergut.

136. Kuer perëmnii diftois rri n'kambë t' ëmnit e kuer
t' adiektivit?

137. Çka janë perëmnat *permëndës*, e sa janë?
Çka m' thue per perëmnii *qi*, *cilli*, *kush*, *çë*, *se*,
saa?

138. Çka janë perëmnat *pvetës*, e cillët janë?

139. Çka janë perëmnat *daamës*? — Cillët jan' atë
q' tregon *qyshien*? — Çka m' thue per pe-
rëmnii *tillë*, *kush*, *çë*, *tieter* — M' a thuei
nderulen e ktii — Çka m' thue per perëm-
nin *nji* e *tieter*?

Si perdorohet perëmnii *vetë*? — Çka m' thue per
të? — Pse perëmnat *vedi*, *vehite*, *vetë*, tho-
hen edhe *perpaltorë*?

Perëmnat *daamës* q' tregon *saa*, janë:

140. Fiala *nji*, kuer s' tregon numer, per njëisin
mashkulluer e fëmnuer, si: *nji nieri*, *nji*

punë; e fialët disaa, njipalë per shumsin, si: disaa ushtarë, njipalë trim, disaa o njipalë graa. Fiala nji, kuer kaa substantivin mrapa mbet' e panderulun, b.f.: nji trim, nji grue, nji trimit, nji grues; kuer perderohet vetun, nderulet, si thame syprin' adiektiva t'numrit. Fialët disaa, njipalë nderulen kso doret:

Ë.	Disaa	njipalë
L.	disave	njipalve
Dh.	"	"
D.	Disaa	njipalë

2) Perëmnat *nji* a *ndonji* bashkue me fialë *as: asnji, asndonji*

3) Fiala *aq*, me tregue s' lergut, edhe *kaq* me tregue *afer*, janë perëmnat kuer ndollin perpara ëmnash o substantivash, si: *aq niers, kaq ujë*; kuer ndollin perpara adiektivash janë adverba b.f.: *aq i mirë, kaq i math.*

4) Fiala *t' tanë*, qi veç n' shumësë nderulet e kso doret:

	<i>Mashk.</i>	<i>Fëmn</i>
Ë.	t' tanë	t' tana-at
L.	t' tãnvet-ve	t' tãnavet-ve
Dh.	" "	" "
D.	t' tanë	t' tana-at

Kuer është e paskajume del n' t' gjithë rasat: *t' tanë* per t' dy lindiit.

5) Fiala *gjith*, e cilla n' ras' ëmne njeise s' merr kurr artikull; nder rasa tiera t' njësisit e t' shumsit mundet me e marr' edhe mos me e marrë; edhe tui kanë qi ma teper perdorohet perpara substantivit, prandej nuk nderulet, si: *gjith katundi, gjith katundit a t' gjith katundit, gjith katundin a t' gjith katundin; gjith shpija, gjith shpiis a t' (s') gjith shpiis; gjith katundet a t' gjith katundet; a gjith shpiit a t' gjith shpiit.*

Kuer perdorohet vetun, xëhet si shumës e nderulet me artikui a pa ta: *gjith, (i) gjithve, gjithsh, gjithve, gjith* per lindsii mashkullorë si edhe per fëmnorë, a *t' gjith, (i) t' gjithve, s' gjiths; t' gjitha, (i) t' gjithave, s' gjithash, t' gjitha*.

6) Perëmnat *kush* edhe *cilli* t' piekun me flalen *gjith*, t' cillët nderulen si edhe perëmnat *kush* e *cilli*, *gjithkush*, *gjithkuit* (*gjithkueit*), *gjithkë; gjithcili* (*gjithcilli*), *gjith cillit, gjithcillin; gjithcilla, gjithcilles; gjithcillen* etr.

7) Fialët *shum* e *pak*, t' cillat kuer qiloin me substantiva nuk nderulen edhe s' marrin artikull, si: *shum hallk, hallk shum, gjind shum, shum gjind; pak niërs, pak niërsve*. Njiten bukurisht me perëmnin *kush*, b.f.: *shum kush, pak kush* e nderulët kso doret:

Ë.	shum	kush	pak	kush
L. (i, e)	shum	kuit (kueit,	pak	kuit (kueit)
Dh.	shum	kuei	pak	kuei
D.	shum	kënd	pak	kënd

Verbi, qi shkon me to, është njëis, b.f.: *shum kush ka ardhë, pak kush u duk*.

Fialët *shum* e *pak* kuer perdorohen vetun marrin artikui e nderulen, si: *i shum, i shumë, t' shumit; e shuma, t' shumes; t' shumtë, t' shumvet; t' shuma, t' shumat, t' shumvet; i pak, i paku; e paka, t' pakes, t' paken; t' pakët*.

141. V.O. N' Shkoder nuk qillen m'u ndli n' numert t' njëisit veç se lindsija fëmnorë.

Ë.	e shuma, e shumta	e paka, e pakta
L.	t' shumes, t' shumtes	t' pakes, t' paktes
Dh.	" "	" "
D.	t' shumen, t' shumten	t' paken, t' pakten

Shumzë

Mashk.

Fëmë.

Ë.	t' shumët, t' pakët	t' shumat, t' pakat
L.	t' shumve, t' pakve	t' shumave, t' pakave
Dh.		
D.	t' shumët, t' pakët	t' shumat, t' pakat

T' PVETME

Cillët perëmna tregoin sasiin?

Çka m' thue per fialen *nji, aq e kaq, t' tanë, gjith, kush e cilli, shum e pak?*

Si qillon m'u ndli n' Shkoder fiala *shum e pak?*

KAPTINA E V

Permbi Vetbin

(Fjillku m'a mirë: Folie)

142. *Verb* do me thanë fialë; verbi është fiala për anike e cilla difton se atributi është n' subjekt.

Verbi është një i vetun: verbi *me këne*.

143. Verbi *me këne* kuer a lirue për atributit emnohet i *simplert*, e me zënime t' veta shum nduersh difton *pohin*, b.f.: *thnëglja është paravroic*. — *Biebat janë t' cëta*.

Verbi *me këne* emnohet *atributiv* kuer a njeshtë me atribut, e me zënime t' veta shum nduersh tregon *bamie a gjënie*, b.f.: *thnëglja pushon verëz, e pushon dimnit*.

144. Verbi *atributiv* shprehët e del n' verb *me këne* e n' atribut. Æshitë: *me punë* do me thanë *me këne* punës; *me drashtë*, *me këne* drois; *me ndie*, *me këne* ndiis.

145. Verbat atributiva janë *depertorë* n' diftoishin një veper, e cilla prej subjektit, q' e bën del, e vret m' një tieter

sënd, b.f.: me rrahë *petkat*.

Janë *sdepertorë* n' diftoishin gjënie o mëndyrë këniët t' subiektit, o ndoi veper qi s' del jashta subiektit, b.f.: *me fietë, me ccë*.

Numra e vehtie

146. Verbi është numrit *njëis* a *shumsë*. Është numrit *njëis* kuer subiekti i tii është *njëis*, b.f.: *Mëndi është* i viishem per gjeth. — Është numrit *shumsë*, kuer subiekti i tii është *shumsë*, b.f.: *Drethat jan'* eerkëndshme.

147. Verbi mundet me kë në i *vehties* s' paar, t' dytë a t' tretë. — Është i *vehties* s' paar, n' pastë per subiekt *un* a *na*, b.f.: *Un kam me kë në* zëmerbardhë me t' tanë. *Na kena kë në* t' uurt. — Është i *vehties* s' dytë, n' pastë per subiekt *ti* a *ju*, b.f.: *Ti jee* flalëdreitë. *Ju keni me kë në* shkollarë — Është i *vehties* s' tretë, n' pastë per subiekt ndoi *subtantiv* a ndoi perëmen t' *vehties* s' tretë, b.f.: *Linë a dial'* i mëgem; *ai kaa me kë në* qytetas i vlerët.

Kohe

148. Verbi mundet me kë në i kohës *qetashe*, t' *kalueme* a t' *pertardhme*. — Është i *kohës qetashe*, n' tregoft veper qi *ndoll'* a *bahet* n' at hov qi flitet, b.f.: *Zoti është* mbaitori i jonë. — *Zoti sundon* gjithsiin. — Është i *kohës s' kalueme*, n' tregoft se vepra maa *kaa kë në* o *a krye*, b.f.: *Adami kë* i pandigueshem, e *Zoti e wher* per Pa-rrizit. — Është i *kohës pertardhme*, n' tregoft sënd qi di-kuor *kaa per t' kë n'* o *kaa per t' u baa*, b.f.: *Zoti kaa me kë në* pagdhansi i jonë; *kaa me gasmue* t' mirët e me *ndeshkue* t' këqit.

V.O. Thohen t' *simpler* verbat ndertue me *nji zänim* t' *vetun*, b.f.: *jam, shikioi*; e t' *bashkanjitun* atë qi janë ndertue me *më se një zänim*, sikuer: *kam kë në, kam me shikue*,

Mëndyr' e perkthime

149. Verbi është mëndyres me kufii o pa kufii. Æsht mëndyres me kufii, n' pastë vëhtie e numer; e pershiin distoren, urdhnoren, lidhtoren, nderfialzen, mbylltoren e dishroren.

150. Distoria tregon domethanien e verbit me një mëndyrë t' shkpútun e pa u pshtetë ndoi fiales tieter.

Urdhnoría tregon domethanien e verbit nen formë t' urdhnimit, t' ngrehunit, t' lutes.

Lidhtoria tregon domethanien e verbit nen rënd e nen t' pshtetun t' ndoi tietrit.

Nderfialza tregon domethanien e verbit varun per ndoi qyshke.

Mbylltoria tregon domethanien e verbit si distim t' ndoi hamëndes o t' gjikimit.

Dishroria tregon domethanien e verbit si ndlesii dishirit o t' urimit.

Sikuer: Jam puntuer; delni jashtë; don Zoti, qí t' jena zëmërdhimshem me skamnorë; me kën'i mirë, kishe me kënë kondend; un dogja shpiin t' eme, këkam i marrë; kiosk me ndeer.

Æsht mëndyres pa kufii, kuer s' kaa as vëhtie as numer; e pershiin edhe participin (përgjysmopin) e gjerundin (përsiellmin).

151. Participi n' njën' an' është verb e m' njën' an' adiektiv, e prandei mundet m' u thanë përgjysmuër: b.f.: xilas — Gjerundi i sillet ndoi verbit tieter, prandei muad t' thohet përsiellmë: b.f.: tui punuë fitova bullen.

152. Me perkthye verbin do me thanë me qitë me rënd t' tana zënimet o tija, tui e ndryshue t' mëmit mlas mëndyres; koke; vëhties, numrit.

T' PVEtME

142. Çka do me thanë verb?
143. Si i thoon verbit lirue prei atributit?
144. M' çka del verbi atributiv, kuer shihahet?
145. Çka janë verbat depertor' e sderpertorë?
146. Q' numrit mundet me këne verbi?
- 147-148. Cilles vëhties mund t' jeet verbi? — Cilles kohë?
149. Cillet mëndyrë mundet me këne verbi?
150. Çka tregon Diftoria, Urdhnoria, Lidhtoria Nderfialza, Mbylltoria, Dishroria?
- 151-152. Çka është Participi, Gjerundi — Çka do me thanë me perkthye verbin.

MËNDYRA DIFTORA E KOHET E SAJA

153. Mëndyra diftore kaa tetë kohë: *Qetashen, t' Pakryemen, Ngjatkaluemen, Largkaluemen, Ngjatteikaluemen, Largteikaluemen, Fieshtpertardhmen, Parandepertardhmen.*

Perkthimi i Verbave

Me këne

Me përve

Qetashe

Nj. Un jam

Ti jee

Ai është o a

Sh. Na jena o jemi

Ju jeni o ini

Ata janë

Nj. Un kam

Ti kee

Ai kaa

Sh. Na kena o kemi

Ju keni o kini

Ata kan

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

E Pakryeme

Nj. Un ishe o ishem

Ti ishe

Ai ishte

Sh. Na ishim

Ju ishi

Ata ishin

Nj. Un kishe o kishem

Ti kishe

Ai kishte

Sh. Na kishim

Ju kishi

Ata kishin

Ngiatkalueme

Nj. Un kam këne

Ti kee këne

Ai kaa këne

Sh. Na kena o kemi këne

Ju keni o kini këne

Ata kan kan këne

Nj. Un kam pasë

Ti kee pasë

Ai kaa pasë

Sh. Na kena o kemi pasë

Ju keni o kini pasë

Ata kan pasë

Largkalueme

Nj. Un kishë o kiegë

Ti kiec

Ai kiç

Sh. Na kiemë o kiemë

Ju kietë

Ata kienë o kienë

Nj. Un patë o pata

Ti pate

Ai pat

Sh. Na patem o patme

Ju patt

Ata paten o patne

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKOLLË E R

Ngjanteikalueme

<i>Nj.</i> Un kishe o kishem kënë	<i>Nj.</i> Un kishe o kishem pasë
Ti kishe kënë	Ti kishe pasë
Ai kishte kënë	Ai kishte pasë
<i>Sh.</i> Na kishim kënë	<i>Sh.</i> Na kishim pasë
Ju kishi kënë	Ju kishi pasë
Ata kishin kënë	Ata kishin pasë

Largteikalueme

<i>Nj.</i> Un paqë o pata kënë	<i>Nj.</i> Un paqë o pata pasë
Ti pate kënë	Ti pate pasë
Ai pat kënë	Ai pat pasë
<i>Sh.</i> Na patem o patme kënë	<i>Sh.</i> Na patem o patme pasë
Ju patt kënë	Ju patt pasë
Ata paten o patne kënë	Ata paten o patne pasë

Fieshtpertardhme

<i>Nj.</i> Un kam me kënë	<i>Nj.</i> Un kam me pasë
Ti kee me kënë	Ti kee me pasë
Ai kaa me kënë	Ai kaa me pasë
<i>Sh.</i> Na kena o kemi me kënë	<i>Sh.</i> Na kena o kemi me pasë
Ju keni o kini me kënë	Ju keni o kini me pasë
Ata kan me kënë	Ata kan me pasë

Parandeipertardhme

Nj. Un do t' keem kënë

Ti do t' keesh kënë

Ai do t' keet kënë

Sh. Na do t' keemi kënë

Ju do t' keeni kënë

Ata do t' keen kënë

Nj. Un do t' keem pasë

Ti do t' keesh pasë

Ai do t' keet pasë

Sh. Na do t' keemi pasë

Ju do t' keeni pasë

Ata do t' keen pasë

MËNDYRË URDHNORE

154. MËNDYRA URDHNORE kaa dy kohë: *qeta-shen* e *pertadhma*, t' cillave u mungon e para vërtie njëise.

Qelashe

Nj. *Qelashe*

Ii (s' perdorohet.)

T' jeet ai

Sh. T' jemi *Qelashe*

Iini ju (s' perdorohet,)

T' jeen ata

Nj.

Kli ti

T' keet ai

Sh. T' keemi na

Klini ju

T' keen ata

Fieshtpertardhme

Nj.

Kee me kënë ti

Kaa me kën' ai

Sh. Kemi o kena me kënë na

Keni me kënë ju

Kan me kën' ata

Nj.

Kee me pasë ti

Kaa me pas' ai

Sh. Kemi o kena me pasë na

Keni me pasë ju

Kan me pas ata

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MAN BARLETI"
RROG D E R

Keni Kënë

me jeni na

keem

MËNDYRA LIDHTORE

155. MËNDYRA LIDHTORE kaq kater kohë: *qetashen, v' pakryemen, v' kaluemen e teikaluemen.*

Qetashe

Nj. Un t' jeem
Ti t' jeesh
Ai t' jeet

Sh. Na t' jemi o t' jena
Ju t' jeni
Ata t' jeen

Nj. Un t' keem
Ti t' keesh
Ai t' keet

Sh. Na t' keemi o t' keena
Ju t' keeni
Ata t' keen

E Pakryeme

Nj. Un t' ishe a t' ishem
Ti t' ishe
Ai t' ishte

Sh. Na t' ishim
Ju t' ishi
Ata t' ishin

Nj. Un t' kisho a t' kishem
Ti t' kisho
Ai t' kishte

Sh. Na t' kishim
Ju t' kishi
Ata t' kishin

E Kalueme

Nj. Un t' keem kënë
Ti t' keesh kënë
Ai t' keet kënë

Sh. Na t' keemi kënë
Ju t' keeni kënë
Ata t' keen kënë

Nj. Un t' keem pasë
Ti t' keesh pasë
Ai t' keet pasë

Sh. Na t' kemi pasë
Ju t' keni pasë
Ata t' keen pasë

Teikalueme

Nj. Un t' kishe a t' kishem
kënë

a un t' kënkshem
Ti t' kishe këne
a t' kënkshë
Ai t' kishte këne
a t' kënkto

Sh. Na t' kishim këne
a na t' kënkshim
Ju t' kishi këne
a ju t' kënkshi
Ata t' kishin këne
ata t' kënkshin

Nj. Un t' kishe a t' kishem
pasë

a un t' paskshem
Ti t' kishe pasë
a ti t' paskshë
Ai t' kishte pasë
a ai t' paskte

Sh. Na t' kishim pasë
a na t' paskshim
Ju t' kishi pasë
a ju t' paskshi
Ata t' kishin pasë
a ata t' paskshin

T' PVETME

Perktheje verbin *me këne* n' qetashe, n' t' pa-
kryeme etë.

154. Saa kohë kaa mëndyra urdhnore?

155. Cillë kohë kaa mëndyra lidhtore?

MËNDYRE NDERFIALZE

156. MENDYRA NDERFIALZE kaa gjashtë kohë: *qe-
tashen, t' pakryemen, t' kaluemen, teikaluemen, t' per-
tardhmen e t' pertardhmenkalueme*

Qetashe

Nj. Un kishe a kishem me
kënë

Ti kishe me këne

Ai kishte me këne

Sh. Na kishim me këne

Ju kishi me këne

Ata kishin me këne

Nj. Un kishe a kishem me
pasë

Ti kishe me pasë

Ai kishte me pasë

Sh. Na kishim me pasë

Ju kishi me pasë

Ata kishin me pasë

E Pakryeme

Nj. Me këne un a t'ishe un
Me këne ti a t'ishe ti
Me këne ai a t'ishte ai

Sh. Me këne na a t'ishim na
Me këne ju a t'ishi ju
Me këne ata a t'ishin ata

Nj. Me pas' un a t'kishe un
Me pasë ti a t'kishe ti
Me pasë ai a t'kishte ai

Sh. Me pasë na a t'kishim na
Me pasë ju a t'kishi ju
Me pasë ata a t'kishin ata

E Kalueme

Nj. T' kishe a t' kishem këne

T' kishe këne ti

T' kishte këne ai

Sh. T' kishim këne na

T' kishi këne ju

T' kishin këne ata

Nj. T' kishe a t' kishem pas
un

T' kishe pasë ti

T' kishte pas' ai

Sh. T' kishim pasë na

T' kishi pasë ju

T' kishin pas' ata

Teikalueme

Nj. T' kënkshe un
a me pasë kën' un
T' kënkshe ti
a me pasë kënë ti
T' kënkte ai
a me pasë kën' ai

Sh. T' kënkshe na
a me pasë kënë na
T' kënkshe ju
a me pasë kënë ju
T' kënkshe atá
a me pasë kën' atá

Nj. T' paskshe un
a me pasë pas' un
T' paskshe ti
a me pasë pasë ti
T' paskte ai
a me pasë pas' ai

Sh. T' paskshe na
a me pasë pasë na
T' paskshe ju
a me pasë pasë ju
T' paskshe atá
a me pasë pas' atá

Pertardhme

Nj. N' kiosha un
N' kioshe ti
N' kioft ai

Sh. N' kioshe na
N' kioshe ju
N' kioshe atá

Nj. N' paça un
N' paçe ti
N' past' ai

Sh. N' paçim na
N' paçi ju
N' paçin atá

Pertardhme Kalueme

Nj. N' paça kën un
N' paçe kënë ti
N' pastë kën' ai

Sh. N' paçim kënë na
N' paçi kënë ju
N' paçin kën' atá

Nj. N' paça pas un
N' paçe pasë ti
N' pastë pas' ai

Sh. N' paçim pasë na
N' paçi pasë ju
N' paçin pas' atá

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKUT E R

MËNDYRA MBYLLTORE

157 MËNDYRA MBYLLTORE kaa tri vehtie e dy numra.

Nj. Un kënkam a kënkam	Nj. Un paskam a paskem
Ti kënke a kënkes	Ti pasko a paskesh
Ai kënka	Ai paska
Sh. Na kënkena a kënkemi	Sh. Na paskena a paskemi
Ju kënkeni a kënkë	Ju paskeni a paski
Ata kënkën	Ata paskan

MËNDYRA DISHRORE

158 MËNDYRA DISHRORE kaa kater kohë: *qetashen* v' *pakryemen*, *t'kaluemen* e *t'leikaluemen*.

Qetashe

Nj. Un kiosha a kish t'jeem	Nj. Un paça a kish t'keem
Ti kiosh a kish t'jeesh	Ti paç a kish t'keesh
Ai kioft a kish t'jeet	Ai pastë a kish t'keet
Sh. Na kioshim a kish t'je mi	Sh. Na paçim a kish t'kee- mi
Ju kioshi a kish t'jeeni	Ju paçi a kish t'keeni
Ata kioshin a kish t'jeen	Ata paçin a kish t'keen

E pakryeme

Nj. Uu kish t'ishe o t'ishem	Nj. Uu kish t'kishem
Ti kish t'ishe	Ti kish t'kische
Ai kish t'ishte	Ai kish t'kishte
Sh. Na kish t'ishim	Sh. Na kish t'kishim
Ju kish t'ishi	Ju kish t'kishi
Ata kish t'ishin	Ata kish t'kishin

E kalueme

Nj. Un kish t' keem kënë	Nj. Un kish t' keem pasë
Ti kish t' keesh kënë	Ti kish t' keesh pasë
Ai kish t' keet kënë	Ai kish t' keet pasë
Sh. Na kish t' keemi kënë	Sh. Na kish t' keemi pasë
Ju kish t' keeni kënë	Ju kish t' keeni pasë
Ata kish t' keen kënë	Ata kish t' keen pasë

E teikalueme

Nj. Un kish t' kishë a t'ki- shem kënë	Nj. Un kish t' kishë a t'ki- shem pasë
Ti kish t' kishë kënë	Ti kish t' kishë pasë
Ai kish t' kishte kënë	Ai kish t' kishte pasë
Sh. Na kish t' kishim kënë	Sh. Na kish t' kishim pasë
Ju kish t' kishi kënë	Ju kish t' kishi pasë
Ata kish t' kishin kënë	Ata kish t' kishin pasë

V.O. Fialza *kish* o *kesh* perdorohet n' mendyrë dish-
rore n' t' perkthyemit t' gjith verbave.

MËNDYRA PA KUFË

159. MËNDYRA PA KUFË kaa dy kohë: *qetashen*
e t' kaluemen

Qetashe me kënë me pasë.
Kalueme me pasë kënë me pasë pasë.

PARTICIPAE E GERUNDA

(Pergjysmori e Persiellme)

Particip qetashem kënës pasës
Particip kaluem kënun pasun

Gjerund i simplert . . tui kën' a kënun . . . tui pas' a pasun
Gjerund i bashkanjitun . . tui pasë kën' a kënun. . . tui pasë
pas a pasun

T' PVETME

156. Saa kohë kaa mëndyra nderfialze ?
157. Saa vehtie kvaa mëndyra mbylltore ?
158. E dishroria saa kohë kaa ?
159. Cillat kohë kaa mëndyra pa kufi

Perkthimi i verbave atributiv

160. Perkthimet e verbave atributiv janë trii:
1 pari është i verbave që n'pakufi dalin me dy zantore, o më-zantore t' gjaat, b.f.: *me fillue, me daa.*

I dyti i atyne verbave, që n'pakufi dalin me germen të, sikuer: *me leqitë.*

I treti i verbave, që n'pakufi dalin me ç'farë do t' mëemit, sikuer: *me qilë. me shkepë etr.*

V.O. Kohët e bashkanjituna t' verbave atributiv bëhen me ndimë t' verbave *me kën' e me pasë*, t' cilët prandei quhen *verba ndimtarë*.

PERKHIMI I VERBAVE QI SHKOIN MBAS PERMBAITET

161. Mbas permbaitet thohet se shkojnë ata verba, që n' t' tana zanimet e veta e thein rrëngën, e ndryshohen kah t' mëemit mbas ndoi permbaitet, v'rrenueme e prandei quhen: *verba me rregull.*

Perkthimi i l

ME FILLUE

MËNDYRË DIFTORE

Qelashe

Njëis
Un filloi
Ti fillon
Ai fillon

Shumsë
Na filloim
Ju filloni
Ata filloin

E pakryeme

Njëis
Un filloishe-em
Ti filloishe
Ai fillote

Shumsë
Na filloishim
Ju filloishi
Ata filloishin

kyeme

(Ngjatkalueme)

Njëis
Un kam fillue
Ti kee fillue
Ai kaa fillue

Shumsë
Na kena o kemi fillue
Ju kee fillue
Ata kan fillue

kyeme

Largkalueme

Njëis
Un fillova
Ti fillove
Ai filloi

Shumsë
Na fillueme
Ju filluet
Ata filluene

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MAMIN BARLEK"
SHKODER

(Nigateikalueme)

Njëis

Un kishe o kishem fillue
Ti kishe fillue
Ai kishte fillue

Shumsë

Na kishim fillue
Ju kishi fillue
Ata kishin fillue

(Largleikalueme)

Njëis

Un paç o pata fillue
Ti pate fillue
Ai pat fillue

Shumsë

Na patme fillue
Ju patt fillue
Ata patne fillue

Fieshtpertardhme

Njëis

Un kam me fillue
Ti kee me fillue
Ai kaa me fillue

Shumsë

Na kena me fillue
Ju keni me fillue
Ata kan me fillue

Parandeipertardhme

Njëis

Un do t' keem fillue
Ti do t' keesh fillue
Ai do t' keet fillue

Shumsë

Na do t' keena fillue
Ju do t' keni fillue
Ata do t' keen fillue

MËNDYRË DROHORE

Njëis

.....
Filló ti
T' filloin ai

Shumsë

T' filloim na
Filloni ju
T' filloin' ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qelashë

Njëis

Qi un t' filloi
Qi ti t' filloish
Qi ai t' filloin

Shumësë

Qi na t' filloim
Qi ju t' filloni
Qi atà t' filloin

E Pakryeme

Njëis

Qi un t' filloishe
Qi ti t' filloishe
Qi ai t' fillote

Shumësë.

Qi na t' filloishim
Qi ju t' filloishi
Qi atà t' filloishin

E kalueme

Njëis

Qi un t' keem fillue
Qi ti t' keesh fillue
Qi ai t' keet fillue

Shumësë

Qi na t' kena fillue
Qi ju t' keni fillue
Qi atà t' keen fillue

Teikalueme

Njëis

Qi un t' kishe fillue
a qi un t' filloikshem
Qi ti t' kishe fillue
a qi ti t' filloiksha
Qi ai t' kishte fillue
a qi ai t' filloikte

Shumësë

Qi na t' kishim fillue
a qi na t' filloikshim
Qi ju t' kishi fillue
a qi ju t' filloikshi
Qi atà t' kishin fillue
a qi atà t' filloikshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qe'ashe

Njëis

Un kishe me fillue
Ti kishe me fillue
Ai kishte me fillue

Shumsë

Na kishim me fillue
Ju kishi me fillue
Ata kishin me fillue

E Pakryeme

Njëis

Me fillue un
a t' filloishe un
Me fillue ti
a t' filloishe ti
Me fillue ai
a t' fillote ai

Shumsë

Me fillue na
a t' filloishim na
Me fillue ju
a t' filloishi ju
Me fillue ata
a t' filloishin ata

E kalueme

Njëis

Kishe fillue un
Kishe fillue ti
Kishte fillue ai

Shumsë

Kishim fillue na
Kishi fillue ju
Kishin fillue ata

Teikalueme

Njëis

Me pasë fillue un
a t' filloikshem un
Me pasë fillue ti
a t' filloikshe ti
Me pasë fillue ai
a t' filloikte ai

Shumsë

Me pasë fillue na
a t' filloikshim na
Me pasë fillue ju
a t' filloikshi ju
Me pasë fillue ata
a t' filloikshin ata

Pertardhine

Njëis

N' filloisha un
N' fillosh ti
N' filloft ai

Shumë

N' filloishim na
N' filloshi ju
N' filloishin atë

Pertardhimekaluemo

Njëis

N' paça fillue un
N' paç fillue ti
N' pastë fillue ai

Shumë

N' paçim fillue na
N' paçi fillue ju
N' paçin fillue atë

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëis

Un fillokam
Ti filloke
Ai filloka

Shumë

Na fillokena
Ju fillokeni
Atë fillokan

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Njëis

Un filloisha a kish t'filloi
Ti fillosh a kish t'fillosh
Ai filloft a kish t'filloft

Shumë

Na filloishim a kish t'filloim
Ju filloishi a kish t'filloini
Atë filloishin a kish t'filloin

E Pakryeme

Njëis

Uu kish t' filloishe-em
Ti kish t' filloishe
Ai kish t' fillote

Shumsë

Na kish t' filloishim
Ju kish t' filloishi
Ata kish t' filloishin

E kalueme

Njëis

Kish t' keem fillue un
Kish t' keesh fillue ti
Kish t' keet fillue ai

Shumsë

Kish t' keem fillue na
Kish t' keeni fillue ju
Kish t' keen fillue ata

Teikalueme

Njëis

Kish t' kishe fillue un
a kish t' filloikshem un
Kish t' kishe fillue ti
a kish t' filloikshe ti
Kish t' kishte fillue ai
a kish t' filloikte ai

Shumsë

Kish t' kishim fillue na
a kish t' filloikshim na
Kish t' kishi fillue ju
a kish t' filloikshi ju
Kish t' kishin fillue ata
a kish t' filloikshin ata

MËNDYRË PA KUFII

Qelashe me fillue
E kalueme me pasë fillue
Particip qelashem . . . fillues
Gjerund i simplert . . . tui fillue
Gjerund i bashkanjitun . . tui pasë fillue

V.O. Mëndyra pa kufii e venave t' perkthimit t' paar mundet me dalë si me germen si me rroken mun, si-kuer: me fillue, me filluem, me fillumun; me daa, me daam, me daamun; me nje, me nyjem, me nyjmun etr.

Mëndyra pa kufii e verbave t' dyj perkthimeve tiera o jët si asht o mundet me dal' edhé me rroken *un*, sikuer: *me çilë, me çilun; me avitë, me avitun* etr.

Mbas ktyne permbaiteve shkoin edhé verbat tierë, non-së nuk janë n' rënd t' ktyne tri perkthimeve.

T' PVETME

159. Saa janë perkthimet e verbave atributiv?

160. Cillët verba thohet se shkoin mbas permbaitet?

M' a perkthë verbin *me ndigjue*.

Permabaitet per t' u rueit n' perkthim t' paar janë kater.

161. Maa parë: t' tanë verbat e perkthimit t' paar marrin zantoren i n' t' mëemit t' vehties s' paar t' kohes qetashë, b.f.: *un laai, un bleeci, un bāi, un ndëci, un fitoi, un shkrueti, un thei, un shkyei*, etr.

Verbat, qi mëein me *aa*, me *ee*, me *ii*, me *ue*, me *ye*, n' mëndyrë diftore t' kohes kalueme t' njëisit mbaroin me *va* n' vehtie t' paar e me *ve* n' vehtie t' dytë b.f.: *Un dava, ti dava, un bleva, ti bleve, un piva, ti pive, un çova, ti çove, un theva, ti theve, un lyva, ti lyve*.

N' t' tretën vehtie t' njëisit t' ksajë kohë, atá qi mbaroin me *aa*, me *ee*, me *ii*, e disaa me *ye*, marrin tui mëe zantoren *u*, e atá qi mbaroin me *ue*, e maa e shuma t' atyne me *ye*, marrin *i*, b.f.: *ai dau, ai bleu, ai ziu, ai lyu, mbasandei ai çoi, ai bloi, ai keci ai shkelçei*, etr.

E dyta: Verbat, qi n' mëndyrë pa kufii dalin me zantore t' nderhündët, n' kohë t' kalueme t' diftores mbaroin n' trii vehtiet e njëisit me *na*, me *ni*, b.f.: *un shana, ti shane, ai shani; un ndëna, ti ndëne, oi ndëni; un lpinana, ti lpine, ai lпинi; un shytina, ti shytine, ai shytyni*.

E treta: T' tanë verbat qi mëein me *ue* n' mëndyrë pa kufii, jasht' atyne per t' cillët felen n' t' katerten permbaite qi vien mrapa, ndrroin *u* me *a*, e këtë e mbain n' kohë t' mëndyres diftore; n' qetashë, n' t' pakryeme, n' tri veh-

tiet t' njësisit t' ngietkaluemes, n' mëndyr' urdhnore, n't'dyy kohët e para t' mëndyres lidhtore, n't'pertardhmen t'mëndyres nderfialze, n' mëndyrë dishrore, b.f.: *me shkue: un shkoj, un shkoshem, un shkova, shko ti, un t' shkoj, un t' shkoishe, n' shkoshë un, un shkoshë.*

Verbat qi n' mëndyrë pa kufi dalin me *ye*, por jo t' gjith, sikuer: *me lye, me ndye, me melmye*, e ndonji tieter, ndërroin *y* me *e*, tui e mbaitun n'atë kohë mëndyrë qi u tha per atë me *ue*; kshtu kee me thanë: *Un kcei, un kceishe, un kceva, kce ti, un t' kcei, un t' kceishe, n' kcesha un, un kcesha.*

E katerta: Verbat *me shkruë, me blue, me rrue, me true, me përvue, me hrue, me shue, m' gjue* e tierë t'baam prei ktyne, edhe se janë një dukset me atë qi mbaroin me *ue*, laan *u* e marrin o vëç n'trii vehtiet t'njësisit t' kohës kalueme n'diftore, n' t'pertardhmen t' nderfialzes e n'dishrore, e tieter kerë kurr.

Kshtu n' kohë t'kalueme: *un blova, ti blove, ai bloi; n' bloshe un, n' bloshe ti, n' bloshe ai; n' bloshe n'ë, un bloshe.*

V.O. Ndihet edhe: *un shkruëita, ti shkruëite, ai shkruëiti; un gjucila, ti gjucite, ai gjuciti etr.*

T' PVETME

161. Saa përmbaitë duhet me vëu oroe n' perkthim t' paar?

M' i perkthë verbat: *me laa, me pritue, me shkye, me lee, me shkrii, me zii.*

Perkthimi i II

ME LEÇITË

Qetashe

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un leçis	Na leçisim
Ti leçitë	Ju leçitni
Ai leçitë	Ata leçisin

E Pakryeme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un leçitshe	Na leçitshim
Ti leçitshe	Ju leçitshi
Ai leçitto	Ata leçitshin

Ngjatkalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un kam leçitë	Na kena leçitë
Ti kee leçitë	Ju keni leçitë
Ai kaa leçitë	Ata kan leçitë

Largkalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un leçita	Na leçitme
Ti leçito	Ju leçitt
Ai leçiti	Ata leçitne

Ngjaltkalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un kishe leçitë	Na kishim leçitë
Ti kishe leçitë	Ju kishi leçitë
Ai kishte leçitë	Ata kishin leçitë

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

Lergtcikaruome

Njëis

Un paç' o pata leçitë
Ti pate leçitë
Ai pat leçitë

Shumsë

Na patme leçitë
Ju patt leçitë
Ata patne leçitë

Fieshtpertardhme

Njëis

Un kam me leçitë
Ti kee me leçitë
Ai kaa me leçitë

Shumsë

Na kena me leçitë
Ju keni me leçitë
Ata kan me leçitë

Parandeipertardhme

Njëis

Un do t' keem leçitë
Ti do t' keesh leçitë
Ai do t' keet leçitë

Shumsë

Na do t' keemi leçitë
Ju do t' keeni leçitë
Ata do t' keen leçitë

MËNDYRË URDHNORE

Njëis

.....
Leçit ti
T' leçisin ai

Shumsë

T' leçisin na
Leçitni ju
T' leçisin ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Njëis

Qi un t' leçis
Qi ti t' leçitish
Qi ai t' leçisin

Shumsë

Qi na t' leçisim
Qi ju t' leçitni
Qi ata t' leçisin

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

E pakryeme

Njëis

Qi un t' leçitshe-em
Qi ti t' leçitshe
Qi ai t' leçittë

Shumsë

Qi na t' leçitshim
Qi ju t' leçitshi
Qi atà t' leçitshin

E kalueme

Njëis

Qi un t' keem leçitë
Qi ti t' keesh leçitë
Qi ai t' keet leçitë

Shumsë

Qi na t' keem leçitë
Qi ju t' keeni leçitë
Qi atà t' keen leçitë

Teikalueme

Njëis

Qi un t' kishe-em leçitë
a qi un t' leçitkshem
Qi ti t' kishe leçitë
a qi ti t' leçitkshe
Qi ai t' kishte leçitë
a qi ai t' leçitkte

Shumsë

Qi na t' kishim leçitë
a qi na t' leçitkshim
Qi ju t' kishi leçitë
a qi ju t' leçitkshi
Qi atà t' kishin leçitë
a qi atà t' leçitkshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Njëis

Un kishe me leçitë
Ti kishe me leçitë
Ai kishte me leçitë

Shumsë

Na kishim me leçitë
Ju kishi me leçitë
Atà kishin me leçitë

E pakryeme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Me leçit' un	Me leçitë na
a t' leçitshe un	a t' leçitslim na
Me leçitë ti	Me leçitë ju
a t' leçitshe ti	a t' leçitshi ju
Me leçit' ai	Me leçit' atë
a t' leçitte ai	a t' leçitshin atë

E kalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Kishe-em leçit' un	Kishim leçitë na
Kishe leçitë ti	Kishi leçitë ju
Kishte leçit' ai	Kishin leçit' atë

Teikalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Me pasë leçit' un	Me pasë leçitë na
a t' leçitkshem un	a t' leçitkshim na
Me pasë leçitë ti	Me pasë leçitë ju
a t' leçitkshe ti	a t' leçitkshi ju
Me pasë leçit' ai	Me pasë leçit' atë
a t' leçitkte ai	a t' leçitkshin atë

E pertardhme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Ne leçitsha un	Ne leçitshim na
Ne leçitish ti	Ne leçitshi ju
Ne leçit' ai	Ne leçitshin atë

E pertardhmekalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
N' paça leçit' un	N' paçim leçitë na
N' paç leçitë ti	N' paçi leçitë ju
N' pastë leçit' ai	N' paçin leçit' atë

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëis

Un leçitkam
Ti leçitke
Ai leçitka

Shumsë

Na leçitkena
Ju leçitkeni
Ata leçitkan

MËNDYRË DISHRORE

Qelashe

Njëis

Un leçitsha
a kish t' leçis
Ti leçitsh
a kish t' leçitish
Ai leçitt
a kish t' leçisin

Shumsë

Na leçitshim
a kish t' leçisim
Ju leçitshi
a kish t' leçitni
Ata leçitshin
a kish t' leçisin

E pakryeme

Njëis

Un kish t' leçitshe
Ti kish t' leçitshe
Ai kish t' leçitte

Shumsë

Na kish t' leçitshim
Ju kish t' leçitshi
Ata kish t' leçitshin

E kalueme

Njëis

Kish t' kecm leçit' un
Kish t' keesh leçitë ti
Kish t' keet leçit' ai

Shumsë

Kish t' keemi leçitë na
Kish t' keeni leçitë ju
Kish t' keen leçit' ata

Teikalueme

Njëis

Kish t' kishë leçit' un
a kish t'leçitkshem un
Kish t' kishë leçitë ti
a kish t' leçitkshe ti
Kish t' kishte leçit' ai
a kish t' leçitkte ai

Shumsë

Kish t' kishim leçitë na
a kish t' leçitkshim na
Kish t' kishi leçitë ju
a kish t' leçitkshi ju
Kish t' kishin leçit' atë
a kish t' leçitkshin atë

MËNDYRË PAKUFII

Qetashe me leçitë
E kalueme me pasë leçitë
Particlp i qetashem . . . leçitës
Particlp i kaluem . . . leçitun
Gjerund i simplert . . . tui leçitë
Gjerund i bashkanjitun . . tui pasë leçitë

Permbaite t' perkthimit t' dytë

162. Perkthimi i dytë kaa trii permbaite.

Maa paar: Janë n' perkthim t' dytë do verba një rrokiet, qi n' mendyrë pa kufii mbaroin me itë. Kta n'qetashe t' diftores laan i e marrin e, jashtë n'vehtie t'dytë t'shum-sit t' ksai kohë, sikuer: *me qitë, me shitë, me njitë, etr. un njitë, etr. un qes, un shes, un njes*. Kso doret jan' edhé verbat baamun prei sish.

Verbat *me ndritë, me zitë, me rritë, me sitë*, marrin mrapa verbin *me leçitë*, e do t' thuesh: *un ndris, zis, rris, sis*.

Verbi *me rrshitë* shkon mbas permbaites s' dytë.

E dyta: Janë saa verba dy rrokiet, sikuer: *ne bertitë, me kersitë, me perkitë etr.* qi laan i n' vehtie t' prar t' njëisit, n' t' paren e n' t' bren t'shum-sit e marrin a, e n' t' dy vehtiet t' njëisit marrin e sikuer: *Un bertas, ti bertet, ai bertet, na bertasim, ju bertitni, atë bertasin; un kersas; un perkas; une rrshas etr.* Masandei n' t' gjitha nëndyrët e ko-

hët shkoin mbas perkthimit t' dytë.

Verbat *me merzitë* e *me perzhitë* shkoin mbas verbit *me leqitë: une merzis; une perzhis* etr.

E treta: T' tanë verbat qi mbaroin me *të*, n' paqin perpara maa së një zantore, sikuer: *me mbaitë, me rrëit, me gjueit, me rueit*, o *ii-n* e giatë sikuer: *me diit, me mrrëit, ne biit*, perkthehen n't' gjith kohët mbas permbaites t' perkthimit t' paar, perpoos t' Largkaluemes t' mendyres diftore.

Kshtu kee me thanë: *me mbaitë: Un mbajë, ti mban, ai mban, na mbaim, ju mbani, ata mbain*. Largkalueme: *Un mbaita, ti mbaite, ai nbaiti; na mbaitme, ju mbaitt, ata mbaitne.*— *Me rrëitë: une rrëei; me gjueit: une gjuei me rueit: une ruei.*— *Une dii, unë mbrii; une bii.*

T' PVETME

M' i thuei permbaitet e perkthimit t' dytë.

163. M' i perkthë verbat: *me grabitë, me pveë, me kullotë, me kputë.*

Perkthimi i III.

ME FALË

MËNDYRË DIFTORË

Qetashe

Njëis

Une fali
Ti falë
Ai falë

Na falim
Ju faloi
Ata falin

E pakryeme

Njëis

Un falshe
Ti falshe
Ai falte

Shumsë

Na falshim
Ju falshi
Ata falshin

Ngielkalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un kam falë	Na kena falë
Ti kee falë	Ju keni falë
Ai kaa falë	Ata kan falë

Largteikalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un fala	Na falme
Ti fale	Ju faltë
Ai fali	Ata falne

Ngielteikalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un kisho falë	Na kishim falë
Ti kishe falë	Ju kishi falë
Ai kishte falë	Ata kishin falë

Lergteikalueme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un paç' a pata falë	Na patme falë
Ti pate falë	Ju patt falë
Ai pat falë	Ata patne falë

Fieshtpertardhme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un kam me falë	Na kena me falë
Ti kee me falë	Ju keni me falë
Ai kaa me falë	Ata kan me falë

Parandepertardhme

<i>Njëis</i>	<i>Shumsë</i>
Un do t'keem falë	Na do t'keemi falë
Ti do t'keesh falë	Ju do t'keeni falë
Ai do t'keet falë	Ata do t'keen falë

MËNDYRË URDHNORE

Njëis

Shumës

Fal ti

T' falin ai

T' falim na

Falni ju

T' falin ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Njëis

Shumës

Qi un t' fali

Qi ti t'falish

Qi ai t'falin

Qi na t' falim

Qi ju t' falni

Qi ata t' falin

E pakryeme

Njëis

Shumës

Qi un t'falshe

Qi ti t'falshe

Qi ai t'falte

Qi na t' falshim

Qi ju t' falshi

Qi ata t' falshin

E kalueme

Njëis

Shumës

Qi un t'keem falë

Qi ti t'keesh falë

Qi ai t'keet falë

Qi na t' keemi falë

Qi ju t' keeni falë

Qi ata t' keen falë

Teikalueme

Njëis

Shumës

Qi un t'kishe falë

a qi un t'falkshem

Qi ti t'keesh falë

a qi ti falkshe

Qi ai t'kishte falë

a qi ai t'falkte

Qi na t' kishim falë

a qi na t' falkshim

Qi ju t' kishi falë

a qi ju t' falkshi

Qi ata t' kishin falë

a qi ata t' falkshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Njëis

Un kishe me falë
Ti kishe me falë
Ai kishte me falë

Shumësë

Na kishim me falë
Ju kishi me falë
Ata kishin me falë

E pakryeme

Njëis

Mo fal un
a t' falshe un
Me falë ti
a t' falshe ti
Me fal' ai
a t' falte ai

Shumësë

Me falë na
a t' falshim na
Me falë ju
a t' falshi ju
Me fal' atë
a t' falshin atë

E kalueme

Njëis

Kishe fal' un
Kishe falë ti
Kishte fal' ai

Shumësë

Kishim falë na
Kishi falë ju
Kishin fal' atë

Teikalueme

Njëis

Me pasë fal' un
a t' falkshem un
Me pasë falë ti
a t' falkshe ti
Me pasë fal' ai
a t' falkte ai

Shumësë

Me pasë falë na
a t' falkshim na
Me pasë falë ju
a t' falkshi ju
Me pasë fal' atë
a t' falkshin atë

E pertardhme

Njëis

N' falsha un
N' falish ti
N' falt' ai

Shumsë

N' falshim na
N' falshi ju
N' falshin atà

E pertardhmekalueme

Njëis

N' paça fal' un
N' paç fulô ti
N' pastë fal' ai

Shumsë

N' paçim falë na
N' paçi falë ju
N' paçin fal' atà

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëis

Un falkam
Ti falke
Ai falka

Shumsë

Na falkena
Ju falkeni
Atà falkan

MËNDYRË DISHRORE

Qelashe

Njëis

Un falsha a kish t'fali
Ti falsh a kish t'falish
Ai faltë a kish t'falin

Shumsë

Na falshim a kish t'falim
Ju falshi a kish t'falni
Atà falshin a kish t'falin

E pakryeme

Njëis

Un kish t'falshe
Ti kish t'falshe
Ai kish t'falte

Shumsë

Na kish t'falshim
Ju kish t'falshi
Atà kish t'falshin

E kalueme

Njëis

Kish t' keem fal' un
Kish t' keesh falë ti
Kish t' keet fal' ai

Shumsë

Kish t' keemi falë na
Kish t' keeni falë ju
Kish t' keen fal' atë

Teikalueme

Njëis

Kish t' kishë fal' un
a kish t' falkshem un
Kish t' kishë falë ti
a kish t' falkshe ti
Kish t' kishte fal' ai
a kish t' falkte ai

Shumsë

Kish t' kishim falë na
a kish t' falkshim na
Kish t' kishi falë ju
a kish t' falkshi ju
Kish t' kishin fal' atë
a kish t' falkshin atë

MËNDYRË PAKUFII

Qetashe me falë
Kalueme me pasë falë
Particip qetashem falës
Particip i kaluem falun
Gjerund i simplert tui falë
Gjerund i bashkanjitun tui pasë falë

Pembaite t' perkthimit t' tretë

163 E para: Verbat qi n' pakufii mbaroin me edhë, sikuer: me dredhë, me mbledhë, ndrron e tui marrun o n' kohë Largkalueme, b.f.: Un drodhë, ti drodhe, ai drodhi a drodh, na drodhem a drodhne, ju drodhte, atë drodhen a drodhne. —

N' tierat kohë shkollim mbas perkthimit t' tretë.

E dyta: Verbat qi n' pakufii mbaroin me ikë o me ekë n' t' tretën vehtie njëise t' Lergkaluemes t' diftores dalin me u, sikuer: me ikë, ai iku; me prekë, ai preku.

E treta: Verbat qi mbaroin me *iellë* e me *ielë*, sikuer: *me mbiellë*, *me vielë*, etr. t' gjith n't'dyy vehtiet njëise t' largkaluemes t' diftores marrin o, e n' tierat vehtie t'ksai kohë marrin u: Un *mbolla*, ti *mbolle*, ai *mbuell*, na *mbuellme*, ju *mbuellt*, atë *mbuellne*; un *vola*, ti *vole*, ai *vuel* etr.

N' mëndyr' urdhnore nuk shqyptohet e, por i e giatë, sikuer: *mbiill ti* (do thoon edhe: *mbiell ti*), *siill ti*, *mbiillni* (do: *mbiellni*) *ju*, *stillni ju*, *vil ti*, *vilni ju* etr.

N' tierat kohë ndiekin gjithsesi perkthimin e tretë. E katerta: Verbat qi mëein me *ierrë*, sikuer: *me bierrë*, *me tierrë*, *me xierrë*, e njadisaa tierë, lëan *ërrë* n' t' gjitha vehtiet t' qetashes, veç n' t' paren e n' t' tretën t' shumsit e n' vënd t' *ërre-s* n' kater vehtiet marrin *ir*.

Kshtu *me bierrë*: un *biri*, ti *biir*, ai *biir*, na *bierrim* *ju* *birni*, atë *bierrin*.

N' Largkalueme kta verba lëan zënin *ierrë* e marrin tietrin me *or* n' t' dyy vehtiet e para t' njëisit, e *uer* per vehtiet tierat.

Ani prei *me bierrë* kee me thanë n' largkalueme: un *bora*, ti *bore*, ai *buer*, na *buerme*, ju *buert*, atë *buerne*.

Prep edhe kta n' mëndyr' urdhnore n' t' dyy vehtiet e dyta lëan *ierrë* e shkoin me *irë*; kee me thanë: *biir ti*, *birni ju*, *xiir ti*, *xirni ju*, *viir ti*, *virni ju*, etr.

E Pësta: Verbat qi e kan t' mëemit me *epë*, me *ethë* me *ehë* a me *efë*, me *ierrë*, me *iellë*, me *elë*, me *eshë*, me *egjë*, sikuer: me *qepë*, me *qethë*, me *krehë* a *krefë*, me *bierrë*, me *mbiellë*, me *vëshë*, me *shkelë*, me *riqjë* etr. t' tanë n' mëndyrët diftore e lidhtore t' kokës s' paktymen e n' t' dytat vehtie t' mëndyres urdhnore e ndëkoin, ribas t' këndmes t' disave, zantoren e t' mëemit me i kshtu: un *qipshem*, *biirshe*, *percülshë*, *riqjshë*, masandë t' *shkripshë*, t' *shkilshë*, t' *mbiilshim*; *biir ti*, *shkilni ju*, *riqj ti*, *riqjni ju*, etr.

Tieter t' ndrruem s' kan e perkthelien sikuer e kallxoi pasqyra.

T' PVETME

163. Saa permbaite kaa perkthimi i tretë?
M'i perkthë verbat: *me rrasë, me shkrepë, methuor-
me perkunde, me ëndë, me shprasë, me strukë.*

Perkthimi i verbave pa rregull

164. *Verba pa rregull* u thoon atyne, qi m' ndonji zā-
nim t' veetin s' e mbain *rrānjen* t' pandrrueme, a i largo-
hen kah *shtoja* prei traitet t' perdorshme t' verbave *me fi-
llue, me leçitë, me falë.* —

165. *Rrānjë* i thoon copes s' verbit qi është e tija e
s' lot; *shtojë* i thoon copës qi shtohet me e tregue kohen,
mëndyren, vehtien, numrin. N' verbat *fillue, filloi, fillova,
fillohet, oipa fill* është rrānja, copat *ue, oi, ova, ohet* janë
shtoje.

V.O. E laame jashtë mëndyren mbylltore, sepse është
paras n' t' tanë verbat.

Kio mëndyrë bāhet tui ja njitë mëndyres pakufil flal-
zen *kam o kem*, b.f.: *vūu-kam, hanger-kam, ardh-kam*,
etr. masandei perkthehet sikuer u paa n' pasqyrë.

T' mëndyres urdhmore vëhen veç vehtiet e dyta, se
vehtiet tiera i merr prei lidhtores, e janë paras n' gjith
perkthimet.

T' PVETME

- 164 Cillët verba thohen pa rregull?
165 Kuei i thoon rrānja e verbit e kuei shtojë?

Do verba t' parregullta

ME ARDHË

Dist. qet.: un vi, ti vien, ai vien; na vlim, ju vini, atā
vlin.

E pakt: un visho, ti vlshe, ai vite; na vlishim, ju vishi, atà vishin.

Largkal: un erdha, ti erdhe, ai erdhi a erdh; na erdhme, ju erdhtë, atà erdhne.

Dishr: un ardhsha, ti ardhsh, ai ardhhtë; na ardhshim, ju ardhshi, atà ardhshin.

Lidht: un t' vl, ti t' vlish, ai t' vlin; na t' vlim, ju t' vini, atà t' viin.

Urdhn: eja ti; eni ju.

ME DASHTË

(per t' dy veshtrime)

Dift qet: un due, ti do a don, ai do a don; na duem a do-na, ju doni, atà duen o doon.

E pakt: un doshe, ti doshe, ai dote; na doshim, ju doshi, atà doshin.

Largkal: un deshta, ti deshte, ai desht; na deshtme, ju deshtë, atà deshtne.

Dishr: un daça, ti daç, ai dashtë; na daçim, ju daçi, atà daçin.

Lidht: un t' due, ti t' duesh a t' doesh, ai t' duen a t' doen; na t' duem, ju t' duni a t' doni, atà t' duen.

Urdhn: duei ti; dueni ju

Kshtë perktthehet edhë me drashtë.

ME DEKË

Dift, qet: un des, ti dës, ai des; na desim, ju disni, atà desin.

E pakt: un disshem a dishe, ti disshe, ai diste, na disshim, ju disshi, atà disshin.

Largkal: un diqa, ti diqe, ai diq; na diqme, ju diqtë, atà diqne.

Dishr: un deksha, ti deksh, ai dehtë; na dekshim, ju dekshi, atà dekshin.

Lidht: un t' des, ti t' desish, ai t' desin; na t' desim, ju

t' disni, ata t' desin.

Urdhn: dis ti; disni ju

ME DIEGË

Dist. qet.: un diegi, ti diegë, ai diegë; na diegim, ju digjni, atà diegin.

E pakt: un digjshe, ti digjshe, ai digjte; na digjshim, ju digjshi, atà digjshin; josë: un diegshe, ti diegshe, ai diegte, na diegshim, ju diegshi, atà diegshin.

Largkal.: un dogja, ti dogje, ai dogj; na dogjme, ju dogjtë, atà dogjne.

Dishr.: un diegsha, ti diegsh, ai diegtë; na diegshim, ju diegshi, atà diegshia.

Lidht.: un t' dieg, ti t' diegsh a t' diegish, ai t' diegin; na t' diegim, ju t' digjni, atà t' diegin.

Urdhn.: digj ti; digjni ju.

Sikuer ky verb, perkthehen edhe ktà tierë: *me piekë, me ndiekë, me hiekë, me tëhiekë, me perpiekë*, tui ndrrue nderzënë e t' mëemit *k* me *q* n' ató vënde kù verbi me diegë kaa ndrrue *g* me *gj*. Kshtu: *ju pigni, un pignshe ... , un poqa.... na poqme, ju poqtë....* e ashtu mbarë tierët.

ME DHANË

Dist. qet.: un ap a nap, ti ep a nep, ai ep a nep; na apim a napim, ju epni a nepni, atà apin a napin.

E pakt: un epshe a nepshe etr.

Largkal.: un dhacë, ti dhae, ai dha; na dhame, ju dhatë, atà dhane.

Dishr.: un dhaca, ti dhash, ai dhashtë; na dhacim, ju dhaci atà dhacin.

Lidht.: un t' ap a t' nap, ti t' apsh a t' napsh a t' apish a t' napish, ai t' apin a t' napin; na t' apim a t' napim, ju t' epni a t' nepni, atà t' apin a t' napin.

Urdhn.: ep a nep ti; epni a nepni ju.

ME FIETË

Dist. qet.: un flëei, ti flëen, ai flëen; na flëimë, ju flëni, atà flëin.

E pakr.: un flëishe, ti flëishe, ai flëte; na flëishim, ju flëishi, atà flëishin.

Largkal.: un fieta, ti fieta, ai fieta; na fieta, ju fieta, atà fieta.

Dishr.: un fieta, ti fieta, ai fieta; na fieta, ju fieta, atà fieta.

Lidht.: un t' flëei, ti t' flëeish, ai t' flëein; na t' flëeim, ju t' flëni, atà t' flëin.

Urdhn.: flëei ti, flëeni ju.

Kshtë perkethehet verbi *me gjetë*

ME FOLË

Dist. qet.: un flas, ti flet, ai flet; na flasim, ju flitni, atà flasin.

E pakr.: un flitshe, ti flitshe, ai flitte; na flitshim, ju flitshi, atà flitshin.

Largkal.: un fola, ti fole, ai foli; na folme, ju foltë, atà folne.

Dishr.: un folsha, ti folsh, ai foltë; na folshim, ju folshi, atà folshin.

Lidht.: un t' flas, ti t' flasish, ai t' flasin; na t' flasim, ju t' flitni, atà t' flasin.

Urdhn.: fol ti; folni a flitni ju.

ME HANGER A ME NGRANË

Dist. qet.: un ha, ti ha, ai han; na haan, ju han, atà haan.

E pakr.: un haishe, ti haishe, ai hata; na haishim, ju haishi, atà haishin.

Largkal.: un hanger, ti hanger, ai hanger; na hangerme, ju hanger, atà hanger.

Dishr.: un hanger, ti hanger, ai hanger; na hanger, ju hanger, atà hanger.

ju hāngshi, atā hāngshin.

Lidht.: un t' haa, ti t' haash, ai t' haan; na t' haam, ju t' hani, atā t' haan.

Urdhn.: ha ti; hani ju.

ME LAAN

Dist. qet.: un lāa, ti lēn, ai lēn; na lāam, ju lēni, atā lāan.

E pakr.: un lēishe, ti lēishe, ai lēeto; na lēishim; ju lēi^o shi, atā lēishin.

Larghal.: un laçë, ti lae, ai la; na lame, ju laat, atā lane.

Dishr.: un laça, ti laç, ai lashtë; na laçim, ju laçi, atā laçin.

Lidht.: un t' lāa, ti t' lāash, ai t' lāan; na t' lāme, ju t' lēni, atā t' lāan,

Urdhn.: lē o lēn ti; lēni ju.

ME MARRË

Dist. qet.: un mār, ti merr, ai merr; na mārrim, ju merrni, atā mārrin.

E pakr.: un merrshe, ti merrshe, ai merrte; na merrshim, ju merrshi, atā merrshin.

Largkal.: un mora, ti more, ai muer; na muerme, ju muert, atā muerne.

Dishr.: un mārsha, ti mārsh, ai mārte; na mārshim, ju mārshi, atā mārshin.

Lidht.: un t' mār, ti t' mārsh a t' mārsh, ai t' mārri; na t' mārrim, ju t' merrni, atā t' mārri.

Urdhn.: merr ti; merrni ju.

Kshtë perkthet verbi me dalë.

ME MBETË

Dist. qet.: un jes, ti jet, ai jet; na jesim, ju jetni, atā jesin.

E pakr.: un jetshe, ti jetshe, ai jette; na jetshim, ju jetshe, atà jetshin.

Largkal.: un meçë a mbeta, ti mbete, ai mbet; na mbet-me, ju mbett, atà mbetne.

Dishr.: un meça, ti meç, ri mbetë; na meçim, ju meçi, atà meçin.

Lidht.: un t'jes, ai t'jesë, ai t'jesin; na t'jesim, ju t'jetni, atà t'jesin.

Urdhn.: jit ti; jitni ju.

ME MUEIT

(me këné i zoti me baa)

Dist. qet.: un mündem, ti mündesh, ai mündet; na mündena, ju mündeni, atà munden — *Kohet tiera shkoin mbas perkhimit t'dytë.*

ME NDEJË

Dist. qet.: un rrii, ti rrin, ai rrin; na rriim, ju rrini, atà rriin.

E pakr.: un rrishe, ti rrishe, ai rritë; na rrishim, ju rri-shi, atà rrishin.

Largkal.: un ndëja a ndëita, ti ndëje a ndëite, ai ndëi a ndëiti; na ndëime e ndëitme, ju ndëitë a ndëitit, atà, ndëine a ndëitne.

Dishr.: un ndëisha, ti ndëish, ai ndëitë; na ndëishim, ju ndëishi, atà ndëishin.

Lidht.: un t'rrli, ti t'rrlish, ai t'rrlin; na t'rriim, ju-t'rrlini, atà t'rrlin.

Urdhn.: rri ti; rrini ju.

ME NJOFË

Dist. qet.: un njof, ti njef, ai njef; na njofim, ju njifni atà njofin.

E pakr.: un njifshe, ti njifshe, ai njifte; na njifshim, ju, njifshi, atà njifshin.

Largkal.: un njofta, ti njoftë, ai njofti; na njoftme, ju njoftë, atà njoftne.

Dishr.: un njoftsha, ti njoftsh, ai njoftë; na njoftshim, ju njoftshi, atà njoftshin.

Lidht.: un t' njoft, ti t' njoftsh a t' njoftish, ai t' njoftin; na t' njoftim, ju t' njoftni, atà t' njoftin.

Urdhn.: njoft ti; njoftni ju.

ME PAA

Dist. qet.: un shof, ti shëf, ai shëf; na shofim, ju shifni, atà shofin.

E pakr.: un shifshe, ti shifshë, ai shifte; na shifshim, ju shifshi, atà shifshin.

Largkal.: un paash, ti pae, ai paa o pau; na paame, ju paat, atà paane.

Dishr.: un paasha, ti paash, ai paat; na paashim, ju paashi, atà paashin.

Lidht.: un t' shof, ti t' shofish, ai t' shofin; na t' shofim, ju t' shifni, atà t' shofin.

Urdhn.: shif ti; shifni ju.

ME PLASË

Dist. qet.: un pelsas, ti pelset, ai pelset; na pelsasim, ju pelsitni, atà pelsasin.

E pakr.: un pelsitshe, ti pelsitshe, ai pelsitë; na pelsitshim, ju pelsitshi, atà pelsitsbin.

Largkal.: un plasa, ti plase, ai plasi; na plasme, ju plastë, atà plasne.

Dishr.: un plaça, ti plaç, ai plastë; na plaçim, ju plaçi, atà plaçin.

Lidht.: un t' pelsas, t' t' pelsasish, ai t' pelsasin; na t' pelsasim, ju t' pelsitni, atà t' pelsasin.

Urdhn.: plaç ti; plaçni ju.

ME PREE, ME PRITË

Dist. qet.: (per t' dy) un pres, ti pret, ai pret; na presim, ju pritni, atà presin.

E pakr.: (per t' dy) un pritshe, ti pritshe, ai pritte; na pritshim, ju pritshi, atà pritshin.

Largkal.: (me pree) un preva, ti prove, ai preu; na preme, ju prect, atà prene.

(me pritë) un prita, ti prite, ai priti, na pritme, ju pritt, atà pritne.

Dishr.: (me pree) uu preesha, ti presh, ai prestë; na preshim, ju preshi, atà preshin.

(me pritë) un pritsha o pritça o priça, ti pritesh, o pritç o priç, ai prit; na pritshim o pritçim o priçim, ju pritshi o pritçi o priçi, atà pritshin a pritçin a priçin.

Lidht.: (per t' dy) un t' pres, ti t' presish (me pritë: ti t' pritish) ai t' presë; na t' a presim, ju t' pritni, atà t' presin.

Urdhn.: (me pree) pre ti; preni ju.

(me pritë) prit ti; pritni ju.

ME RAA

Dist. qet.: un bié, ti bién, ai bién; na biim, ju bini, atà biin.

E pakr. un bishe, ti bishe, ai bite; na bishim, ju bishi, atà bishin.

Largkal.: un raash, ti rae, ai raa; na rame, ju raat, atà rane.

Dishr.: un rasha, ti rash, ai raftë; na rashim, ju rashi, atà rashin.

Lidht.: un t' bii, ti t' biish, ai t' biin; na t' biim ju t' bini, atà t' biin.

Urdhn.: bié ti; bini ju.

ME RRAHË

Dist. qet.: un rrahi, ti rreh, ai rreh; na rrahim, ju rrahni, a rrihni atà rrabin.

E pahr : un rrihshe, ti rrihshe, ai rrihte; na rrihshim, ju rrihshi, atà rrihshin.

Largkal.: un rraha, ti rrahe, ai rrahi; na rrahme, ju rrahtë, atà rrahne.

Dishr.: un rrahsha, ti rrahsh, ai rrahtë; na rrahshim, ju rrahshi, atà rrahshin.

Lidht.: un t' rrah, ti t' rrahish, ai t' rrahin; na t' rrahim, ju t' rrahni o t' rrihni, atà t' rrahin.

Urdhn.: rrah o rrih ti; rrahni o rrihni ju.

ME SHKELE

Dift. qet.: un shklas, ti shklet, ai shklet; na shklasim, ju shklitni, atà shklasim.—Josë: une shkeli, ti shkelë etr. mbas perkthimit t' tretë.

ME THANË

Dift. qet.. un tham, ti thue, ai thoot; na thona o thomi, ju thoni, atà thoon.

E pahr.: un thoshe, ti thoshe, ai thote; na thoshim, ju thoshi, atà thoshin.

Largkal.: un thaçë, ti thae, ai tha; na thame, ju thaat, atà thane.

Dishr.: un thaça, ti thaç. ai thashtë; na thaçim, ju thaçi, atà thaçin.

Lidht.: un t' tham, ti t' thuesh, ai t' thoot; na t' thona, ju t' thoni, atà t' thoon.

Urdhn.; thuei ti; thoni ju.

ME VIEFTË

Ky verb s'kaa tieter koh' e mëndyrë perkthimit, veç, Largkaluemen e Diftores e mëndyrën Mbylltore.

Largkal.: un viefte, ti viefte, ai viefte; na viefte, ju viefte, atà viefte.

Mbylltore: un vieftkam, ti viefte, ai viefte; na viefte, mi, ju viefte, atà viefte.

ME VOITË

Dist. qet.: un vetem, ti ve, ai ve; na vena o veem, ju veni, atà veen.

E pakr. un veshe, ti veshe, ai vete; na veshim, ju veshi, atà veshin.

Largkal.: un voita, ti voite, ai voiti; na voitme o vome, ju voitë, atà voitne o vone.

Dishr.: un vosha, ti vosh, ai vofhtë; na voshim, ju voshi, atà voshin.

Lidht.: un t' vete, ti t' vesh, ai t' vee a t' veen; na t' vemi, ju t' veni, atà t' veen.

Urdhn.: (s' kaa).

ME VRAA

Dist. qet.: un vras, ti vret, ai vret; na vrasim, ju vritni, atà vrasin.

E pakr.: un vritshe, ti vritshe, ai vritte; na vritshim, ju vritshi, atà vritshin.

Largkal.: un vrava, ti vrave, ai vrau; na vrave, ju vraat. atà vrane.

Dishr.: un vrasha, ti vrash, ai vraftë; na vrashim, ju vrashi, atà vrashin.

Lidht.: un t' vras, ti t' vrasish, ai t' vrasin; na t' vrasim, ju t' vritni, atà t' vrasin.

Urdhn.: vra ti; vrani ju.

Kso mëndyret perkthehen verbat: *me nga, me gergaa.*

ME VÛU

Dist. qet.: un vëe, ti vën, ai vën; na vëem, ju vëni, atà vëen.

E pakr.: un vëshe, ti vëshe, ai vëte; na vëshim, ju vëshi, atà vëshin.

Largkal.: un vûna, ti vûne, ai vûni a vûu; na vûme, ju vûut, atà vûne.

Dishr.: un vûsha, ti vûsh, ai vûftë; na vûshim, ju vûshi, atà vûshin.

Lidht.: un t' vëe, ti t' vëesh, ai t' vëen; na t' vëem, ju t' vëni, atà t' vëen.

Urdhn.: vën ti; vëni ju.

ME XAAN

Dist. qet.: un xaa, ti xën, ai xën; na xaaam, ju xëni, a të xaan.

E pkr.: un xëshe, ti xëshe, ai xëte; na xëshim, ju xëshi, atà xëshin.

Largkal.: un xûna, ti xûne, ai xûni; na xûme, ju xûut, atà xûne.

Dishr.: un xasha, ti xaash, ai xäftë; na xëshim, ju xashi, atà xëshin.

Lidht.: un t' xaa, ti t' xaash, ai t' xaan; na t' xaaam, ju t' xëni, atà t' xaan.

Urdhn.: xën ti; xëni ju.

Kshtë perkthehet edhe me *zanë e me perxënë.*

Me dhimtë (per korp)

<i>Dist. qet.</i>	<i>Nj.</i>	m' — na	}	dhem
		t' — ju		
		i — u		
	<i>Sh.</i>	m' — na	}	dhamin
		t' — ju		
		i — u		

E pkr. *Nj.* dhimte

Sh. dhimshin

Largkal. *Nj.* dhimti

Sh. dhimtnë

Dishr. *Nj.* dhimë

Sh. dhimshim

Mbyllt. *Nj.* dhimka

Sh. dhimkan

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

Qetashia e diftores kallxon si perkthehet ky verb,
 d. m. th: m' dhimte — na dhimte
 t' dhimte — ju dhimte
 i dhimte — u dhimte
 Sh. m' dhimshin — na dhimshin
 etr.

M' u dhimtë (moralisht)

<i>Dift. qet.:</i>	<i>Nj.</i>	m' — n	}	dhimet
		t' — ju		
		i — u		
	<i>Sh.</i>	m' — na	}	dhimen
		t' — ju		
		i — u		

E pakr. *Nj.* u dhimte a dhime
 Sh. u dhimshin

Larghal. *Nj.* u dhimt
 Sh. u dhimtne

Dishr. *Nj.* u dhimt
 Sh. u dhimshin

Mbyllt. *Nj.* u dhimka
 Sh. u dhimkan

Perkthehet sikuer n' qetashe: m' u dhimte, t' u dhimte, ju dhimte; na u dhimshin, etr.

Me shterrë (per uina)

Njëis

Dift. qet. vehtia e III.

<i>Ngiethal.</i>	"	"	shtrasin
<i>Lergkal.</i>	"	"	kan shterrë
			shterrne

Kuer verbi është depertuer aktiv kaa t'tana vehtiet: une shterri, ti shterrë, ai shterrë etr.

Verbi pasiv

(PSOITUER)

167. Sikuer verbi depertuer aktiv e difton vepren *t' bame*, ashtu *pasivi* o psitori e difton *t' ndiime* o *t' mairrun* prei subiektit, bf.: Breshni *kaa rrënue* vneshtat; *ka rrënue* asht verb *aktiv*, pse difton vepren qi kaa baa subiekti qi asht breshni;— vneshtat *janë rrënue* prei breshnit, *janë rrënue* asht verb pasiv pse difton eka kan ndi o marrë vneshtat prei subiektit, qi asht breshni.

168. Perkthimi pasiv bahet tui njitë zanimet e verbit *me këne* bashkë me *participin e kaluem t' atii* verbit qi perkthehet.

Bië fiala: Un *jam mbësue* prei shkollarit. Na *jena mbësue* . . . Un *ishe*, kam me këne . . .

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Nj.	Un	jam	daa	Sh.	Na	jena	daa
	Ti	jee	daa		Ju	jeni	daa
	Ai	asht	daa		Ata	janë	daa

E pakryeme

Nj.	Un	ishe	daa	Sh.	Na	ishim	daa
	Ti	' ishe	"		Ju	ishi	"
	Ai	ishte	"		Ata	ishin	"

Ngratkalueme

Nj.	Un	kam	kënë	daa	Sh.	Na	kena	kënë	daa
	Ti	kee	kënë	"		Ju	keni	kënë	"
	Ai	kaa	kënë	"		Ata	kan	kënë	"

Largkalueme

Nj. Un kiekē daa
Ti kiekē
Ai kiekē

Sh. Na kieme daa
Ju kietē
Atā kienē

Ngletteikalueme

Nj. Un kishe kēnē daa
etr.

Sh. Na kishim kēnē daa
etr.

Lergteikalueme

Nj. Un pač'o pata kēnē daa
etr.

Sh. Na patme kēnē daa
etr.

Fleshtpertardhme

Nj. Un kam mo kēnē daa
etr.

Sh. Na kena me kēnē daa
etr.

Parandeipertardhme

Nj. Un do t' keem kēnē daa
etr.

Sh. Na do t' kemi kēnē daa
etr.

T' PVETME

167. Si dahet verbi pasiv prei aktiviti?

168. Si dahet perkthimi pasiv?

Bānma pasiv verbin me levduz, me shakue, me laa.

MĒNDYRĒ URDYNORE

Qelashē

Nj.
T' jeosh daa ti
T' jeet daa ai

Sh. T' jemi daa na
T' jeni daa ju
T' jeen daa atā

Fieshtperlardhme

Nj. Sh. Kena me kënë daa na
Kee me kënë daa ti Keni me kënë daa ju
Kaa me kënë daa ai Kan me kënë daa atë

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj. Un t'jeem daa Sh. Na t'jena daa
(si n'faqe 96)

E pakryeme

Nj. Un t'ishe daa Sh. Na t'ishim daa
etr. etr.

E kalueme

Nj. Un t'keem kënë daa Sh. Na t'keemi kënë daa
etr. etr.

Teikalueme

Nj. Un t'kishe kënë daa Sh. Na t'kishim kënë daa
a t'kënkshem daa a t'kënkshim daa

(si n'faqe 97)

MËNDYRË NDERFALDJE

Qetashe

Nj. Un kishë me kënë daa Sh. Na kishim me kënë daa
(si n'faqe 98)

E pakryeme

Nj. Me kënë daa un Sh. Me kënë daa na
a t'ishë daa un a t'ishim daa na
etr. etr.

E kalueme

Nj. T' ishe kënë daa un Sh. T' ishim kënë daa na
etr. etr.

Teikalueme

Nj. T' kënshem daa un Sh. T' kënshim daa na
a me pasë kënë daa un a me pasë kënë daa na
(si n'faqe 99)

E Pertardhme

Nj. N' kiosha daa un Sh. N' kiochim daa na
etr. etr.

Pertardhme ka'ueme

Nj. N' paça kënë daa un Sh. N' paçim kënë daa na
etr. etr.

MËNDYRË MBYLLTORE

Nj. Un kënkam daa Sh. Na kenkena daa
(si n'faqe 100)

MËNDYRË DISHRORE

Qelashe

Nj. Un kiosha daa Sh. Na kiochim daa
a kish t'jeem daa a kish t'jem daa
etr. etr.

E pakryeme

Nj. Un kish t'ishe daa Sh. Na kish t'ishim daa
etr. etr.

E kalueme

Nj. Un kish t'keom
kënë daa

Sh. Na kish t'keemi
kënë daa

(si n' faqe 101)

Telkalueme

Nj. Un kish t' kisho këne
daa

Sh. Na kish t' kishim
kënë daa

etr.

otr.

MËNDYRË PAKUFË

Qetashe

me këne daa

E kalueme

me pasë këne daa

E pertardhme

me pasë per t_i këne daa
a per me këne daa

Gjerund i qetashem

tui këne daa

Gjerund i kaluem

tui pasë këne daa

Gjerundji pertardhem

tui pasë per t' këne daa

Particip i kaluem

daa, daam, daamun

VERBI PERPALTUER

169. *Perpaltor'* u thoon verbave, qe dëtoim një vepër, e cilla kthehet o perpaltohet mbi subjektin qe e bën. Njefen se janë ksish mbassi t' i vëhet verbit grimca m' u n' mëndyrë pakufi, bf.: m' u lutë, m' u gësue.

MËNDYRË DIFTORE

Qetasha

Nj. Un latem'a latemi
Ti lute a lutesh
Ai lutet

Sh. Na lutemi a lutena
Ju luteni
Ata luten.

E pakryeme

Nj. Un luteshe
a u lutshe
Ti luteshe
a u lutshe
Ai lutëi
a u lute

Sh. Na luteshim
a u lutshim
Ju luteshi
a u lutshi
Ata luteshin
a u lutshin

Largkalueme

Nj. Un u luta
Ti u lute
Ai u lut

Sh. Na u lutme
Ju u lutt
Ata u lutne

Ngietkalueme

Nj. Un jam lutë
etr.

Sh. Na jena lutë
etr.

Ngietkalueme

Nj. Un ishe lutë
etr.

Sh. Na ishim lutë
etr.

Largteikalueme

Nj. Un kiesh' a kiejë lutë
etr.

Sh. Na kieme lutë
etr.

Fieshtpertardhme

Nj. Un kam m' u lutë
a do t'lutem
etr.

Sh. Na kena m' u lutë
a do t'lutemi
etr.

Parandepertardhme

Nj. Un do t'jeem lutë
etr.

Sh. Na do t'jeemi lutë
etr.

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj.

Lutu ti

T' lutet ai

Sh. T' lutemi-na

Lutniu ju

T' luten atë

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj. Un t'lutem

Ti t'lutesh

Ai t'lutet

Sh. Na t'lutemi-na

Ju t'luteni

Atë t'luten

E pakryeme

Nj. Un t'luteshe

Ti t'luteshe

Ai t'lutei

Sh. Na t'luteshim

Ju t'luteshi

Atë t'luteshin

E kalueme

Nj. Un t'keem këne lutë

etr.

Sh. Na t'keena këne lutë

etr.

Teikalueme

Nj. Un t'kishë këne lutë

etr.

Sh. Na t'kishim këne lutë

etr.

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj. Un kishe m'u lutë

etr.

Sh. Na kishim m'u lutë

etr.

E pakryeme

Nj. M' u lut' un
a t' luteshe un
a t' u lutshe un
etr.

Sh. M' u lutë na
a t' luteshim na
a t' u lutshim na
etr.

E kalueme

Nj. Kishe këne lut' un
etr.

Sh. Kishim këne lutë na
etr.

Teikalueme

Nj. T' u lutkshem un
a me pasë këne lut' un
etr.

Sh. T' u lutkshim na
a me pasë këne lutë na
etr.

E pertardhme

Nj. N' u lutsha un
N' u lutsh ti
N' u lut' ai

Sh. N' u lutshim na
N' u lutshi ju
N' u lutshin ata

E pertardhmekalueme

Nj. N' paça këne lut' un
N' paç këne lutë ti
etr.

Sh. N' paçim këne lutë na
N' paç këne lutë ju
etr.

MËNDYRË MBYNTORE

Nj. Un u lutkam
Ti u lutke
etr.

Sh. Na u lutkëna
Ju u lutkeni
etr.

MËNDYRË DISHIRORE

Qetashe

Nj. Un u lutsha
a kish t' lutem
Ti u lutsh
a kish t' lutesh
Ai u lutët
a kish t' lutet

Sh. Na u lutshim
a kish t' lutemi
Ju u lutshi
a kish t' luteni
Ata !u lutshin
a kish t' luten

E pakryem

Nj. Un kish t'luteshe
Ti kish t'luteshe
Ai kish t'lutei

Sh. Na kish t'luteshim
Ju kish t' luteshi
Ata kish t' luteshin

E kalueme

Nj. Un kish t'keem këne lutë
Ti kish t'keesh këne lutë
etr.

Sh. Na kish t'keena këne lutë
Ju kish t'keeni këne lutë
etr.

Teikalueme

Nj. Un kish t'u lutkshem
a kish t'kische këne lutë
Ti kish t'u lutkshe
a kish t'kische këne lutë
Ai kish t'u lutkte
etr.

Sh. Na kish t'u lutkshim
a kish t'kishim këne lutë
Ju kish t'u lutkshi
a kish t' kishi etr.
Ata kish t'u lutkshin
etr.

MËNDYRË PAKUFË

Qetashe m' u lutë
E kalueme me pasë këne lutë
E pertardhme me këne per m' u lutë
a per m' u lutë

Gjerund i qetashem . tui u lutë
 Gjerund i kaluem . . tui pasë kë në lutë
 Gjerud i pertardhem tui kë në per t'u lutë
 Particip i kaluem . . lutë, josë: lutun

MU IDHINUE

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Nj.	Un	idhnohem	Sh.	Na	idhnohena
	Ti	idhnohe		Ju	idhnoheni
		a idhnohesh			
	Ai	idhnohet		Atë	idhnohen

E pakryeme

Nj.	Un	idhnoheshe	Sh.	Na	idhnoheshim
		a u idhnoshe			a u idhnoshim
	Ti	idhnoheshe		Ju	idhnoheshi
		a u idhnoshe			a u idhnoshi
	Ai	idhnohei		Atë	idhnoheshin
		a u idhnote			a u idhnoshin

Largkalueme

Nj.	Un	u idhnova	Sh.	Na	u idhnue
		a u idhnuesh			
	Ti	u idhnove		Ju	u idhnuet
	Ai	u idhnue		Atë	u idhnue

Ngjerkalueme

Nj.	Un	jam idhnue	Sh.	Na	jena idhnue
		etr.			etr.

E pakryeme

Nj. Un t' idhnoheshe Sh. Na t' idhnoheshim
Ti t' idhnoheshe Ju t' idhnoheshi
Ai t' idhnohei Atë t' idhnoheshin

E kalueme

Nj. Un t' keem kën' idhnue Sh. Na t' keena kën' idhnue
etr. etr.

Teikalume

Nj. Un t' kishe kën' idhnue Sh. Na t' kishim kën' idhnue
etr. etr.

MËNDYKË NDERFIALZE

Qetashe

Nj. Un kishe m' u idhnue Sh. Na kishim m' u idhnue
etr. etr.

E pakryeme

Nj. M' u idhnue un Sh. M' u idhnue na
a t' u idhnoishe un a t' u idhnoishim na
etr. etr.

E kalueme

Nj. Kishe ken' idhnue un Sh. Kishim ken' idhnue na
etr. etr.

Teikalume

Nj. T' u idhnueskshem un Sh. T' u idhnueskshim na
a me pasë ken' idhnue un a me pasë ken' idhnue na.
T' u idhnueskshë ti T' u idhnueskshi ju
T' u idhnuekte ai T' u idhnueskshin atë

Teikalueme

Nj. Un kish t'u idhnokem Sh. Na kish t'u idhnokshim
 a kish t'kische ken' idhnue a kish t'kishim ken' idhnue
 Ti kish t' u idhnokshe Ju kish t' u idhnokshi
 Ai kish t' u idhnokte Atà kish t' u idhnokshin

MËNDYRË PAKUFË

Qetashe	m' u idhnue
E kalueme	me pasë kën' idhnue
E pertardhme	me kënë per m' u idhnue,
	at per m' u idhnue
Gjerund i qetashem	tui u idhnue
Gjerund i kaluem	tui pasë kën' idhnue
Gjerund i pertardhem	tui kënë per t' u idhnue
Particip i kaluem	idhnue, idhnuem, idhnuemun.

E PVETME

169. Çka është verbi përputuer e si përkethehet?

Permbaite t'posaqme per bashkzanimin e verbit

Perm baita e I. — Verbi do t' bashkzanimin me subiekta krah vetia e numri, b.f.: I urt është ai që s'i lën mangut detyret e xeta.

Perm baita e II. — Verbi gjithëhet me dy a maa shum subiekta t'numrit njëis, merr shumsin, b.f.: Delfini e balena u napin gjii zogjve t' vet.

Perm baita e III. — Verbi, që ka për subiekt dy substantiva t'numrit njëis njëitun me koniunkcion as, merr shumsin n'kioft se mund t'lidhet me t'dy bashkë, b.f.: as mëndia e holl' as fatmir-ija s'do t'na krenoin; — merr

njëisin, kuer s' mund t'lidhet veç se me njënin e tietrin, marrun poos, b.f.: as *korpi* as *shpirti* s' d' nieri, por njëi t'bashkanjitur qi del prej njenit me tietrin.

Permbaita e IV. — Verbi qi lidhet me një subjekt bërë prej *substantivash* o *perëmnash* n' numer t' njësis e vetun prej *perëmnash* t' vëlties *tieter e tieter*, si me than' *un, ti, ai, ajo...*, shkon n' *shums'* e n' *vëltie* t' perëmnit qi me rënd është i paar, b.f.:

Jozefi ja diftoi babës s'vet e t' vllazneve andrren, qi kishte paar; e baba i briti e i tha: Kið andrra e jote si do me thadë? Kin *une* e jot' *amë* e t'tuu *vllazën kënë me raa* para tejet, permyz per dheë me t'adhrue? — N'kioft se ti o *ai* o *ajo* po m' rrëni, po ja xieri jashta shpijet.

Permbaita e V. — Verbi, qi kaa per subjekt më substantiva, qi mlidhen t'op bashk' e dalin një, shkon n' numer t' ktii t' njenit, b.f.: Kamie, ndeerime, t'knaquna *gjithshka*, t'ardhmen deka, mbaron.

V.O. Ndoshta kio mendyrë t'folunit per nce është jashta zakoni e per t' u lanë poetit; na thona *t'tina*, t'ardhmen deka, mbaroin.

Permbaita e VI. — Verbi, qi kaa per subjekt shqyp-timet: *e shuma* o *e shumta*, *më e shumia*, *pies' e madhe* e t'dy substantivat permedhës *fmii* e *gjindia*, mundet m' u vau n' njëis a n' *shumsë*, njëstët si t' viin më mirë, b.f.: *Më e shuma s'di o s'diin* gjaa. — *Pies' e madhe* ushtarsh *mbet* o *mbetne* n'fushatë. — *Fmija* u daa o u *daane* prej shkollet. — *Gjindia thot' a thon*.

Vrëme

171 — E I. — I daamë me qit perklhimet e verbit; por kishin mucit m' u daa dyshë e I. m' verba qi n' mëndyrë pa kufi mbaroin me zantore, e II. m' verba qi dalin me nderzane. Sepse verbat e perklhimet t' dytë me nderzane të, nuk ndryshoin prej t' tretit q' del me ç'do nderzane tier veç prej kohes qeteshe t' diftores e t' lidhtores.

172 — E II. Ngjatkalumia e diftores t' verbit me

kënë, del edhe kso doret: *Un jam kënë; ti jee kënë*, etr;
un ishe kënë, ti ishe kënë etr.

173. E III— Koha e kalueme: *Un kam pasë kënë, ti kee pasë kënë*, qi nuk gjinet nder pasqyra t' gramatikes, difton shqyp një kohë t' lergt fort, b.f.: *Un kam pasë kendue n'shkollë t'tii*, — *E kam pasë paa at nieri n' fminii*. —

174 E IV — Duket, se shqyp nuk është një domethania e Ngjatteikalumes t'diftores: *un kishe kënë e un pata me kënë*, qi s'u vëu n' pasqyrë. —

Un kishe kënë difton hamënden o megiasen e ndoi sëndit; *Un pata me kënë* difton seguriin e tii, b.f.: *M' u pasë gjet' un n'at vënd, kishe raa n'Bunë*, do me thanë: me hamënde o me giasë un kishe raa — Kundruell: *Pata me raa n'Bunë mos t'u kapshe per shelqet*, do me thanë: kishe raa sakt.

175. E V. — Kohes mbylltore i thoon kso doret, pse me të mbyllet fiala e ndoi arsyetimit, si me thanë: kush shikion punen e vet është i urte; na shikioim punen t'onë; pra na *kënkena* t'urtë. — Kuer filloin s' diin me praa, *folkan* shumë.

Ksai koh' i thoon edhe *bindëtoe*, kuer me të diftohet ndiesija e çuditjes qi e merr nieren mbas t'paamit a t'ndiemit t'ndoi sëndit, qi e bën m'u bindë, b.f.: *kënkë* burie pernjimënd!

Sberthimi i Verbit

176. Sberthimi i Verbit bëhet tut thanë 1. *duksen* (i simplert, atributiv, psoituer) 2. *perkthimin* 1., 2 a 3., (mbas permbaitet a t'atye t'pa permbaitë), 3. *mëndyren, kohen, vehtien e numrin*.

Per *partigip* thohet nësht *kohes* qetashe a t'kalueme, *verbi* prei t'cillit rriedhë, *substantivi* t'cillit i pshtetet.

Per *gjerund* thohet nësht i simplert a i *bashkanji*—

tun, *verbi* *prei* *t'* *cillit* *rriedhe*, *substantivi* *t'eillit* *i* *pshtet*.

Dera *çilun* *ndeeron* *shpiin*

Dera *substantiv* *komun*, *fëmn.*, *njëis* *ëmnore*. . . *subjekt*

Çilun *particip* *i* *kaluem* *prei* *verbit* *me* *çilë*, *i* *pshtetet* *substantivit* *derë* *perkryes* *e* *subjektit*

Ndeeron . . *verb* *atributiv*, *i* *perkt.* *t'* *paar*, *mëndyres* *diftore* *kohes* *qetasho*, *vehties* *s'* *tretë*: *njëis* . . *verb* *e* *atribut*

Shpiin *substantiv* *komun*, *fëmn.*, *njëis* *dishmore* . . . *perkryes* *e* *ndreit*

T' PVETME

170. *M'i* *thuci* *permbaitet* *e* *posagme* *per* *bashkzanimin* *e* *verbit*.

172. *Si* *mundet* *me* *dalë* *Ngietskaluemia* *e* *Ngiatteikalumia* *e* *diftores* *t'* *verbit* *me* *kënë*?

173. *Me* *ç'farë* *mëndyret* *diftohet* *shqyp* *koha* *e* *kalueme* *fort* *e* *lërgt*?

174. *A* *janë* *nji* *veshtrimit* *shqyptimet*: *un* *kishe* *kenë* *e* *pata* *me* *kenë*?

175. *Per* *çka* *thohet* *kohë* *mbylltore* *e* *kuer* *i* *thoon* *bindëtores*?

176. *Si* *bahet* *sberthimi* *i* *verbit*, *i* *participit* *e* *i* *gjerundit*?

Radha e do Verbave

qi *mund* *t'* *viin* *per* *ushtrim* *t'* *perktimit*

Shkoin *mbas* *perktimit* *t'* *paar*:

Me *mëndue*
me *ngatrrue*
me *bumullue*
me *ligshtue*

Me *kuitue*
me *vetue*
me *ngushllue*
me *kshillue*

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K U D E R

me qortue
me zhdrivillue
me kallxue
me pagzue

me nbye
me thaa
me blee
me shkrii

etr.

Shkoin mbas perkthimit t'dytë

Me avitë	me shetitë	me grabitë
me vozitë	me tymitë	me gostitë
me topitë	me perzhitë	me nzitë
me pvetë	me tretë	me zhytë
me mbytë	me lutë	me kputë

etr.

Shkoin mbas perkthimit t'tretë

Me falisë	Me rrasë
me nisë	me qepë
me qindisë	me shkepë
me qestisë	me shkrepë
me pupurishë	me lidhë
me mbyllë	me shtrydhë
me dredhë	me derdhë
me rriedhë	me ngordhë
me qethë	me thithë
me korre	me leer

etr.

Radha e do verhave perrallorë

M' u knaqë	m' u zgaqë	m' u qeshë
m' u teshë	m' u shporrë	m' u hanger
m' u kuull	m' u shkarkue	m' u smue

m' u flamisë	m' u sosë	m' u piskue
m' u permallue	m' u shëjë	m' u aai
m' u nisë	m' u vrâa	m' u lutë
m' u baart	m' u mundue	m' u ngathë
m' u piekë	m' u hiedhë	m' u diegë

etr.

KAPTINA E IV.

Permbii Prepozicionin

(Parpriisa)

177. Prepozicioni është fjalë androise, që i vëhet para substantivit me shinë t' kundërshtisunit e tii me anë tieter t' ligjeratës, t' cillt t' kundërshtisun nuk e difton rasa, b.f.: Dallëndyshtat bân çerdhen *nen* pullaz. Substantivin *pullaz* ti e merr vesht, por me baa me e liekë prepozicionin *nen*, ti s' mundesh me marrë vesht per çka hiin n' bisedë substantivi *pullaz*, d. m. th. ç' farë t' kundërshtisunit kaa me bisedë. Vëne prepozicionin *nen* e me i herë ty t' çilet t' kundërshtisunit e tii.

178. Prepozicioni mundet me kën' i *simplert* e i *bashkanjitun*.

Është i *simplert* n' kioft prei një fjalët t' vërtetë, sikur: *me, n', mbas, të o kë, prei, nen*, b.f.: *Të o kë o kee* me shkue edhe ti *mbas* mejet.

Është i *bashkanjitun* n' kioft lla prei shumë fjalësh a daamas a t'njitme bashkë m' një, sikur: *perapri, permbii, nentë*, b.f.: Mos e madhnó mënden *permbii* tierë.

179. Aq janë llojet e prepozicioneve sa janë llojet e t' kundërshtisnave.

Llojet më t' parat e prepozicioneve janë ató që diftojnë t' kundërshtisun *vëndit, kohet, shoqinjet, mietit, mëndyret*.

Prepozicione Vëndit

180 Janë prepozicione vëndit:

1. *Në, nder, mbii, perm'li, nen, më, kah, tu...* e shinoi vëndin kù rri ndoi sënd a *ndëjen n'vënd*, b.f.: Kee më m'gjetë *tu* kroni *nen* hije t' kaçubave.

2. *Në, deri në, ndei, para, perpara..* e shinoi vëndin kù a tui shkue ndoi sënd a t' *luitun kah vëndi*, b.f.: Po shkoi *deri n' Tepe* me i dalë mikut *perpara*.

3. *Prei, jashta, s'*, o shinoi vëndin prei kah niset ndoi sënd, a t' *luitun prei vëndit*, b.f.: Uja e qet uikun *jashta* pyllët.

4. *Per t' giatë, per buzë, pertei, tekndei, neper, per,* e shinoi t' *luitun neper vënd*, b.f.: Kena shetitë *per t' giatë* t' Kirit.

5. *Afer, ngiët, brii a per brii, kraha kraha, aty n', per rreth...* e shinoi *afertinë vëndit*, b.f.: *Afer* mejet s' kee se dron.

Njatië n', prei atiehit, njatië lerg, s' lergut, andi, pertei e shinoi *largesë vëndit*: *Prei s' lergut* na paske ardhë.

6. *N', mrëndë, permrënda, nder, nderniet...* e shinoi *permrënde vëndit*; ktyne u rriin kundra: *Jashtë o jashta, perjashta*, b.f.: Mos pi me kashatë n'gajë; Peshku nuk gjallitë *jashta* ujit.

— Edhë *para, perpara, nder sy...* e shinoi *para-sii*; ktyne u rriin kundra: *rreth, mrapa, per brii...* b.f.: t'erdha *mrapa*, pse s'muitta me t' dalë *para*.

7. *Sypri, perm'li, maje, per m'htë...* e shinoi *syper-nii*; ktyne u rriin kundra: *nen, poshtë, nentë...* b.f.: Duket se i kaa mëet *maje* leut e i kaa *nentë*.

8. *Kundra, kundra, me faq: prei...* e shinoi *ball-ndeje*, b.f.: Illija Profetë u mshesh n'zaall t'qarit, q' asht *me faqe prei* Jordanit.

Prepozicione kohet

181. Janë prepozicionet kohet:

1. *Deri, një herë n', mrënda, per, n'krye, krye, mbas...* e shinoin një *t' shtyeme kohet me t' preeme*, b.f.: *Mbas kso ditet kee per t'ardhë një herë n' javë, e puna kaa per t' u krye mrënda tre muive.*

2. *Rreth, tesh, tesh saa, per...* e shinoin *kohë t'padaa-me*, b.f.: *Tesh pës dit a tui raa shii.*

V.O. Prepozicioni *per* gadi s'permendet me substantiva qi diftoin *kohë*, b.f.: ndëja çuet t'tanë naten e lume.

3. *Njaty m', rreth, nen, afer..* e shinoin kohën me *hamënde*, b.f.: *Kam kën' afer shtatë vietve, kuer hina n'msoitore.*

4 *Prei, deri..* e shinoin *kohë t'kalueme* *prei* një caktim m' tjetrit, b.f.: çdo drûu pritët *prei* hanes t'Tetorit *deri* n'hanë t' Kallndorit.

Para, perpara, qyshë, tesh... e shinoin *kohë t'parandeishme*; e u rriin kundra *mbas, sot e mrapa..* b.f.: *E kam paa uikun qysh' i vogël — Çka kee baa perpara t' kioft falë, sot e mrapa ruju se gabon.*

Prepozicione shoqinjet, perdorset e mëndyret

182. 1. Janë prepozicione shoqinjet, perdorset: *me, bashkë, nder, ndermjet, per, neper*, b.f.: *Zoti e bekon dashniin, qi është nder vllazën.*

2. Janë prepozicione mëndyret: *me, me, me, si, si, si, per, mbas, prei, etr.*, b.f.: *Fol me urti.*

Mund t' thohën prepozicione mëndyret edhe atë, qi diftoin *shembelltyrë*, e janë: *sikuer, si, pors, n'giasë*, b.f.: *s' kaa hije m'u çue prei buket me rrmocë n'gojë, n' giasë t'zogut, qi do me ngrehë perdhën.*

V.O. Prepozicioni *prei, per*, difton edhe shkakun e ndoi sëndit, b.f.: *Kaa plasë toka prei t' xetit; mândi është i viefshëm per gjeth.*

Sberthimi i prepozicionit

183. — Sberthimi i propozicionit bëhet tui thanë m'asht i simplert a i bashkanjitun e ç' t' kundershitisun kaa me ligjeratë.

Klluka mlon zogjt e vet nen fletët

Klluka... substantiv komun fëmn., njëis, emore e synit
t' skaj. subiekt

Mlon... verb atributiv, perkthimit t'paar, distore, qetashe,
vehties s'tretë t'njëisit verb e atribut

Zogjt... substantiv komun, mashk., shumës, dishmore.....
obiekt a perkryes e ndreit

E... artikulli i pronomit *vet*.

Vet... Pronom gjatregois, njëis prei t'zotsh, shumës prei
gjajet, vehties s'tretë, shumës, rasë dishmore, i pshtet
tet substantivit *zogjt*.

Nen... Prepozicion i simplert, qi kallxon per çka hiin
n' ligjeratë substantivi *fletët*.

Fletët... substantiv komun, fëmn., shumës, rasë dishmore
e lypun prei prepozicionit *nen* perkryes lakone,

Rasat qi lypen prei prepozicioneve

Emnoren e lypin prepozicionet *te, tu, kah*, b.f.: po nda-
lena *tu kroni*.

Lindtoren. e doon *mbas, jashtë o perjashta, pas, para*
o perpara, afer, hundra, ngjeh, tinsë, prei, larg,
n' ermet, b.f.: e çove letren *tinsë babet*.

Dishmoren e kan nderi *n', a', me, nder, nen, ndei,*
mbii o permbii, paa, andei, kndei, ktei, pertë per-
tei, neper, per (ky merr ka'i herë *lindtoren*), b.f.:
andei malin; pertë vneshten; kau per brinash e nieri
per fiolet (lidhet).

T' PVETME

177. Çka asht prepozicioni?
 178. Si mundet me kenë prepozicioni?
 179. Sa janë llojet e prepozicionit?
 180. M' i thuei prepozicionet qi distoin: 1. *ndëjen* n' vënd; 2. *t' luitunit kah vëndi*; 3. *t' luitunit prei vëndit*; 4. *t' luitunit neper vënd*; 5. *afertinen e largesen e vëndit*; 6. *permrënden e parasiin e vëndit*; 7. *sypërniiin e vëndit*; 8. *ballndëjen*.
 181. M' i thuei prepozicionet qi distoin: 1. *t'shtyemen e kohës me t'preeme*; 2. *kohen e padaame*; 3. *kohen me hamënde*; 4. *kohen e katueme*; 5. *kohen t' parandëishme*.
 182. M' i thuei prepozicionet *e shoqniis, t' perdorses o t'mëndyres*.
 Çka m' thue per prepozicione qi distoin *she-mbelltyrë*?
 Çka munden me distue prepozicionet *prei e per*?
 183. Si bëhet sberthimi i prepozicionit?

KAPTINA E VII.

Permbii adverbën

(Parfstillk, më mirë: *Mifolie*)

184. *Adverbi* asht fjalë *ndëroise*, me t' cillen *rritet* a *ulet* a *soset* domethania e një verbi, e një adiektivit s' t'ndonji adverbët tieter; jost i s'ajon me rrethana *vëndit, kohet, mëndyret* e kso dorët, sikuer: *Kush flet teper, kush pak, kush aspak*.

185. *Adverbi* asht i *simplert* n'kioft baa me një fjalë t' vetme, sikuer: *htë, sot, neser, mirë, tash, kurr, etr*.
 Asht i *bashkanjitur* n' kioft baa me fjalë më shumë, si m' thanë: *perpara, permrapa, mbasandei, tekndei, etr*.

186. Janë adverbë:

T'pohit: njimend, mirfillit, anë, po, post, b.f.: a e shkroveti ketë pustull? Po, vetë.

T'mohit: jo, nuk, s', as, askurr, as sesi, mos, fare, b.f.: Mos rrëni kurr.

T'nëdyshimit: ndoshta, gadi, disi, diqyshë, b.f.: I bëni disi, më di, se foli gabim.

T'vëndit: këtu, atje, këtu, aty, përpietë, poshtë, rreth, pranë, përtej, diku, kah, etr. b.f.: u solla rreth e rreth e raash poshtë.

T'kohës: sot, nesër, die, herëherë, gjithmonë, më, shpesh, rrallë, sivjet, simjet, ç' motit, ndie etr. b.f.: n' shikoj sot atje, nesër s'mund t'vi të ti.

T'sasi: shumë, pak, më tepër, tek, aq, kaq, se, sado, mjet, b.f.: sa i ke dhanë? kaq; Pse jo më tepër? Këtu mjet për të.

Sberthimi i adverbëve

187. Sberthimi i adverbëve bëhet tui thanë n' Asht i simplertë a i bashkanjtun, a rritet a ulët a s'është verbin, adiektivin, o adverbën joë a i skajon më ndoi rrethanë.

*Pekët e ngushtë tepër, bëni shumë herë rreth
t'ëndë.*

Pekët... substantiv komun, mashkullor, shumë, ras' emnore,..... subjekt

E .. artikull i adiektivit ngushtë

Ngushtë .. Adiektiv më artikull, mashkull, shumë, njëis, ras' emnore, i pshetët substantivit përkryesë e subjektivit.

Tepër... adverb i simplertë e ja rritet domethanien adiektivit t'ngushtë.

Biin... verb atributiv, i paa permbeitë, diftore, qetashe, velties s'tretë, shumsë... verb e atribut

Shum herë... adverb i bashkanjitun, skajon verbin *biin* me rrethanë kohet... perkryes lakone

Rreziqe ... substantiv komùn, fëmn, shumsë;.. perkryes, rasë dishmore-e ndreit

T'... artikull'i adiektivit *rânda*.

Rânda... adiektiv me artikull. fëmn, shumsë, dishmore, i pshtetet substantivit *rreziqe*.

T' PVETME

181 — 185 Çka asht adverbi, e si mund t'jeet?

186 — M'i thuei adverbat *t'pohit*, *t'mohit*..

187 — Si i bâhet sberthimi?

KAPTINA E VIII

Permbii Koniunkcionin

(Lidhtore o Lidhie)

188. *Koniunkcioni* asht fialë sndroise, e cilla lidhë propozicionet mbas t'kundershstisnave, qi munden me pasë nder vedi; e prandei asht llojëndryshem, si me thanë: *njitsuer*, *shtois*...

189. Janë koniunkcione *njitsore*: e, *edhë*..., e viin me i bashkue propozicionet, a piesët e pergiashme t' ndoi propozicionit, b.f.: Rregullimi mba n' Kombë qytetet e konaqet e mretniit vetë.

Janë *shtoise*: *edhe*, *perpoos qi* (ja)... qi ndoi perftimit t'diftuem o t'nenkaptuem ja shtoin ndoi tieter, qi s' u dukte se do t'i shtohet, b.f.: Pastrija, *perpoos qi* asht ver-tyt, asht *edhë* bukurii.

Janë *mohenike*: *as* — *nuk* o *s'*... t'cillat bashkoin propozicione o piesë t' pergiashme t'tyne kah i mohoin, b.f.: Kush nuk di muzhikë nuk mundet me gjikue *as* per hallat, *as* per atë qi i bië; *as* ti *as* vet s'kena fai.

Janë *veshtriimbaroise*: *qi*, *t'*, *do t'* ndersaa mbas një propozicionit t'paar o perkryes, bën me ardhë një propozicion tjetër t'varun, b.f.: Kush dishron me jetue me ndeer, *do t'jet* i urtë.

Janë *kundershtore*: *edhe se*, *nemosë*, *nonsë*, *prap se prap*, *e lëse*, *sadò*... qi kllasin kundershtit ndermiet t'propozicioneve, qi janë bashkue prei s'osh, b.f.: Kurr s' do shaa nieri, *sadò* anmik me kënë.

Hiqet kundershtija prei prepozicioneve: *me gjith ket*, *asgjāmangut*, *ndryshei*, *tietrisht*... b.f.: E qiti fialen jashta kohet, *asgjāmangut* puna s' u çart.

Janë *rëndarëndas* o *daamas*: *o*, *a*, *josë*, *o dona me thanë*, *porsë*... qi bashkoin perfthime t'ndryshme o kundershtore, b.f.: Gjithkuei i kapet mëndia, se tui folë keq per tierë o po e shliron vedin prei s'mbetnash *josë* po i mblon.

V.O. — Prepozicionet o, a shpesh herë perdorohen me diftue se dy fialë kaje e kan domethanien njinji, b.f.: Dall-ndyshat ngrehin çerdhen a foleen nen traa.

Janë *kthilltore*: *do me thanë*, *due me thanë*, *si me thanë*, *fiala vien*, *bië fiala*, per tregim: Fatzezinat i kee si tryesat n'pjetore, *due me thanë*, gjithmon gadi.

Janë *shkaktore*: *sepsë*, *mbassi*, *permëssi*, *tui kënë* (*qi*), *pse*, *shkaku i...* kah bashkoishin propozicione, nder t'cillat njëni propozicion difton arsye o shkaku e sëndit qi thotë tietri, b.f.: Lum atë qi janë t'dliir n' zëmer, *pse* atë kan me paam Tenzoon.

Janë *mbylltore*: *praa*, *e praa*, *prandei*... kah bashkoin propozicione, nder t'cillat njëni sosh është pasoja e tietrit, b.f.: Detyre shum kena ndaj atdheën: *prandei* na duhet me e pasë per zëmer.

Janë *t'qzllimit*: *ashtu qi*, *qi t'*, *t'*... kah bashkoin propozicione, nder t'cillat njëni sosh difton fillin e sëndit

qi thotë propozicioni tieter, b.f.: *Ashtë q* mos t'jeesh mangut për çka duhet, perdorje gjaa t'tande me mënd.

Janë koniunkcione vëndit: *kù, kù do me kënë...* q bashkoin propozicione, nder t'cillat njëni sosh kallxon vëndin kù asht ndoi sënd, o bëhet, o a baa, b.f.: Nuk shifen mizat *kù s'a* gjaa m'u ngranë.

190. Janë Koniunkcione KOHET:

1. *Nder saa, n'kaq, neper ket kohë, për kah, kah, kuer...*, t'cillat diftoin t'ndollunit e dy sendeve përnjheri, b.f.: Mundin bulkut, *kah* asht tui mbiellë, kurrëgjaa s'ja letsen aq sa mëndimi i t'korrunit.

2. *Para se, përpara se, maa paar se..* t'cillat diftoin t'ndollunit e një punës para tietres, b.f.: Shikio t'jeesh dliir vetë, *para se* me qortue kënd.

3. *Tek saa, porsaa, si, tek...* t'cillat diftoin t'ndollunit e ndoi sëndit fill mbas ndoi tietrit, b.f.: *Tek saa* ndoi t'mirë t'a keesh, t'kalon me'i herë.

— E *preisë, mbassi, qyshë se...* t'cillat diftoin t'ndollunit e ndoi sëndit mbas ndoi tietrit pa daa se *kuer*, b.f.: Shikio shpijat, e mëndë sa gjind patne mrëndë, *preisë* u ngrehne.

4. *Deri, deri saa, se — deri qi, m'-e deri n', m' — deri n'...* t'cillat diftoin ngiaten e një punës deri m' një farë shëi kohet, b.f.: *se* u krijue rruzullimi deri qi duel nieri adhrimit e ndigieset Zotit, e u hap mbas adhrimit t'zotave t'rreishem: *m' Adamin e deri n' Adamin* afër kater mii vietve, dy mii viet para Krishtit.

Janë me qyshke: *n', ne, me kënë se, për, veç, porsë, veç se, mbassi mos, kuer..* q bashkoin propozicione, nder t'cillat njëni sosh ngerthen qyshken, ku a pshtetë t' dalunit e ndoi sëndit qi diftohet për propozicionit tieter, b.f.: “Na kaa dhanë Zoti fialen me na indigiu lutat; *ne* ja bëishim si duhet.

Janë jashtlânse: *poos, j'shtë-se, veç, veç, se për, ve-*

tun qi... kah bashkoin propozicione, nder t'cillat njëni sosh lën jashtë o tkuer çka thotë propozicioni tieter, b.f.: kush nuk din me dftue dashtnii, *veg se* koha koha, nuk á mik.

Janë *dvoise* atò qi bashkoin propozicione, nder t'cillat njëni sosh dvon çka thotë propozicioni tieter, b.f.: Na ikë jeta *pa* u kuitue — Por kuer propozicioni i paar ást *mo-henik*, atbot'e dvumia ást vetun faqore, b.f.: Kurr gjáa nuk ndollë n' shekull, *pa* e premtue Zoti.

Janë *krahanike*: *si, sikuer, sikuerse, njáshu si, sá máa fort, aq máa fort, per mendyre qi, aq kaq, kaq saa...* kah bashkoin propozicione o piesë t'pergiashme nder t'cillat dftohet perkrahia o perpiesa e sakt' o e hamëndshme ndermiet t'dyy sèndeve, b.f.: Kurrnji sènd *kaq* e knaqë shpirtin, *sa* miqsija besnike e e amel.

Janë *zgiedhnore* atò qi bashkoin propozicione me t'cillat dftohet, se nder dy anë zgiedhet o pelqehet njëna máa paar se tietra, b.f.: *Máa mirë* një voe sot, *se* një pulë mot.

191. — V.O. 1, Koniunkcioni ást *i simplert* kuer á báa me një fialë t'vetme, b.f.: *e, edhe, kshtu, praa, se, n',* etr. — Ást *i bashkanjítun* kuer á báa me máa se një fialë, sikuer: *animáa, sidomos, sadopak...*

2 Perpara koniunkcionit qi njet një propozicion me' i tieter, véhet presa, b.f.: Nuk ást marre me punue, por me pritue.

3. Perpara koniunkcionit qi njet dy piesë t'pergiashme t'nji propozicionit presa léhet, b.f.: Delia ep tamel e lesh.

4. Per shum viet u perdorna koniunkcioni *qi, qi per,* ástú edhe propozicioni *per,* me verb n' mëndyrë *pakufi,* b.f.: "Jezu Krishti nder dishapuit e vet, dymdhet' i zgjedh *qi per* me ndëjë me të. — Shkrimtort e seçem e perdoroin bukurisht koniunkcionin *qi* na fialzen *per* me verb n'mëndyrë *lidhtore,* e prepozicionin *per* me verb n'mëndyrë *pakufi* veg kuer t'jeet nevoja me e dftue *soortas e çiltas* qellimin, b.f.: "Zoti na kaa kijue *per* me e njoftë, *per*."

me e dashtë, *per* me i sherbye n'ket jetë, e mandei me e gzue n'Parriz, José më t'shumen e perdorin n'krye t'ligjeratës, b.f.: *Per* me ja dalë ksai punë, duhet zëmer.

Sberthimi i koniunkcionit

192. Sberthimi i koniunkcionit bëhet tui thanë ç' farë llojet është, e a njet *prepozicion* a pjesë t' *pergiashme*.

Diali shkon n'shkollë per me xëan edhe urtiin.

Diali... substantiv komun, mashk, njëis, ras'ëmnore i synit t'skajuem... subjekt

Shkon... verb sdepertuer, i perktimit t' paar, diftore, qetashe, njëis, veht. s'tretë ... verb e atribut

N'... prepozicion i simplert, difton t'luitun kah vëndi, don rasen dishmore

Shkollë... Substantiv komun, fëmn, njëis, dishmore e synit t'paskajuem e lypun prei propozicionit n'... perkryesë lakone e verbit shkon.

Per... Propozicion i simplert; lypë mëndyren pakufii n'verb qi vien mrapa; difton foortas e çiltas qellimën e t' shkuemit n' shkollë

Me xëan... Verb depertuer, i pa permbaitë, mëndyrë pa kufii, qetashe... perkryes' e ndreit

Edhë... Koniunkcion *shtois*, njet substantivin *urtiin* perkryes'

Urtiin... Substantiv komun, fëmn; njëis, dishmore e lypun prei verbit *me* lakone
xëan

T' QVETME

188. Çka është koniunkcioni ?

189. Cillat janë koniunkcione *njitsore*, *shtoise*, *moheni*—

- he, kundershtore e si hiqet kundershiti, rëndarëndas o daamas, kthilltore, shkaktore, mbylltore, t'qellimit, t'vëndit, e çka viin?*
190. Cillat janë koniunkcionet *e kohës e çka distoin?*— Cillat janë koniunkcionet *me qyshke, jashllanse, dvoise, krahanihe, zgiellnore, e çka bashkoin?*
191. 1. Cilli koniunkcion është *i simplert* e cilli *i bashkanjitun?* — 2-3. Ku vëhet e ku lëhet presa? — 4. Çka m'thuhet per t'perdoruemit e koniunkcioneve *qi, qi per* e per prepozicionin *me?*
192. Si bëhet sberthimi i koniunkcionit.

Mbti grimcat a, po, do t', mund t'

193. Grimca *a* i prlin verbit, kuer diston t' pvetme, b.f. *A kam un? a droishe un? A qeshe ti? N' foli ai?*— Mund t'perkthet kso doret: *Un a kam? Ti a doishe? Ai a qeshë?*

Por zakonisht e laam jashtë pronomin e thona: *A kam? A kee? A kaa?* etr.

194. Grimca *po* i prlin verbit, kuer dona me distue ndoi send *tash per tash* a, si flet shkolla, *'aktualitetin'* e punës, b.f.: *"Ti tui u perzii me kto gergile, po shkon me krye n' gershane."*

Grimca *po* perdorue nder t' pvetuna para verbave e ban t'gjalltë propozicionin, b.f.: *"Po e'u bane ti, kuer krisi pushka?"*

195. Grimca *do* me verb n'formë lehtë, diston, 1. si *detyrë*, b.f.: *Do t'dukem sot te zotnija* — 2. si *nevojë* o *shterngim*, b.f.: *... o i bardhë ku Fati është nder t'forta vepëra, gjallimin Do t' bëi, o se do zmbes.* — 3. Si *t'kiamë zemrë*, b.f.: *"Kush e t'hoi keqin? Do t'a keet thye njai."*

Grimca *do* me verb n'formë pakufi lën jashtë domosdë fjalzen « *me* », e diston *detyrë* o *shterngim*, b.f.: *Do bda kshtu, do shkruet kio leter etr. kinsë: duhet me bda kshtu, duhet me e shkruet ket leter.*

196. Grimca *mund* kaa gjithmoon nderzānen t' permra-pa, e prandei e lypë verbin n'formë lidhtore. Grimca *mund*, kuer mos t' i priin para adverbbit mohenik *nuh o s'*, difton *mundkēnen* e ndoi sēndit, b.f.: « *A mund t' keet pare ai me e blee njat aar? N' mos i past' ai, mund t' i kemi vet.* »

V.O. Grimcat *do t' e mund t' janë* snderroisa.

T' PVETME

193-194-195-196. Çka m'thue per grimcat *a, po, do t', mund t'?* Si perdorohet grimca *do* pa nderzānen t'?

KREU I IX

Permbii Interiekcionin

(Ndermiet-hiedha)

194. Thohen *ndermiet-hiedha* a interiekcione do zāna a flalë qi lshohen a hiedhen andei e kndei tui kuvēnde; e kuer pernjimēnd çohen prei fundit t' zēmers s' prekun prei *gazmēndit, dhimtes, tules, idhnimit* a ç' do t' dindunit tieter kan hije t'madhe fort.

Janë t' *simplert* n' u baishin me nji flalë t' vetme; janë t' *bashkanjituna* n' u baishin me flalë maa se nji, si me thanë: *ah! eh! oh! oh t' lumtë! ai sot e sot!*

195. Janë ndermiet-hiedha:

Oo! Or! Ore! Oi! Au! Moro! Moi! Mori!
Oh! Ah! Of! Eh-hēe! Ojii! Pupu! Popo! Bobo!
Hē t' lutem! E! Eh! He! He çē! Oho! Na!
Uh! Ohshē! Ei! Palé! Na! Hait! Ohaa! Pii!
T' lumtë! Urraa! Rrnoft! Me shndet e jetë!

FUNDI

T' SHQYPNUEMIT E FIALVE

qi perdorohen n' giuhë t' shkollës



Anasiellt	— inverso
Asnjansë - i, asnjanse, ia	— neutro
Ballndëje, a	— opposizione
Bâmie, ia	— azione
Bashkanjitun (i, e)	— composto
Bashkzanue (me)	— concordare
Coopt (i, e)	— elittico
Daamës, i	— distributivo
Depertuer, ori	— transitivo
Diftois, i (perëmen)	— indicativo (<i>pronome</i>)
Diftore, (mëndyrë)	— indicativo (<i>modo</i>)
Dishmore, ia	— accusativo
Dishrore, ia	— ottativo
Domethanie, ia	— significato
Dot	— per nulla
Dukse, a	— apparenza, specie
Dvue (me)	— rifiutare
Dyzantore, ia	— dittongo
Dyzue (me)	— raddoppiare
Dhantore, ia	— dativo
Êmnore	— nominativo
Farë, a	— specie
Fialskaje, ja	— termine
Fieshtpertardhme	— futuro semplice
Germë, a	— lettera
Gjätregois, i	— possessivo

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MIRIN BARLETI"
SH K O D E R

Gjënie, ia	— stato
Gjymtim, i	— difetto
Hiedhsë, a (theksë)	— acuto (<i>accento</i>)
Hiektore	— ablativo
Hiježë, a	— apostrofe
Kalueme (e)	— passato
Krahanik	— comparativo
Krrutzim, i	— inflessione
Kufii (me, pa)	— finito, infinito
Kumbim, i	— suono
Kundershtisun (t)	— rapporto
Kuptue (me), nenkuptue	— intendere, sottintendere
Lakon, e	— indiretto
Landët (i, a)	— materiale
Largkalueme	— passato remoto
Largteikalueme	— trapassato remoto
Lidhtore	— congiuntivo, congiunzione
Lidhun (i, e)	— relativo
Ligjeratë, a	— discorso
Lindsii, ija	— genere
Lindtore	— genitivo
Llojë, a	— specie,
Mbylltore	— concludente
Mohenik	— negativo
Nëdytë (me)	— ripetere
Nderfialze	— condizionale
Ndertim, i	— costruzione
Nderule, ia	— declinazione
Nderzane, ia	— consonante
Ngiatkalueme	— passato prossimo
Ngiatteikalueme	— trapassato prossimo
Njëis, i	— singolare
Njikambë, a	— parità

BIBLIOTEKA REPUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKOLLOR E R

Pakryeme	— imperfetto
Palandët (i, e)	— immateriale
Parandeipertardhme	— futuro anteriore
Paraprake	— preliminare
Parasii, ja	— anteriorità
Paskājuem (i, e)	— indeterminato
Paskaitas	— modo indeterminato
Pasojë, ja	— conseguenza
Pasose, ia	— infinito
Pasqyrë	— prospetto
Perkryes, a	— complemento
Perftim, i	— concetto
Perkthim	— coniugazione
Permajesim	— supremo grado
Permëndës (perëmen)	— congiuntivo (<i>pronome</i>)
Perpaltuer	— riflessivo
Pertardhme	— futuro
Pertardhmekalueme	— futuro passato
Pervetçem	— proprio
Plântë (i, e)	— piano
Poh, i	— affermazione
Pohenik	— positivo
Ponii, ija	— rispetto, riverenza
Pvetës	— interrogativo
Pshtiillt (i, e)	— complesso
Qetashe	— presente
Qyshke, ia	— condizione
(Budi thoot edhé: kuv- nesë, a)	— <i>patto</i>
Radhë, a	— serie
Rasë, a	— caso
Rendom	— comunemente
Rendtuer	— ordinale

Rrethanë, a	— circostanza
Rroke, ia	— sillaba
Sasii, ija	— quantità
Sberthim, i	— analisi
Simplert (i, e)	-- semplice
Skājuem (i, e)	— determinato
Skape (ia)	— apice, sommo grado
Sndrrois	— invariabile
Sypernik	-- superlativo
Sypernii, ija	— superiorità
Syy i skājuem	— aspetto determinato
Shinue (me)	— segnare, significare
Shkputun (i, e)	— assoluto
Shqyptim, i	— pronunzia
Shumsë, i	— plurale
Teikalucme	— trapassato
Tingell, i	— accento, suono
Traitë, a	— forma
Tregim (per)	— per esempio
Tregue (me)	— esprimere, trattare
Theksë kumbuese	— accento tonico
Thirrlore	— vocativo
Thrritme, ia	— esclamazione
Urthnore, ja	— imperativo
Varg, u	— periodo
Velitietuer	— personale
Vendlore, ia	— locativo
Veshtrim, i	— senso
Vrrenue (me)	— determinare
Zanime (verbit)	— voci verbali
Zantore, ia	— vocale
Zbatim, i	— applicazione
Zbunim, i	— raddolcimento

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN CARLETI"
MARRONE E R

Faqia	Rreshti	Gabimet	Ndreqi
10.	4.	i	ik
12.	5.	T'cillat	Cillat
13.	16.	i prrlin	u prlin
"	16.	gjithmoon	mëa t'shumen
"	22.	zantoria j	nderzania j
15.	11.	thel së rándie	theksë rándie
21.	24.	proposicioni	prepozicioni
24.	22.	ujë	ujët
25.			Mbas n. 58, këndo:
			<i>V.O. Syni i paskájuem s'ka dhanore as n' njëis as n' shumsë.</i>
25.	24.	lindtore e dhan- tore e paskájue- me	lindtore e pa- skájue me
26.	28.	n'lindtore e dhan- tore	n'lindtore t' pa- skájue me
28.	35.	dieja	dijja
32.	8.	bailnat	ballinat
35.	15.	n' binjokë	n'binjokët
39.	9.	kuer nuk skájohet het	kuer skájohet
42.	17.	Shoqie	Shoqe
55.	31.	Dh.	Dh. trimit t'irath
67.	5.	t'dytes veltie	t'p' res veltie

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R

Faqia	Rreshti	Gabimet	Ndreqi
89.	14.	Vetbin	Verbin
"	15.	Ftillku më mirë	Ftillku, më mirë
"	29.	qi e bën del,	qi e bën, del e vret
91.	30.	Zanimet o tija	Zanimet e tija
92.	14.	Diftora	Diftore
102.	19.	Perkhimi	Perkthimi
104.	1.	Nigateikalueme	Ngiatteikalueme
117.	17.	me pveë	me pvetë
124.		Verba t'parre- gullta	t'parregullt



BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER

P E R K R E I C I

Fial' e Germa	faqe 9
Kumbimi i Zantoreve	
Nderzanet e Shqyptimi i tyne	12
Rrokia e Simplert e e Bashkanjitun	13
Theksë Kumbuese e e Shkrueme	14
Fialë t' Bashkanjituna, t' Kputuna e t'Shkurtueme	15
Hijeza	16
Propozicioni	17
Shênjet e Pikave	20
Piesët e Gramatikës n' Ligjeratë	21
Permbii Substantivin	22
Ras' e Nderule	25
Substantivi i Lindsis Asnjânse	39
Rasa Vëndtore	43
Permbii Artikullin	44
Permbii Adiektivin	50
Si bâhen adiektivat	56
Adiektiva t' bashkanjitun e Numertorë	57
Shkallët e Adiektivit	60
Permbii Pronomin	63
Perëmnat vehtjetorë	64
Perëmnat gjätregois	69
Perëmnat diftois	80

Perëmnat permëndës	faqe 82
Perëmnna pvetës	
Perëmnna daamës	83
Permbii Verbin	89
Perkthimi i Verbave	92
Perkthimi i Verbave atributiv	102
Permbaitet e perkthimit t' paar	109
Permbaitet e perkthimit t' dytë	116
Permbaitet e perkthimit t' tretë	122
Perkthimi i verbave pa rregull	124
Verbi pasiv	136
Verbi perpaltuer	140
Permbaite per bashkzanim t' verbit	149
Permbii Prepozicionin	154
Permbii Adverbin	158
Permbii Koniunkcionin	160
Mbii grimcat a, po, do t', mund t	165
Permbii Interiekcionin	166





BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
S H K O D E R